

UĞUR
MUMCU
CİNAYETİ

ATILLA
COŞKUN

cem / KÜLTÜR

ATILLA COŞKUN	
UĞUR MUMCU CİNAYETİ	
İÇİNDEKİLER	
SUNUŞ.....:	7
ÖNSÖZ	
YERİNE.....,	11
Adımız Gibi	
Biliyoruz.....	11
Yerdeki	
Kan.....	13
UĞUR	
MUMCU.....	15
Uğur Mumcu	
Cumhuriyet'te.....:	17
Demokrat Bir	
Aydın.....	20
Emeğin	
Dostu.....	24
Bir	
Yurtsever.....	27
Atatürk Devrimlerinin Devrimci Takipçisi.....	30
Örnek	
Gazeteci.....	35
24	
Ocak.....	39
Bombayla Gelen	
Ölüm.....	41
Öldürüldük Ey Halkım, Unutma Bizi.....	43
PATLAMANIN	
ARDINDAN.....	47
İLK	
BULGULAR.....	49
Profesyonelce Bir	
Uygulama.....	54
Patlamanın	
Şekli.....	57
5	
SORUŞTURMANIN BİR BAŞKA BOYUTU.....	60
Hangi	
Savcılık.....	61
ilk	
Uygulamalar.....	64
İslamcı Hareket Örgütü Operasyonu.....	67
Hazırlık	
Soruşturması.....T.....	81
Nusret Demiral'a	
Güvensizlik.....	84
OYNANAN	
OYUNLAR.....	110
MİT	
Belgesi.....	111

MİT'nin Sahte Belge Soruşturması.....	114
Adli Soruşturmaya	
Doğru.....	118
Bir Tanıklığın	
Öyküsü.....	120
Sekiz Ay Sonraki	
Amaç.....	126
Ateş	
Hattı.....	130
TARİKAT SİYASET	
TİCARET.....	154
TBMM'ndeki	
Görüşme.....	156
SUNUŞ	

Uğur Mumcu'yu kim ya da kimler öldürdü? Amaçları neydi?
Cinayet soruşturması ne ölçüde ciddi yürütülüyor?
Mumcu cinayetinin üzerindeki esrar perdesi kaldırılabilir ve katiller yakalanabilecekler mi? Türkiye Cumhuriyeti Devleti ve ilgili kuruluşları, bu cinayeti aydınlatmaya gerçekten kararlı mı?
Uğur Mumcu'nun öldürülmesinin üzerinden bir yıl geçti. Ama bu sorular hâlâ gündemde ve yanıt bekliyor..

Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Başsavcısı Nusret Demiral'm, soruşturmanın sonuçlanabilmesi için istediği bir yıllık süre dolmuş bulunuyor. Şimdi Nusret Demiral ne yapacak?
Bekleyip görelim.

Uğur Mumcu, 24 Ocak 1993 günü katledildi.

Uğur Mumcu, düşüncelerinden, siyasi inançlarından ve gazetecilik görevini yaptığından dolayı öldürüldü.

Türkiye'de kurulu düzenle uzlaşmaksızın aydın olmak, gazetecilik yapmak zordur. Ödülü hapis, işkence ve ölümdür. Uğur Mumcu, bu ödüllerin herbirinden payma düşeni almıştır.

Dünyada en çok gazeteci öldürülen ülke Türkiye 'dir.

7

Basın tarihimizin son 85 yıllık bölümünde, Türkiye'de görev yapan 33 gazeteci terörün hışmına uğramıştır; öldürülmüştür. Son bir yıl içerisinde basına yönelik terör faaliyeti şaşılacak bir ölçüde artmıştır; 14 gazeteci şehit edilmiştir.

Terörist saldırılara hedef olan gazeteciler ve ölüm tarihleri ise şöyle:

«Zeki Bey (1891), Hasan Fehmi Bey (5 Nisan 1909), Ahmet Samim (9 Haziran 1910), Hüseyin Hilmi Bey (1910 - Sosyalist Hilmi), Hasan Tahsin (15 Mayıs 1919 - Osman Nevres), Hasan Tahsin (27 Temmuz 1920 - Silahlı Tahsin), Hikmet Şevket (29 Nisan 1930), Ali İhsan Özgür (22 Kasım 1978), Abdi İpekçi (1 Şubat 1979), İlhan Darendelioğlu (19 Kasım 1979), İsmail Gerçeksöz (4 Nisan 1980), Ümit Kaftancıoğlu (4 Nisan 1980), Muzaffer Feyzioğlu (15 Nisan 1980), Necati Ünal (22 Temmuz 1980), Mevlüt Işık (1 Haziran 1988), Sami Başaran (7 Kasım 1989), Kâmil Başaran (14 Kasım 1989), Çetin Emeç (7 Mart 1990), Turan Dursun (4 Eylül 1990), Halit Güngen (15 Şubat 1992), Cengiz Altun (24 Şubat 1992), İzzet Kezer (23 Mart 1992), Bülent Ülkü (1 Nisan 1992), Mecit Akgün (2 Haziran 1992), Hafız Akdemir (8 Haziran 1992), Çetin Abay (30 Temmuz 1992), Yahya Orhan (1 Ağustos 1992), Hüseyin Deniz (10 Ağustos 1992), Musa Anter (20 Eylül 1992), Yaşar Aktay (1992), Hatip Kapçak (1992), Namık Tarancı (20 Kasım 1992) ve Uğur Mumcu (24 Ocak 1993).» *

(*) Basın şehitleri ile ilgili bilgiler, Anka Haber Aja/ısı'nın 25 Ocak 1993 günlü haber bülteninden alınmıştır; ayrıca Tercüman, 26 Ocak 1993. Ancak bu liste oldukça eksik görünüyor. Daha geniş bilgi için bkz.: Koçoğlu, Yahya; «Kuşunla sansür/Gazeteci Cinayetleri» İstanbul 1993.

8

işkence gören, cezaevlerinde, hücrelerde tutulan, işsizliğe itilen gazetecilerin sayılarını ise bilmek olanaksızdır.

Başta Uğur Mumcu cinayeti olmak üzere, bu tür cinayetlere, MİT, Kontrgerilla ya da Özel Harp Dairesi ve diğer istihbarat örgütleri gibi devlete ait birimlerin katıldıkları yolunda kamuoyunda yoğun bir kuşku bulunmaktadır. Özellikle Uğur Mumcu cinayeti odağında, bu yöndeki kuşklar oldukça da yaygındır. Bu kuşkulan aşmak gerekiyor. Bu da, ancak cinayetin aydınlatılmasıyla mümkün olabilir. Bu kitap. Uğur Mumcu'nun nasıl öldürüldüğü, soruşturmanın ne şekilde geliştiği ve Uğur Mumcu'nun adı ve soruşturma üzerinde oynanan kimi oyunları kendine konu aldı. Kısa bir süre içerisinde hazırlandı: Uğur Mumcu cinayeti ile ilgili yaşanan olayların ancak ve yalnızca bazılarını ele alabildi. Elbette bunun arkası gelecektir. Kitabın hazırlanmasında, okuyucunun özgürce karar vermesini sağlamak amacıyla uygun bir yöntem izlendi. O nedenle, gerek Uğur Mumcu'nun görüş ve düşünceleri anlatılırken, ya da cinayetin soruşturması çevresindeki bilgi ve gelişmeler açıklanırken, okuyucu, bunların kaynakları olan yazı ve belgelerle sıkça karşı karşıya bırakıldı; karanlıkta kalan soru ve sorunlar üzerine spekülasyona olanak verecek yorum' yapmak yerine, yalnızca onlara işaret etmekle yerinildi. Kitabın oluşmasında, başta Cem Yayınevi'nin sahibi ve editörü Ali Uğur ve yayınevi çalışanları olmak üzere, kaynakları ve kimi belgelerin toplanmasındaki değerli yardım ve çabalarından dolayı Cumhuriyet Gazetesi'nden Evren Değer, Mehmet Güç ve Halil Nebiler ile Av. Mustafa Kemal Güngör'e teşekkür ediyorum.

Atilla Coşkun İstanbul - Ocak 1994

9

ÖNSÖZ YERİNE

Uğur Mumcu suikastini, suikastin ne anlama geldiğini ve yükselen demokratik tepkiyi yerli yerine oturtmak gerekiyor. Bu konuda, Cumhuriyet Gazetesi'nde iki anlamlı başyazı yayınlandı; onlara eklenebilecek bir şey yok. Aktarıyorum. Adımız gibi biliyoruz... Uğur Mumcu'nun şehit edilmesi toplumda şimdiye kadar eşine rastlanmamış bir tepki yarattı. Yurt düzeyinde dalga dalga yükselen duygular, insanları kanlı cinayet üzerinde ister istemez düşünmek zorunda bırakıyor. Lanetlenen suikastin Uğur Mumcu'nun bedeninde somutlaşan hedefle sınırlı kalmadığı kamuoyunda artık bilinmektedir. Toplum, sevgili Uğur'un kişiliğinde simgeleşen değerlerin neler olduğunu biliyordu. Bu değerler, Türkiye Cumhuriyeti' nin varoluşunu sağlayan temel ilkelerdir. Ancak bu kadarı da yetmez, yaşadığımız günlerin anlamını artık daha açık seçik ortaya koymanın zamanı gelmiştir. Cinayeti kimin ya da hangi örgütün işlediğini elbette bilmiyoruz. Ama kimlerin ya da hangi karanlık güçlerin bu suikasti düzenleyebileceğim çok iyi biliyoruz.

11

Katillerin gerekçelerini de madde madde saymak olanağına sahibiz. Ortadoğu nun terör topografyası aşağı yukarı belirlenmiştir. Lozan'la hukuk temeli atılmış laik Türkiye Cumhuriyeti'nin milli misak sınırları içinde katılımcı demokrasiyi sağlıklı bir düzene dönüştürmesini içine sindiremeyenler, sınır ötesinde ve sınırlarımız içinde örgütlenmişlerdir. Bunlar çok iyi biliyorlar ki, Anadolu halkı insan hakları ve temel özgürlükleri içeren bir rejimin barışçı ortamında yaşamak istiyor. Terör ise kanla beslenen bir vampir gibidir. Vampirin aydınlıkta değil karanlıkta iş görebileceği bellidir. Laik Türkiye Cumhuriyeti'ni bölüp parçalamak isteyen güçlerin bölgede hangi odaklarda yuvalandığı da bir sır değildir. . Uğur Mumcu işte bu karanlık güçlerin kurbanı olmuştur. Türkiye'de kamuoyu Mumcu suikastinde laik cumhuriyetin varlığını kundaklamak isteyenlerin izdüşümünü görebilmiştir. Cumhuriyet devrimiyle birlikte kurulan Cumhuriyet Gazetesi'ne yönelik saldırıların bizim yürüyüşümüzü durduramayacağını dünya âlem bugüne kadar anlamış bulunmalıdır.

Karanlık güçlerin her ne pahasına olursa olsun yenilgiye uğratılacağını adımız gibi biliyoruz.

25 Ocak 1993 Cumhuriyet

12

Yerdeki kan...

Her insanın yaşamı kutsaldır; ne biri ötekinden değerlidir, ne öteki berikinden değersiz. İnsan haklarının en başında yaşama hakkı gelir. Son yıllarda terör çok can aldı. Her bir cinayetten sonra devletin ileri gelenleri aşağı yukarı birbirine benzer sözler söylediler. En çok kullanılan tümcelerden biri de artık ezberlendi:

«Terör kurbanının kanı yerde kalmayacak...»

Çoğu kişi bu sözü, anlamını bilmeden benimsedi. Oysa bu yaklaşımda kan davasını anımsatan bir anlam kayması da sezilebilir. Devletin cinayeti işleyeni saptaması, yakalaması, yargının önüne çıkarması görevidir. İlk bakışta doğal görünen bu ödevin eksik kalması, faili meçhul cinayetlerin çoğalması, yetkilileri «Öldürülenin kanı yerde kalmayacak» gibi «teselli» ve «teskin» edici açıklamalar yapmaya zorlamıştır.

*

Uğur Mumcu'nun alçakça bir suikaste kurban gitmesi, Türkiye'de her kesimden insanda büyük ve derin tepkiler yarattı. Olay, yaşadığımız dönemin belirleyici odak noktası gibidir. Cinayet bir zabıta vakası çerçevesinde elbet görülemez. Katillerin bulunması ve cezalandırılmasıyla da iş bitmeyecektir. Daha kapsamlı ve daha geniş ufuklu bir süreç içinde düşünmek zorundayız. Uğur Mumcu bir dizi moral değeri, toplumsal amaçlar yumağını, bir değerler sistemini simgeliyordu. Cumhuriyet'in

13

çatısı altında kurulan kürsülerde savunulan ve yükselen düşüncelerin simgeleşmiş yazarıydı. Mumcu'ya kurulan tuzak, işte bu değerler sistemine kanlı saldırının ta kendisidir. Öyleyse «Uğur'un kanının yerde kalmaması» için bu bayrağı yükseltmek gerekiyor.

Yazarımız daha toprağa verilmeden bir noktayı vurgula-malıyız:

Ancak Türkiye'de laik cumhuriyeti savunmak ve katılımcı demokrasiyi gerçekleştirmek yolunda yürüyebilirsek Uğur'un kanı yerde kalmayacaktır. !

*

Uğur Mumcu'yu bugün toprağa veriyoruz.

Onun yalnız yaşamından değil, ölümünden çıkaracağımız dersler çoktur. Mumcu'da «fikir-i takip» vardı ve bu konuda örnek sayılacak kadar inatçıydı. Uğur'un öldürülmesi bir cenaze töreniyle başlayıp bitecek bir olay değildir. Türkiye'mizin demokratik güçleri artık dağınıklığından ve -deyim yerindeyse-perişanlıktan kurtulmalıdır. Küçük çıkarlar için birbiriyle uğraşan siyasetçilerin -eğer yaşam hakkına saygıları varsa- daha kapsamlı ve ufuklu bir politikada bütünleşmeleri zorunludur.

Eğer onlar yine küçük çıkarların siyasetini gütmeyi sürdürürlerse ve «perişanlık» devam ederse, kamuoyu aşağıdan yukarıya doğru ağırlığını koymak görevini üstlenmelidir.

İşte o zaman Uğur Mumcu'nun kanı yerde kalmayacaktır.

27 Ocak 1993 Cumhuriyet

14

UĞUR MUMCU

Uğur Mumcu 22 Ağustos 1942'de Kırşehir'de doğdu.

Bahçelievler Deneme Lisesi'ni bitirdikten sonra, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi 'nden mezun oldu.

1967-69 yıllarında Ankara'da avukatlık yaptı. 1969-72 yılları arasında Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde Prof. Dr. Tahsin Bekir Balta'nın yönettiği idare Hukuku Kürsüsü'nde asistan olarak çalıştı.

12 Mart 1971 yılında tutuklanarak yargılandı; yedi yıl ağır hapis cezasına mahkûm edildi. Mahkûmiyet kararının Askeri Yargıtay'ca bozulması üzerine serbest bırakıldı.

Askerliğini «sakıncalı personel» olarak 1972-74 yılları arasında Ağn

ili, Patnos ilçesi'nde yaptı.

1972 yılında Güldal Homan ile evlendi; Özgür ve Özge adlarını verdikleri iki çocukları oldu. x

Mumcu, ilk yazılarını 1964 yılında yayın yaşamına giren Yön Dergisi'nde yayınladı. Daha sonra, Türk Solu, Ant, Emek dergileri ile Akşam Gazetesi'nde yazdı.

Köşe yazarlığına 1974-75 yıllarında Yeni Ortam Gazetesi'nde başlayan Uğur Mumcu, 1975 yılında Cumhuriyet Gazete-

i

15

si yazı ailesine katıldı. «Gözlem» başlıklı köşesinde aralıksız olarak 1991 yılına kadar yazılarını yayınladı. 1991 yılının Kasım ayında İlhan Selçuk ve yaklaşık 80 Cumhuriyet çalışanı ile birlikte gazeteden ayrıldı. Bir süre Milliyet Gazetesi'nde köşe yazarlığı yapan Mumcu, 8 Nisan 1992'de Cumhuriyet Gazetesi'ndeki yönetim değişikliği sonrasında*, gazetesine yeniden döndü.

Uğur Mumcu, 1979 yılında Türk Hukuk Kurumu'nun «Yılın Hukukçusu» ödülünü aldı. Aynı yıl Çağdaş Gazeteciler Demeği'nin köşe yazısı dalındaki «Yılın Gazetecisi» unvanını alan Mumcu, kaçakçılıkla ilgili olarak yayınladığı yazılarından ötürü 1980 yılında Sedat Simavi Vakfı'nın «Kitle Haberleşme Dalı Ödülü»nü Cüneyt Arcayürek'le birlikte paylaştı. 1980, 1982 ve 1983 yıllarında İstanbul Gazeteciler Cemiyeti'nin inceleme ve röportaj dallarındaki ödüllerine layık görüldü. 1983 yılında, Balıkesir Barosu'nca «Yılın Hukukçusu» seçildi; 1985 yılında Nokta Dergisi'nin «Doruktaki Gazeteci» ödülünü aldı. Uğur Mumcu'nun yayınlanmış olan kitapları ise şunlardır: Suçlular ve Güçlüler (1975), Mobilya Dosyası (1975 - Altan Öymen'le birlikte), Sakıncalı Piyade (1977), Bir Pulsuz Dilekçe (1977), Büyüklerimiz (1978), Çıkmaz Sokak (1979), Tüfek tıcadı Oldu (1980), Silah Kaçakçılığı ve Terör (1981), Söz Meclisten İçeri (1981), Terörsüz Özgürlük (1982), Papa Mafya Ağca (1984), Liberal Çiftlik (1985), Devrimci ve Demokrat (1985), Sosyalizm ve Bağımsızlık (1986), İnkılap Mektupları (1987), 12 Eylül Adaleti (1987), Rabıta (1987), Sakıncasız (1980, tiyatro oyunu), Tarikat Siyaset Ticaret (1988), Bir Uzun Yürüyüş

16

(1988), 40'ların Cadı Kazanı (1990), Kâzım Karabekir Anlatıyor (1990), Kürt İslam Ayaklanması (1991), Gazi Paşa Suikastı (1992) ve ölümünden sonra yayınlanan Kürt Dosyası (1993).

Mumcu, Türk Hukuk Kurumu, Türkiye Gazeteciler Sendikası, Çağdaş Gazeteciler Cemiyeti, Parlamento Muhabirleri Derneği üyesiydi. Cumhuriyet Gazetesi'ni yayınlayan Yeni Gün Haber Ajansı Basın ve Yayıncılık A.Ş.'nin kurucu ortağı ve yönetim kurulu üyesi ve bunun yanı sıra, kuruluşunu Berin Nadi'nin gerçekleştirdiği Cumhuriyet Vakfı'nın da yönetim kurulu üyesiydi.

Uğur Mumcu Cumhuriyet'te

Uğur Mumcu'nun Cumhuriyet Gazetesi'ndeki ilk yazısı, 1 Mart 1975 günü yayınlandı; yazının başlığı «Denklem» adını taşıyordu.

«Son yılların siyasal bunalımları, gün geçtikçe toplumu dar boğazlara sürüklemektedir. Bu bunalımdan kurtulmak için önerilen çözüm yollarını hep birlikte izliyoruz. Olayları siyasal dedikoduların kısır döngüleri içinde görmeye alışmış olanlarımız için konu oldukça basittir.

- Demirel, Ecevit'e elini uzatsa, Korutürk bütün partileri biraraya toplasa, Bozbeyleli anlayışlı davranırsa, Bayar desteklese... gibi avuntularla, olasılıklar zincirinin halkalara tamamlanmaktadır. Oysa, bunalımın nedenleri derindedir.

17

Olayların üzerindeki gelip geçici kaygı bulutlarından sıyrılıp gerçek nedenlere eğildikçe sorunların içinden yepyeni odak noktaları belirlemekte ve toplumsal değişimin kuralları aydınlık ışıklarla gözler önüne serilmektedir. Her demokrasinin «gerek» ve «yeter» koşulları vardır. Bu koşullar yaratılmadan, sadece biçimsel görünümle yetinmek, bedeli çok pahalı ödenecek serüvenlere yol açar.

Önce şu gerçek koşulu tanımlayalım: Batı demokrasilerinde, toplumun bütün sınıf ve tabakalarına söz ve örgütlenme özgürlüğü tanınır. Bu özgürlük demeti, insanlığa sınıf kavgaları, ihtilaller ve devrimler sonucunda sunulabilmiştir. Özgürlük ve demokrasi bütün insanlığın ortak mirasıdır. Fakat bu miras, çağlar boyunca, toplumun belirli kesimlerince, aynı toplumun öteki sınıf ve tabakaları için kullanılmamıştır.

Bu yasak düzeni, demokrasimizin bütün alaturkallığıydı sürdürülmektedir. Toplumun emekçi kesimlerine söz ve örgütlenme özgürlüğünü isteyen herkes:

- Zararlı akımlar... aşın cereyanlar... yıkıcı düşünceler... gibi gerekçelerle korkutulmak, sindirilmek ve cezalandırılmak istenmiştir. Oysa demokrasilerde «zararlı düşünce», «zararsız düşünce» ayrımları yapılamaz. Düşünceler için uygulanacak tek ölçü, yanlışlık ve doğruluktur.

Türkiye'de biçimsel görünümüyle çok partili hayat yürülmektedir. Fakat bu çok partili hayat tek parti döneminden kalan ceza yasası ile korunmaktadır. Açıkçası çok partili demokrasimiz, yıllardır tek partili dönemin ceza yasasıyla «gözaltında» tutulmaktadır.

18

Sadece on beş yıldır, bu ceza yasasının ünlü maddelerini bir darağacı gibi birbirine çatıp başbakanlar, bakanlar, kurmay albaylar ve devrimci gençleri birer birer ipe çekmişiz. Siyasal bunalımlardan kurtulmak için idam hükümleri, hapis cezaları, kelepçeler hiç yarar sağlamamış, toplum yeniden döne dolaşa, yine çıkmaz sokakların eşiklerine getirilmiştir.

Bu çıkmaz sokağın kavşak noktasındayız şimdi.

Türk toplumu ya çağdaş demokrasilerin gereklerine uyarak toplumun bütün sınıf ve tabakalarına söz ve örgütlenme özgürlüğü sağlayacak, ya da kurulu düzenin denklemi, eskisi gibi, yeni güçlüklerle ve sorunlarla sürdürülecektir. Bu denklem, oldukça kaba görünümüyle gözler önündedir.

Önce bir «iktidar boşluğu» yaratılacak, bu boşlukta kargaşa ortamı oluşturulacak, bu koşullar sağlandıktan sonra otoriter devlet özlemcilerine «yeşil ışık» yakılacaktır.

- Kuvvetli ve inandırıncı hükümet... gerekçesiyle kurulu düzenin, haksızlıklar, adaletsizlikleri ve ayrıcalıklar üzerinde yönetimler sürdürülecektir. 14 Ekim seçimlerinden tedirgin olanlar için başkaca yol kalmamıştır. Bu iktidar boşluğu bilinerek ve istenerek yaratılmaktadır.

Bu boşluğun anlamsız uğultuları içinde, olayların nedenlerini ve sonuçlarını birbirine karıştırmak, güncel sorunları:

- Demirel, Ecevit'e elini uzatsa, Irmak görevini sürdürse, gibi çözümlere bağlamak, olaylara bakış açımızı kısırlaştırır ve bir süre sonra kamuoyunu anlamsız siyasal dedikoduların yanıtıcı yaklaşımı içine sokar.

Nedenler, toplumsal gelişimin temellerindedir.

19

Kurulu düzenin topluma sunduğu denklemin ters yüz edilmesi, Türk halkının bütün sınıf ve tabakalarıyla, özgürlüğe ve demokrasiye sahip çıkmasına bağlıdır. Demokrasinin gerçek güvencesi halkın bilinçli desteğidir.

Bu destek nasıl sağlanır?

Demokrasimizin «güncel gündemi» bu sorunun yanıtında saklıdır. Bu köşeden hep birlikte, yaşadığımız olayları özetleyecek ve yorumlarını yapacağız. Cumhuriyet Gazetesi'nin yarım yüzyıldır aydınlattığı düşünce ortamında bu sorunları sizlerle tartışmak özlemiyle:

- Merhaba... diyorum.»

Demokrat Bir Aydın

Uğur Mumcu, Atatürk devrimlerine bağlı, yurtsever ve demokrat bir aydıydı.

Demokrat niteliği, onun en temel karakteriydi.

Uğur Mumcu, demokrasi konusunda yüzlerce makale yazdı. Bunlardan biri de «Katılım» başlıklı makalesiydi. Bu yazısında demokrasi konusundaki

yaklaşımını çok net olarak belirtmektedir:

«... Halk, bir yönetime ne kadar katılıyorsa, o yönetim, bu ölçüde demokrasiye uygun düşer.

(...)

Katılım ne yolla olur?

Bütün halk kesimlerinin demokrasi sürecinde etkinliklerini

20

duyurabilmeleri için her türlü düşünceye örgütlenme hakkı tanımak gerekir. Örgütlenme hakkı; siyasal partileri, dernekleri, sendikaları, meslek kuruluşlarını ve kooperatifleri kapsar. Düşünce ve örgütlenme özgürlükleri, bir takım düşünceler, bir takım ideolojiler için yasaklanırsa, halkın bir kesimi, ister istemez bir katılımın dışında tutulmuş olur. Örnek aldığımız, sık sık yinelediğimiz Batı demokrasilerinde hiçbir düşünceye yasak getirilmemiştir. Yasak olan ve olması gereken, silahlı örgütlenmeler ve eylemlerdir. Silahlı eylemler ve örgütlenmeler dışında yasak getirilmesi, demokrasinin özü ve sözü ile bağdaşmaz.

(...)

Yirminci yüzyılın son çeyreğinde 'sağsız ve solsuz demokrasi olmayacağı' gerçeğinin ülkemizde henüz anlaşılmamış olması, demokrasimiz ve geleceğimiz için içler acısı bir durumdur. Şu uzay çağında biz, herhangi bir siyasal görüşün, ideolojinin 'zararlıdır, yıkıcıdır, zehirlidir' diye nitelenemeyeceğini; düşüncelerin 'doğru' ya da 'yanlış' gibi ölçülerle değerlendirilmemesi gerektiğini -ne yazık ve acı ki- henüz anlamış değiliz.

(...)

Eğer 'Batı demokrasileri' bizler için ölçü ise çaresi yoktur, beğensek de beğenmesek de her türlü düşünceye söz ve örgütlenme hakkı vermek zorundayız.

(...)

Demokrasi, halk yığınlarının demokratik sürece en geniş ve yaygın biçimde katıldıkları bir sistemin adıdır.

21

(...)

Düşünceyi açıklama özgürlüğü sınırlanamaz.

(...)

Sınırlama, yalnızca ve yalnızca, silahlı eylemler, silahlı örgütler ve bunların yurtiçi ve yurtdışı bağlantıları ile ilgili olmalıdır.

(...)

Amacımız, siyasal katılımın tam olarak sağlandığı gerçek demokrasi düzenidir. Örneklerde Batıdadır...»

Uğur Mumcu'nun demokrasi anlayışı soyut değildi... Demokrasiyi sosyal bir temele dayandırıyor. Bu sosyal temel ağırlıklı olarak işçi sınıfıydı. Bu düşüncesini bir başka yazısında şöyle dile getiriyor: «Demokrasinin en büyük gücü örgütlü işçi sınıfıdır. İşçi sınıfı, sendikalarda ve partilerde örgütlenir. (...)

Bütün olumsuz koşullara karşın, Türkiye işçi sınıfı, bugünkü dağınıklığı atlatacak ve siyasal partisiyle, sendikasıyla, Türk siyasal yaşamındaki yeri doldurulmaz ağırlığını dost ve düşmana kanıtlayacaktır.

Ve o ölümsüz ozanımızın dizeleriyle seslenirsek, Ve elbette ki, sevgilim, elbet, dolaşacaktır elini kolunu sallaya sallaya, dolaşacaktır en şanlı elbisesiyle: işçi tulumuyla bu güzelim memlekette hürriyet...» 2

(1) Mumcu, Uğur; «Katılım»; Cumhuriyet, 16 Ağustos 1982. . (2) Mumcu, Uğur; «Tarihçe»; Cumhuriyet, 1 Mayıs 1979.

22

Uğur Mumcu, bu anlatımından da anlaşıldığı gibi, özgürlük ve demokrasi kavramlarını sınıf açısından ele alıyor, demokrasiyi emek ağırlıklı bir sosyal temele oturtuyordu. Ancak bu yaklaşımında katı değildi; demokrasinin yaşama koşulunu, siyasal yelpazenin çeşitli eğilimlerinin bir konsensusuna dayandırıyor.

«Aydın Hoşgörüsü» adlı makalesinde bu konuda şöyle diyor:

«Ülkede, 'liberal sağ' anlayış ile 'liberal sol' görüş arasında karşılıklı hoşgörüyü dayalı bir dayanışmanın yaratılması gerekir. Demokrasiyi yaşatacak olan siyasal iklim de budur. Bugüne kadar bir türlü sağlanamamış olan bu dayanışma ve oluşturulma-mayan hoşgörü ortamı, Türk demokrasisine çok pahalıya mal olmuştur. Hiç olmazsa bundan sonra, demokratik hak ve özgürlükler konusunda liberal sağ ile sol arasında hoşgörü köprüleri kurulmalıdır.»

Uğur Mumcu, demokrasiyi, hem ilericiyiğin bir ölçüsü olarak, hem de uğruna mücadele verilecek bir ideal değerinde görüyordu. Ona göre;

«... Herkim ki, demokrasiyi savunur, 'ilerici' olan odur. Bu kural dışında, kimse ama kimse, ideoloji pistinde buz pateni yapmasın; demokrasiden daha güncel, demokrasiden daha gerekli hiçbir amaç yok sol için. Şimdiye kadar olmadı, şimdiden sonra da olmayacak...»

Özgürlük ve demokrasi... Gündemimizde yalnızca bunlar var. Demokrasi; özgürlük ve hoşgörüyle kurulacak.

(3) Mumcu, Uğur; «Aydın Hoşgörüsü»; Cumhuriyet, 17 Nisan 1984.

23

(...)

Her şey insan içindir, insanın mutluluğu içindir. Ve çağdaş insan ancak ve ancak özgür bir toplumda mutlu olur. Özgür bir toplumun kurulması, insanların birbirlerine karşı saygılı ve hoşgörülü olmalarına bağlıdır.»

Emeğin Dostu

Uğur Mumcu, sosyal yaşamda, siyasal mücadelede, emekten yana bir tutum izledi yaşamı boyunca.

Ücretli köleliğe karşıydı, emeğin özgürlüğü için elinden geleni yapmaya çalıştı. İşçi sınıfının ekonomik, demokratik hakları ve siyasal kurtuluşu için mücadelede, etkili kalemi, özgün ve yaratıcı düşünceleriyle aktif olarak yer aldı.

«İşçi Hakkı» adlı yazısında, toplumumuzda yaşanan emek ve sermaye arasındaki eşitsizliğe karşı çıkarken, bir yandan çarpık toplumsal gerçeğimizi gözler önüne seriyor, diğer yandan, işçi hakları karşısındaki duyarsız tutumlarından dolayı sosyal demokrat partilerimizi de eleştiriyordu.

«İşçiler, emeklerini diledikleri koşullarla pazarlayabiliyor-lar mı? Hayır. Binbir türlü engel, binbir türlü yasak var.

Sendikalar, siyasal partilerle birlikte eylem yapabiliyorlar mı?

Hayır. Bu konuda binbir türlü engel söz konusu. Peki sermaye? Devlet çeşitli yollarla sermayeye destek oluyor.

(4) Mumcu, Uğur; «Sol Sola Düşman», Cumhuriyet, 30 Kasım 1983. 24 'Vergi iadesi' diyor destekliyor, 'kalkınmada öncelikli bölgeler' diyor destekliyor, 'teşvik belgeleri' ve 'yatırım indirimleri' diyor. Devlet bankalarından sağlanan milyarlık krediler, özel sektörü besliyor. 'İhracat kredileri' ve 'Garanti mektupları' ile özel sektörün dışa açılmasına destek oluyor.

(...)

Özel sektörü bu kadar cömertçe destekleyen devlet, işçiye, memura, köylüye gelince niçin birdenbire cimrileşiveriyor?

Bu sorunun yanıtı ideolojik... Evet ideolojik.

Uygulanan bu model 'liberal' değil... Bilinmesi gereken ilk konu bu. Liberal olsa bu yasaklar söz konusu olmaz; liberal olsa işçiler emeklerini diledikleri gibi pazarlarlar.

(...)

Bu koşullarda 'sosyal demokrat' olduğu ileri sürülen SHP ne yapıyor? 'Demokratik solcu' kimlikli DSP ne yapıyor?

Dünyanın bütün demokratik ülkelerinde sosyal demokrat partiler, bu gibi olaylarda ağırlıklarını duyururlar, söz ve karar sahibi olurlar. Bizdeki sosyal demokrat partiler SHP ve DSP, bu koşullarda bile 'Uyuyan Güzel Balesi'ni oynuyorlar.»

Ya ücretli kölelik?

Uğur Mumcu'nun ücretli köleliğe karşı olduğunu söylemiştik.

Ücretli kölelikten kurtulmanın yolları üzerine çeşitli yazılar yayımladı.

(5) Mumcu, Uğur; «işçi Hakkı»; Cumhuriyet, 14 Nisan 1989.

25

Ücretli kölelikten kurtulmanın sendikal hakların kazanılmasından geçtiğine, bu yolda ciddi bir mücadele vermek gerektiğine inanıyordu .

Ama asıl kurtuluşun, «emekçi sınıf ve tabakaların devlet yönetiminde ağırlıklarını duyurmaları» ile mümkün olacağını iyi biliyor ve onu salık veriyordu emekçilere .

Uğur Mumcu, artı-değer varoldukça emek kavgasının süreceğine, kapitalist sömürü kalkmadıkça da insanlığın sosyalizm idealinin yaşayacağına inanıyor, sosyalizmi, çağdaş gelişmeleri kucaklayabilen, daha özgürlükçü, daha katılımcı ve daha demokratik bir model olarak somutluyordu .

(6) Mumcu, Uğur; «Ücret Köleliği»; Cumhuriyet, 27 Ağustos 1979.

(7) Mumcu, Uğur; aqm. Cumhuriyet, 27 Ağustos, 1979.

(8) Mumcu, Uğur; «Solda Birlik»; Cumhuriyet, 9 Ocak 1993.

26

Bir Yurtsever

«Milli misak» ve «tam bağımsızlık» en çok kullandığı kavramlardır. Mücadelesinin odak noktaları, bu kavramların ifade ettiği değerler üzerinde somutlanmaktadır.

Kendisini, «Kuvayi Milliye» hareketinin sıradan bir neferi olarak görmektedir. Uğur Mumcu için, İlhan Selçuk'un «Kalpaksız Kuvayi Milliyeci» nitelmesi, onu tanımlayan en veciz anlatımdır herhalde. Uğur Mumcu, «Kuvayi Milliyeci» olduğu için, bu yüzden, her türlü siyasal düşünceye söz ve örgütlenme hakkı tanımayı, demokrasi anlayışının vazgeçilmez inancı olarak görmektedir .

Erzurum Kongresi'nin temel belgeleri arasında da yer aldığı gibi, «Kuvayi Milliye», «İradeyi Milliye'yi hakim kılmak» koşulunu, yani ulusal egemenlik ve ulusal bağımsızlık ilkesini içermektedir. Ulusal egemenlik ve ulusal bağımsızlık ilkesi, Uğur Mumcu'nun yurtseverlik anlayışının bir sonucudur. O nedenle Uğur Mumcu, başta Atatürk olmak üzere, ilk meclisin «emperyalizme ve kapitalizme karşı savaşan» tüm üyelerini gerçek «yurtsever» olarak adlandırmaktadır .

Uğur Mumcu'nun anlayışında, «ulusal egemenlik» ilkesi, «tam bağımsızlık» somutunda anlam kazanmaktadır . O nedenle, «... ulusal egemenlik, Atatürk'ün ulusal inanç olarak belirlediği tam bağımsızlık ilkesi ile simgelesin» demek ve «tam bağımsızlık» ilkesinin emperyalizmin «mali ipoteği»nden kurtulmak anlamına geldiğini belirtmektedir

(9) Mumcu, Uğur, «O Günden Bugüne...»; Cumhuriyet, 8 Mayıs 1984.

(10) Mumcu, Uğur, «23 Nisan...»; Cumhuriyet, 23 Nisan 1989.

(11) Mumcu, Uğur, aqm, Cumhuriyet, 23 Nisan 1989.

(12) Mumcu, Uğur, aqm, Cumhuriyet, 23 Nisan 1989.

27

Uğur Mumcu'ya göre, emperyalizmin mali ipoteği, ulusal egemenliğin ve demokratikleşmenin önünde engel oluşturmaktadır. Bu yaklaşımını şu sözlerle açıklıyor:

«Türkiye bugün 'bağımsız' mıdır?

Kuramsal olarak evet, bağımsızdır; ancak bu bağımsızlık emperyalist ve kapitalist dünyada yok olmuştur.

45 milyar dolar borcu olan bir devlet nasıl bağımsız sayılabilir?..

Bu, yeni bir 'Düyunu Umumiye' borcudur ve borçlar yeni kapitülasyonlar doğurmuştur.

İzmir'de denize dökülen emperyalist ve kapitalist düşmanlar, çeşitli yollarla ve kimliklerle Türkiye'ye yeniden girmişler ve koskoca Türkiye Cumhuriyeti'ne mali ipotek koymuşlardır.

Evet, öyledir, IMF'si ile OECD'si ile Türkiye bir mali ipotek altındadır.

Bir borç sarmalına, bir borç tuzağına düşürülmüştür Türkiye.

Her ipoteğin bir de siyasal bedeli oluyor.

Türkiye şimdi bu bedeli ödüyor.

Bu yüzden Türkiye'de çoğulcu demokrasi yok. İzin verilmiyor. Bu

yüzden ne işçiler egemen bu ülkede, ne köylüler. İşçilerin ve köylülerin egemen olacakları bir düzenden korkuyorlar. 'Egemenlik kayıtsız ve koşulsuz milletindir' diyor, ama inanmayın. Ne işçiler egemen, ne köylüler, ne memurlar. Egemen olanlar başkaları. 'Amerikan mandası' ile 'Arap milliyetçiliği'dir ülkemizde egemen olan. .

28

Askeri paktları ile, ikili anlaşmaları ile, silah ambargoları ve CIA'sı ile yeni bir 'Amerikan mandası* gelip ülkemize yerleşmiştir. Suudi bankaları, işadamları ve ortak şirketleriyle de Arap milliyetçiliği...»

İşte bu nedenle Uğur Mumcu, «tam bağımsızlık» için, «emperyalizme ve kapitalizme karşı» mücadeleyi vazgeçilmez bir yurtseverlik görevi olarak görmektedir.

Uğur Mumcu, bağımsızlık savaşının tarihsel konumunu ve dayanacağı sosyal güçleri ve doğrultusunu, «Bağımsızlık Gülü» adını verdiği makalesinde anlatıyor:

«Geçmişinde 'emperyalizme ve kapitalizme karşı' verilmiş bir 'Ulusal Kurtuluş Savaşı' bulunan ülkemiz ve halkımız, bu bağımsızlığın doğal ve tartışma kabul etmez mirasçılarımızdır.

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra, emperyalist Batı'nın elimizden 'cebren ve hile ile' koparıp aldığı ulusal bağımsızlığımızın tek güvencesi, Türk halkının, emekçi sınıf ve tabakaların öncülüğünde vereceği devrimci savaşında aranmalıdır.

Türk sosyalizmi, bundan sonra serpilip büyüyecekse, ancak bu topraktan kaynaklanan bir 'bağımsızlık gülü' gibi, bir 'yediveren gülü' gibi gelişip boy atacaktır...»

Uğur Mumcu, gerçek bir yurtseverdi.

(13) Mumcu, Uğur, aqm, Cumhuriyet, 23 Nisan 1989.

(14) Mumcu, Uğur, «Bağımsızlık Gülü», Cumhuriyet, 3 Ocak 1980.

29

Atatürk Devrimlerinin Devrimci Takipçisi

Atatürk devrimleri, Atatürk'ün görüşleri ve Ulusal Kurtuluş Savaşı, Uğur Mumcu'nun yazılarında önemli ve özel bir ağırlık taşımaktadır. Bağnaz bir Atatürkçü değildir Uğur Mumcu.

Atatürk devrimlerinin devrimci izleyicisidir. Atatürk devrimlerini çağdaş gelişmeler ve koşullar içerisinde yorumlayıp geliştirmeye çalışmıştır .

Uğur Mumcu'nun, Atatürk'ün görüşlerinin ve Atatürk devrimlerinin özünü boşaltan tutumlara karşı tepkisi serttir. Özellikle de, 12 Eylül yönetiminin «Resmi ideolojinin yapay Atatürkçülüğü» ile sürekli mücadele etmiştir ' .

Atatürk'ün görüşlerini ve Atatürk devrimlerini nasıl yorum-luyordu?

«Devrim, insanın insan tarafından sömürülmesine son veren bir kavranın adıdır. Ulusal bağımsızlık, bir devletin bir başka devlet tarafından sömürülmesini reddeden bir onurlu ortak bilinçtir. Sosyalizm, bu ulusal ve sınıfsallığı içice taşıyan bir kuram, bir yaşam biçimi ve devlet yönetimidir.

(15) .örnek olarak bkz.; Mumcu, «Tito», Cumhuriyet, 8 Mayıs 1980; «Unutulan Atatürk», Cumhuriyet, 6 Ocak 1981; «Duyarlık», 26 Nisan Cumhuriyet, 1985; «öğretim Birliği», Cumhuriyet, 4 Mart 1990; «Cumhuriyet», Cumhuriyet, 29 Ekim 1992 ve «Türkiye Halkı», Cumhuriyet, 29 Ağustos 1992 vd.

(16) Mumcu, Uğur, «Duyarlık», Cumhuriyet, 26 Nisan 1985; «Öğretim Birliği», Cumhuriyet, 4 Mart 1990; «Dün ve Bugün», Cumhuriyet, 19 Mayıs 1990 vd.

30

Tito'nun kavgası, bütün bunları, bir altın zincirin halkaları gibi yan yana, içice ve birbirleriyle sınıksız bağlı olarak tutmasıyla bambaşka bir anlam ve soylu bir içerik kazanmıştır.

Ve Tito adı bunun için büyüktür, Tito'nun yaşam öyküsü ve siyasal çizgisi onun için saygıdeğerdir. (...)

Bu devrim ve karşı devrim çağında büyük devletler çevresinde bir dizi

uydu devletler oluşuyor ve dünya böyle bir kutuplaşmanın gergin ortamında bölüşülüp paylaşılıyor.

Tito, bu kutuplaşma içinde, inandığı sosyalizmin bağımsızlıkçı çizgisiyle 'Bağlantısızlar' odağı oluşturmuş ve Yugoslavya'ya özgü bağımsız sosyalizmin yam başında, bütün dünyada bağımsızlık bilincinin elden ele dolaşan kutsal bayrağı olmuştur. Bu 'bağımsızlık' görüşü biz Türkler için hiç de yabancı değildir. Kurtuluş Savaşının 'antiemperyalist' ve 'antikapitalist' çizgisi, adına 'Kemalizm' dediğimiz bağımsızlık kavgası, Tito'nun bağımsızlığı ile birçok yönden benzerlikler taşır. (...)» 17 «Atatürkçülük ne demektir?

Atatürkçülük, kısaca ulusal bağımsızlık ve ulusal onur demektir.

Atatürkçülük, özenle anti^emperyalist bir kurtuluş savaşını başlatan ve sürdüren bir eylem ve öğretilerdir. (...)

Atatürkçülüğü, 'tam bağımsızlık' inancından ayırmanın ve çok yönlü uluslararası ipotekleri 'Atatürkçülük' adına savunmanın hiç olanağı yoktur. Kurtuluş Savaşının başlarında Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin bütün programlarının dayanağı şu iki temeldir Tam bağımsızlık, kayıtsız koşulsuz ulusal egemenlik!..

(17) Mumcu, Uğur, «Tito», Cumhuriyet, 8 Mayıs 1980.

31

(...) her adımda ulusal bağımsızlığı, devrimci ve ilerici bir dünya görüşü ile sağlayıp pekiştiren Atatürk'ü bugün içine ittiğimiz ekonomik tutsaklığın temeli ve adı gibi görmek Atatürk'e ve Atatürkçülüğe karşı yapılabilecek en ağır ve de en sinsî saldırıdır. (...) Atatürkçülük devrimcilik demektir...»

«24 Ocak kararlarının Atatürkçülük'le uzaktan, yakından bir ilgisi yoktur. Ancak bu liberal-kapitalist model Türkiye'de yıllardır 'Atatürkçülük' diye sunulmaktadır. (...) Atatürkçülüğün sahtesini 'resmî ideoloji' yapmaya kalkanlara karşı bu ulusal kurtuluş ideolojisini savunanlara niçin kızıldığı belli değil midir?..»

«Atatürk ve silah arkadaşları bu olumsuz koşulları yenmek ve 'sosyal düzeni emeğe dayatmak' üzere bir 'halk hükümeti' kurmak için Samsun'a çıkmıştı. Üç yıl emperyalizme ve kapitalizme karşı silahla savaş verildi ve bu savaş sonunda 'tam bağımsızlık' ilkesinden güç alan cumhuriyet kuruldu.

Bugün Türkiye, Atatürk'ün amaçladığı Türkiye'nin çok uzağındadır.

(...)

Laiklik başta olmak üzere Atatürk'ün hemen hemen bütün ilkeleri, devlet eliyle çiğnenmektedir. Tarikat-ticaret ikilisine dayalı arabesk ve alaturka siyaset 'cebren ve hile ile' hemen hemen bütün köşe başlarını tutmuştur.

Resmî ideolojinin 'yapay Atatürkçülüğü' de 12 Eylül'den

20

bu yana değişmez moda olmuştur!»

(18) Mumcu, Uğur, «Unutturulan Atatürkçülük», Cumhuriyet, 6 Ocak 1981.

(19) Mumcu, Uğur, «Duyarlık» Cumhuriyet, 26 Nisan 1985.

(20) Mumcu, Uğur, «Dün ve Bugün», Cumhuriyet, 1 Mayıs 1990.

32

«Dünya, 20. yüzyılın ilk çeyreğinde iki büyük devrime tanık oldu. Devrimlerden ilki, Lenin'in önderliğindeki Sovyet devrimiydi. 20. yüzyılın ilk çeyreğindeki ikinci devrim de Ulusal Kurtuluş Savaşı ve Atatürk devrimiydi.

Leninizm'in devrim anlayışı Marksist kuramdan kaynaklanıyordu...

Atatürk devrimi, Marksist kuramdaki 'sınıf gerçeği yerine 'halk' kavramını dayanak seçmişti. Atatürk devriminde sınıf - egemenliği söz konusu değildi. 'Sınıf yerine 'halk' dayanak seçildiği için 'sınıf egemenliği' ve 'diktatoryası' gibi kavramlara da yer yoktu.

Atatürk devrimini, Anadolu'da 'aydınlanma çağı' başlatmıştı. Bu aydınlanma çağı, ister istemez, Batılı çoğulcu demokrasiye yönelecekti.

Sovyet devrimi, ayrı ayrı ulusları, devrim adına tek birlik altında toplamıştı. Atatürk devrimi ise çeşitli etnik toplulukları 'Türkiye halkı' kavramı içinde görmüş, bu halk kesimlerini laik, halkçı ve devrimci cumhuriyet çerçevesinde toplamıştı. Lenin'in amacı 'sınıfsız toplum' kurmaktı, Atatürk'ün amacı da 'çağdaş uygarlık düzeyine ulaşmak'.

(...)

Atatürk devrimi, kendi içinde geçirdiği yeni bir oluşum ile 40'lı yıllarda çok partili yaşama ulaştı; 60'lı yıllarda sosyal demokrasiye açıldı, 80'li yılların resmi devlet tuzaklarından kurtulduktan sonra 90'lı yıllarda Batılı anlamda temel hak ve özgürlükler ile bütünleşti.

(...)

33

Atatürkçü düşünce yenilmedi, yenilmeyecek; Kurtuluş Sa-vaşı'na, Kuvayı Milliye ruhuna, ulusal onura, Anadolu devrimine, aydınlanma çağına ve çağdaş özgürlüklere sahip çıkarak güçlenecek.»" «Kurtuluş Savaşı, Batı emperyalizminin Ortadoğu ve Önasya'yı paylaşım planlarına karşı verilen silahlı savaşın adıdır. Cumhuriyeti kuran bu savaştır.

Cumhuriyeti kuran; Kurtuluş Savaşı'nı yapan, çeşitli etnik köken ve toplumsal kesimleriyle Türkiye halkıdır. 'Kuvayı Mil-liye'dir, ulusal kongrelerdir, ordudur, Meclis'tir.

Cumhuriyet, bu kongrelere, bu Meclis'e, bu orduya dayanarak kurulmuştur.

Kurulan cumhuriyetin ulaşmak istediği amaç, bugünkü çoğulcu demokrasidir.

(...)

Mustafa Kemal, 'sosyal devrim adımlarının' kesintiye uğramasından endişe ediyor ve devrimlerin genç kuşaklarca savunulacağına inanıyordu.»

Evet, Uğur Mumcu, Kemalizm'i ya da Atatürk devrimlerini, kendi içinde geçirdiği evrimlerle birlikte ele alıyordu.

Ona göre, bugün Atatürk devrimciliği, emeğin kölelikten kurtuluşunu, çoğulcu bir siyasal rejimi, katılımcı demokrasiyi, batılı anlamda hak ve özgürlükleri sonuna kadar savunmayı gerektirmektedir; Aydınlanma hareketi ise, Atatürk Devrimciliğinin başlıca kaynağı olarak görülmelidir.

(21) Mumcu, Uğur, «İki Devrimci Akım», Cumhuriyet, 23 Temmuz 1992.

(22) Mumcu, Uğur, «Cumhuriyet», 29 Ekim 1992.

34

Örnek Gazeteci

Uğur Mumcu'nun değerli ve başarılı bir gazeteci olduğu, tüm toplum kesimlerinde yaygın bir kabul görmüştür. Sevenleri de, sevmeyenleri de, onun gazeteciliğini önemsemekte ve övmektedirler.

Uğur Mumcu'nun Türk basınında seçkin ve özel bir yeri vardır. Uğur Mumcu, bir akımın, araştırmacı gazeteciliğin değerli bir örneğidir. Engin sabrı, kılı kırk yaran titizliği ve tükenmez enerjisiyle yaptığı araştırmaları ve yayınladığı yapıtları geniş çevrelerin ilgisini toplamıştır. Toplumdan ses getirmiştir.

Hukukçu olması ve kısa süreli akademisyenliği, onun gazeteciliğinin, özellikle de araştırmacılığının en büyük destekleri oldu; bilimsel anlamda değeri olan pek çok yapıtı düşün yaşamımıza kazandırdı.

Uğur Mumcu, asıl olarak bir köşe yazarıydı ama habercilikte ve röportaj yazmakta da ustaydı.

Evet, Uğur Mumcu çok yönlü bir gazeteci idi.

Gazetecilik mesleğini, aydın olmanın sorumluluğu içinde yapıyordu. Toplumsal sorunlar ve ülke çıkarları, Uğur Mumcu'nun köşe yazılarının başta gelen konusunu oluşturuyordu.

Nadir Nadi, Uğur Mumcu'nun gazeteciliğini övgüyle seslendiriyor:

«Ne var ki, düzinelerle köşe yazarı arasında kendini o-kura gerçekten sevdirmiş olanların sayısı bir elin parmaklarını aşar mı, bilemem. Aşsa da aşmasa da Uğur Mumcu bunların ilk akla gelenlerinden biridir bence.

Sağlam hukuk bilgisi, temelli hukuk kültürü, ödün vermez cesareti, yorulmak bilmez çalışkanlığı ile Uğur Mumcu, her gün Türk toplumunun aksayan yanlarından birini ele almakta, böylece sorumlu yöneticileri uyarmaya gayret etmektedir. Yazılarında ele aldığı kişilere karşı Uğur'un hiçbir kişisel hesabı yoktur. Onlara toplumsal sorunlarımızın birer pürüzü diye bakar. Güçlü belgelere dayanmaksızın kimseye i-ma yoluyla da olsa sataşmaz. Bir konuyu aydınlatmak, kanayan bir yaraya parmak basmak için kimi zaman günlerce belge peşinde koştuğu, dosyalar arasında gece yarılarında kadar çalıştığı olur. Bu bakımdan Uğur Mumcu'nun Türk köşe yazarlığına yepyeni bir hava getirdiğini rahatça söyleyebiliriz. Keskin bakışlı bir gözlemci, belgesel bir eleştiricidir o. Güçlü hukuk mantığını çok kez ince bir mizah çizgisi ile çerçevelediği için yazıları ne denli ağır olsa da okura ferahlık verir.»²³

Uğur Mumcu, özgün konulara ilişkin araştırmalarının yanı sıra, günlük yorumlarında «Tarikat Siyaset Ticaret» üçgeninde, gözüne takılan her şeyi yazardı. Kaçakçılar, haksız kazanç yollarıyla devleti soyanlar ve her türlü suistimali ya da dolandırıcılığı meslek edinmiş iş ve siyaset çevreleri için Uğur Mumcu korkulu bir rüyaydı. Siyasal iktidarın ülke içindeki ve dışındaki tüm faaliyetleri, tüm siyasi partilerin, siyasilerin ve hatta gazetecilerin her adımı, Uğur Mumcu'nun «Siyaset Ticaret» projektörlerine takılabilirdi. Dürüstlük, Atatürk devrimleri, hak ve özgürlükler, hu- (23) Nadir Nadi (önsöz); Uğur Mumcu, Terörsüz Özgürlük, 1986 İstanbul, 3. Basım.

kuk, Uğur Mumcu'nun eleştiri süzgecinin mihenk taşlarıydı; değişmez ölçüleriydi.

Uğur Mumcu'nun konusu, olası gelişmeler değil, yaşanan gerçeğin kendisiydi; bir gazetecinin görevinin varsayımlar değil, gerçekleri yazmak olduğuna inanıyordu²⁴. O yüzden güncelde yaşayan bir gazeteci idi.

Basın özgürlüğü, nitelikli basın ve dürüst gazetecilik, Uğur Mumcu için yaşamsal bir önem taşımaktadır. Basın üzerindeki her tür baskıya, basının tekelleşmesine şiddetle karşı çıkmaktadır.

Bir örnek:

«Basın özgürlüğünü, çoğumuz, hükümete karşı savunduk ve bu özgürlüğün Basın Yasası ile kısıtlandığını ileri sürdük. Bu, basın özgürlüğünün bir boyutudur. Basın özgürlüğünün öteki boyutu iş ve sermaye çevrelerine uzanıyor. Basın özgürlüğünün bu boyuttaki tehlikesi basında holdingleşme ve tekelleşmedir.

Ve asıl sorun da budur.

Basın özgürlüğü bir yandan anayasa ve yasalarla kısıtlanırken öte yandan da holdingleşme ve tekelleşme ile büsbütün ortadan kalkmaktadır. Bugün, bir-iki gazete dışında, bütün günlük yayın organları birer holding sözcüsüdür. Holdingler bir gazete ile yetinmemekte, birkaç yayın organını birden elde tutmaya çalışmaktadırlar.

Bu holdingler yalnızca 'basın sanayii' içinde oluşmuş değildir.

Tersine, sınaî ve ticari alanlardaki sermaye grupları, basın sanayine el atmışlar ve Babıâli'deki 'gazetecilikten yetişmiş patron' yerine 'sanayicilikten gazeteciliğe el atmış patronlar' türemişlerdir.

(24) Mumcu, Uğur; «Tembel Savaşçılar», Cumhuriyet, 10 Ağustos 1992.

Bir gazetecinin deyişi ile 'Sirkeci sermayesi Babıâli'ye girmiş' ve bugün köşe başlarını tutmuştur.

Basındaki bu holdingleşme siyasete de damgasını vurmuş ve holding yöneticileri ve danışmanları, özellikle sağ e-ğilimli 2 partide üst yönetim birimlerini ele geçirmişlerdir. Bir partimizin genel başkanı bir holdinge bağlı bankanın yönetim kurulu üyesi, öteki bir başka holdingin eski genel koordinatörüdür. Bunlar bile birer göstergedir. Önümüzdeki dönemlerde, yerleşik çıkarılara, holdinglerin temsilcileri olduğu ekonomik düzene ve belli ayrıcalıklara karşı yazı yazmak,

devlet bürokrasisi ile bankalardaki yolsuzlukları sergilemek çok, ama çok güçleşecektir.

Kurulu düzene, yerleşik çıkarılara ve ayrıcalıklara karşı siyasal ve ekonomik eleştiriler, bir yandan ağır yaptırımli yasalar, öte yandan da holdinglerin ekonomik ve mali baskıları ile engellenmeye çalışılacaktır.

Bir kez, gazetelerin büyük çoğunluğu bu holdinglerin e-lindedir. Bu yüzden bu yayın organlarında, holdinglerin içinde buldukları ekonomik ve mali düzene ilişkin hiçbir eleştiri ya da somut haber yer almayacaktır. Hangi yazar, hangi muhabir, hangi gazete yönetmeni, sözgelişi bu holdingin kredi aldığı bankayı eleştirebilir, elinde kanıtlı-belgeli dosyalar olsa da bu dosyaları rahatça yayımlayabilir? Holding dışı basın için de engeller söz konusudur. Bankalar ve holdinglere bağlı şirketler, 'reklam ambargosu' yoluyla bu tür basını da baskı altında tutmaya çalışacaklardır.

(...)

Basındaki holdingleşme ve tekelleşme önlenmezse, basını ve basın özgürlüğünü korumanın ve geliştirmenin hiç olanağı yoktur. Basında holdingleşme bir yana, siyasette hol-

38

dingleşmenin başladığı bir' dönemde ilerisi için iyimser olmak, inanınız çok güçtür.

Demokrasiden, emekten, halktan, özgürlükten ve bağımsızlıktan yana olan ilerici basın olarak insanı karamsarlığa iten bütün bu güç koşullara karşın sizlerden güç ve destek alarak dün ve bugün olduğu gibi yarın da başımızı dimdik tutmaya devam edeceğiz.

Çünkü basın özgürlüğü, Sirkeci sermayesinin, türedi holdinglerin değil halkın özgürlüğüdür.»

Uğur Mumcu gazeteciliğine olan gereksinim, bütün a-ğırılığı ile kendini duyumsatıyor. Babıâli'de, Türk basınında, Uğur Mumcu'nun ölümüyle oluşan boşluk, doldurulmuş değildir.

Uğur Mumcu, gerçek bir gazeteciydi.

24 Ocak

Değerli yazar İlhan Selçuk, «İşbitiren Ekonomi» adlı kitaba yazdığı önsözde, yaşamımızda yer etmiş bir gerçeği belirtiyor:

«Bir ülkenin yaşamında kimi önemli olay, bir takvim yaprağıyla anılır. 23 Nisan, 19 Mayıs, 29 Ekim, 16 Mart, 1 Temmuz, 14 Mayıs, 12 Mart, 12 Eylül...

Her bir takvim yaprağı, ülke adına, iyi ya da kötü, olumlu ya da olumsuz bir olayı, bir dönem noktasını vurgular.

24 Ocak da öyle bir anlam kazanmıştır.»

Gerçekten öyle. «24 Ocak», Türkiye tarihi için anlamlı

(25) Mumcu, Uğur; «Sirkeci Sermayesi», Cumhuriyet, 15 Ekim 1983.

39

bir gündür; Türk ekonomisinin, IMF kontrolünde «serbest piyasa» ekonomisine geçiş programını simgeler. 24 Ocak 1980 günü açıklanan bu program ya da yaygın bilinen adıyla «24 Ocak Kararları», Türkiye ekonomisini, «serbest piyasa» temelinde dünya kapitalizmiyle ve ama asıl olarak ABD ekonomi politikasıyla bütünleştirmeyi amaçlamaktadır. Yani, ABD dolarına göreceli bir ekonomi politikası; işte «24 Ocak kararları».

Böyle bir politika, Türk ekonomisinin yaşadığı sıkıntılarını aşabilmeye yardımcı olabilir miydi? Topumsal sorunların çözümüne bir katkı sağlayabilir miydi? Ya da ne gibi «yeni» sorunların oluşumuna yol açacaktı?

24 Ocak kararları üzerine çok şey söylendi ve yazıldı.

Uğur Mumcu da, bu konuya ilişkin çok sayıda fıkra yazdı; 24 Ocak kararlarının neden olduğu toplumsal ve siyasal çarpıklıkları, etik yozlaşmayı açığa çıkardı; «24 Ocak» gününe anlam kazandırılmasına katkıda bulundu.

Uğur Mumcu'nun gözünde «24 Ocak», ödeme gücü içine düşen bankalar, birbiri ardından batan bankerler, devlet bankalarından alınıp da ödenmeyen milyarlık krediler, yüzde yüze varan enflasyon, işçi ücretlerindeki düşüşler ve her gün artan işsizler ordusuydu²⁶. İflas

eden bir ekonomiydi; zengini daha zengin yapan, emekçiyi gittikçe yoksullaştıran bir ekonomi²⁷. Kara paranın aklanması, sırdaş hesaplar, silah kaçakçılığı, kanlı ticaret; kısacası, toplum ahlakının çö-zülmesiydi²⁸.

(26) Mumcu, Uğur; «TRPnin suçu», Cumhuriyet, 24/1/1989.

(27) Mumcu, Uğur; «Neresi serbest?», Cumhuriyet, 25/1/1990.

(28) Mumcu, Uğur; «Çerçeve», Cumhuriyet, 28/1/1993.

40

«24 Ocak» işte böyle bir anlam kazanmıştı Uğur Mumcu'nun belleğinde; bir takvim yaprağı olarak ülkesi adına o-lumsuzluğu vurguluyordu.

Uğur Mumcu, işte böyle bir anlamı olan bir «24 Ocak» günü öldürüldü.

24 Ocak 1993 günü.

24 Ocak, Türkiye demokrasisini ikinci kez yaralıyordu; tarihe, yine olumsuz olarak geçiyordu.

Artık iki anlamı vardı 24 Ocak'ın.

24 Ocak 1980,

24 Ocak 1993.

Bombayla Gelen Ölüm

Uğur Mumcu 21 Ocak perşembe günü İstanbul'daydı. Cumhuriyet Gazetesi'nde yönetim kurulu toplantısına katıldı ve akşam yemeğinden sonra Ankara'ya döndü.

24 Ocak pazar gününe değin günlük olanağan yaşamını sürdürdü.

Sıradan bir pazar günüydü 24 Ocak 1993.

Uğur Mumcu ve eşi, Ankara Üniversitesi İbn-i Sina Hastanesi'nde yatmakta olan Prof. Dr. Kâzım Türker'i ziyaret edeceklerdi²⁹. Ailenin büyük oğlu 16 yaşındaki Özgür, Altın Park'ta bir konsere gidecekti. Küçük kızları Özge ise, evde anne ve babasını beklemek üzere kalacaktı³⁰.

(29) Cumhuriyet, 25 Ocak 1993.

(30) Hürriyet, 25 Ocak 1993

41

Mumcu ailesinin oturduğu ev, Gaziosmanpaşa, Karlı Sokak'ta bir apartman dairesiydi; apartmanın girişine göre bodrum katındaydı; dış kapıdan girince bir kat aşağı iniliyordu.

Uğur Mumcu eşinden önce çıktı evinden; arabayı çalıştıracak, motoru ısıtacak³¹. Ayrıca, ailesinin herhangi bir saldırıya hedef olmaması için de önce kendisi çıkıyordu genellikle³².

Arabasını en son cuma akşamı kullanmış ve evinin önünde park etmişti; aynı sokakta bulunan Tunus Büyükelçi-liği'ne koruma görevi yapan polis noktasına yirmi beş metre kadar uzaklıkta duruyordu. Arabasına doğru yöneldi.

Mumcu arabasına binmiş ve elini vites koluna atmıştı ki, dehşetli bir patlama sesi duyuldu³⁴. Öldüresiye bir patlamaydı bu.

Patlama ile Mumcu'nun gövdesi evinin karşısındaki karla kaplı su deposunun bahçesine fırladı. Mumcu'nun bir bacağı arabanın içinde kalmış, vücudunun çeşitli parçaları da evinin çevresine dağılmıştı³⁵.

Olay sırasında, Mumcu'nun mavi renkli Renault marka özel arabasının tavanı tamamen uçtu ve araba ikiye bölündü. Ters dönmüş iki tekerleğin, eğrilmiş direksiyon ve iki parça

(31) Hürriyet, 25 Ocak 1993.

(32) Cumhuriyet-Meydan, 25 Ocak 1993.

(33) Cumhuriyet, 25 Ocak 1993.

(34) Kimi gazetelerde, Uğur Mumcu'nun arabasına konulan bombanın, kontağın çevrilmesi sonucu patladığı yazılmaktadır (Bkz. Hürriyet-Zaman, 25 Ocak 1993). Bu konuya ileride yeniden değinilecektir.

(35) Cumhuriyet, 25 Ocak 1993.

42

demir yığınının yanı sıra, koltuk parçaları da dört bir yana serpilmişti³⁶.

Sokağa girildiğinde, patlamanın etkisiyle parçalanan depodan sızan benzinin yarattığı ağır koku havayı kaplamıştı. Cesedin fırladığı bahçedeki karlar patlama sonucu kararmış ve Mumcu'nun kanına bulanmıştı³⁷.

Öldürüldük Ey Halkım, Unutma Bizi

Uğur Mumcu, mücadelesi ölümle noktalanmış bir devrimcinin duygusunu, «Sesleniş» yazısında ne güzel dile getirmişti.

«Dağ gibi karayağz birer delikanlıydık. Babamız, sırtında yük taşıyarak getirirdi aşımızı, ekmeğimizi. Arabalar şırıl şırıl ışıklarıyla caddelerden geçerken bizler bir mumun ışığında bitirdik kitaplarımızı. Kendimiz gibi yaşayan binlerce yoksulun yüreğini yüreğimizde yaşayarak katıldık o büyük kavgaya. Ecelsiz öldürüldük. Dövüldük, vurulduk, asıldık.

Vurulduk ey halkım, unutma bizi...

Yoksulluğun bükemediği bileklerimizde çelik kelepçeler takıldı. İşkence hücrelerinde sabahladık kaç kez. İsteseydik, diplomalarımızı, mor binlikler getiren birer senet gibi kullanırdık. Mimardık, mühendistik, doktorduk, avukattık. Yazlık kışlık katlarımız, arabalarımız olurdu. Yüreğimiz, işçiyle birlikte attı, köylüyle birlikte attı. Yaşamımızın en güzel yılları

(36) Cumhuriyet, 25 Ocak 1993.

(37) Cumhuriyet, 25 Ocak 1993.

43

nı, birer taze çiçek gibi verdik topluma. Bizleri yok etmek istediler hep.

Öldürüldük ey halkım, unutma bizi... Fidan gibi genç kızlardık. Hayat, sakırdayan bir şelale gibi akardı gözbebeklerimizden. Yirmi yaşında yirmi bir yaşında, yirmi iki yaşında, işkencecilerin acımasız ellerine terk edildik. Direndik küçücük yüreğimizle, direndik genç kızlık gururumuzla. Tükürülesi suratlarına karşı bahar çiçekleri gibi, taptaze inançlarımızı fırlattık boş birer eldiven gibi. Utanmadılar insanlıklarından, utanmadılar erkekliklerinden. Hücrelere atıldık ey halkım, unutma bizi... Ölümcül hastaydık. Bağırsaklarımız düşümlenmişti. Hi-pokrat yemini etmiş doktor kimlikli işkencecilerin elinde öldürüldük acınmaksızın. Gelinliklerimizin ütüsü bozulmamıştı daha. Cezaevlerine kilitlenmiş kocalarımızın taptaze duygularına, birer mezar taşı gibi savrulduk. Vicdan sustu. Hukuk sustu. İnsanlık sustu.

Göz göre göre öldürüldük ey halkım, unutma bizi... Kanserdik. Ölüm, her gün bir sinsî yılan gibi dolaşıyordu derilerimizde. Uydurma davalarla kapattılar hücrelere. Hastaydık. Yurtdışına gitseydik kurtulurduk belki. Bir buçuk yaşındaki kızlarımızı öksüz bırakmazdık. Önce, kolumuzu, o-muz başından keserek, yurtseverlik borcumuzun diyeti olarak fırlattık attık önlerine. Sonra da, otuz iki yaşında bırakıp gittik bu dünyayı, ecelsiz.

Öldürüldük ey halkım, unutma bizi... Giresun'daki yoksul köylüler, sizin için öldük. Ege'deki tütün işçileri, sizin için öldük. Doğu'daki topraksız köylüler, sizin için öldük. İstanbul'daki, Ankara'daki işçiler, sizin için

44

öldük. Adana'da, paramparça elleriyle, ak pamuk toplayan işçiler, sizin için öldük.

Vurulduk, asıldık, öldürüldük ey halkım, unutma bizi...

Bağımsızlık, Mustafa Kemal'den armağandı bize. Emperyalizmin ahtapot kollarına teslim edilen ülkemizin bağımsızlığı için kan döktük sokaklara. Mezar taşlarımıza basa basa, devleti yönetenler, gizli emirlerle, başlarımızı ezme, kanlarımızı emmek istediler. Amerikan üsleri kaldırılсын dedik, sokak ortasında sorgusuz-sualsiz vurdular. Yirmi iki yaşlarındaydık öldürüldüğümüzde ey halkım, unutma bizi... Yabancı petrol şirketlerine karşı devletimizi savunduk; komünist dediler. Ülkemiz bağımsız değil dedik; kelepçeyle geldiler üstümüze. Kurtuluş Savaşı'nda emperyalizme karşı dalgalandırdığımız bayrağımızı daha da dik tutabilmekti bütün çabamız. Bir kez dinlemediler bizi. Bir kez anlamak istemediler.

Vurulduk ey halkım, unutma bizi...

Henüz çocukluğumuzu bile yaşamamıştık. Bir kadın eline değmemişti ellerimiz. Bir sevgiliden mektup bile almamıştık daha. Bir gece sabaha karşı, pranga vurulmuş ellerimiz ve ayaklarımızla çıkarıldık idam sehpaalarına. Herkes tanıktır ki, korkmadık. İçimiz titremedi

hiç. Mezar toprağı gibi taptaze, mezar taşı gibi dimdik boynumuzu uzattık yağlı kementlere.

Asıldık ey halkım, unutma bizi...

Bizi öldürenler, bizi asanlar, bizi sokak ortasında vuranlar, ağabeyimiz, babamız yaşlarındaydılar. Ya bu düzenin kirli çarklarına ortak olmuşlardı ya da susmuşlardı bütün olup bitenlere. Öfkelerini bir gün bile, karşısındakilere bağırma-mış insanların gözleri önünde, öldürüldük. Hukuk adına, öz-

45

gürlük adına, demokrasi adına, Batı uygarlığı adına, bizleri, bir şafak vakti ipe çektiler.

Korkmadan öldük ey halkım, unutma bizi...

Bir gün mezarlarımızda güller açacak ey halkım, unutma bizi... Bir gün sesimiz hepinizin kularında yankılanacak ey halkım, unutma bizi. Özgürlüğe adanmış bir top çiçek gibiyiz şimdi, hep birlikteyiz ey halkım unutma bizi, unutma bizi, unutma bizi...»

46

PATLAMANIN ARDINDAN

Uğur Mumcu, arabasına yerleştirilen bir bombanın patlaması sonucu öldürülmüştü; olay sırasında yakalanan herhangi bir kişi de yoktu. Böyle bir durumda, cinayetin aydınlatılabilmesi bakımından, cinayet yerindeki bulgular büyük bir değer taşımaktadır. Çünkü cinayet yerinden toplanacak olan bulgular arasında, cinayetin aydınlatılmasına yarayacak nitelikte ipuçları ve hatta kimi kanıtlar elde edilebilmektedir.

Bu nitelikteki ipuçları, bir kol düşmesi, parmak izi ya da bilinçsiz veya bilinçli bırakılmış herhangi bir belge veya eşya olabilir.

Öte yandan, patlamanın yol açtığı yıkıntı veya patlama artıkları da, cinayetin aydınlanması bakımından çok önemlidir. Bu tür malzeme üzerinde polis laboratuvarlarında yapılacak balistik incelemelerde, cinayette kullanılan bombanın niteliğini, kullanım özelliklerini, ne şekilde yerleştirilmiş olduğunu ve benzeri çeşitli bilgileri öğrenebilmek olanaklıdır.

Tüm bu nedenlerle, cinayet yerinde yapılacak ilk incelemelerin son derece titiz bir biçimde sürdürülmesi gerekmektedir. Aksi halde, bu gibi ipuçları kolaylıkla zarar görebilmekte ya da kaybolmaktadır.

47

Bu ön açıklamanın hemen ardından sormak gerekiyor. Uğur Mumcu suikastindeki ilk kanıtlar ya da ipuçları nasıl toplandı? Ve ne tür bulgulara ulaşıldı?

Ne yazık ki, birinci soruya olumlu bir yanıt verebilmek pek olanaklı görünmüyor; patlamanın hemen ardından olay yerine gelen güvenlik görevlilerinin, patlama artıklarının dağıldığı alanda gerekli koruma önlemlerini aldıkları söylenemez.

Bu nedenle, olası ki, pek çok ipucunu içeren patlama artıkları, olay yerine gelen yüzlerce meraklının ayaklan altında kalmaktan kurtulamadı.

İnsanı dehşetli ölçüde şaşırtacak bir başka sorumsuzluk örneği ise, patlama artıklarının süpürülerek toplanması oldu. Acaba dünyanın hangi uygar ülkesinde böyle bir uygulama yaşanmıştır? Kuşkusuz, yetkililerin bu durumu açıklayabilmeleri oldukça zordur.

Ancak bu sırada ilginç olaylar da yaşandı.

Polisin olay yerinde yaptığı aramadan, ipucu olabilecek bulguları topladığını açıklamasından sonra, bir yurttaşın olay yerinde Uğur Mumcu'nun kalemini bularak getirip ailesine teslim etmesi şaşılacak bir olaydı.

Yalnızca bu olay bile polisin kanıt ve ipucu toplama çalışmasının ne denli ciddi olduğunu göstermektedir.

Bu tür sorumsuz davranışların cinayetin soruşturulmasına ne ölçüde zarar verdiğini kestirebilmek olanaklı değildir. Elbette önemli ipuçlarının yitirilip yitirilmediği bilinemeyecektir. Ama anlaşılana o ki, Mumcu cinayeti aydınlatılmadıkça, görevlilerin bu tutumu, tartışılacak konuların arasındaki yerini koruyacaktır.

48

İLK BULGULAR

Soruşturmanın başlangıcındaki sorumsuz tutumlara karşın, olay yerinde yapılan ilk incelemeler sırasında bazı plastik bomba parçaları ele geçirilmiştir¹. Yalnızca böyle bir sınırlı bulgu bile, cinayette kullanılan bombanın türünü açıklayabilmeye olanak vermektedir.

28 Ocak günü bir üst düzey polis yetkilisi, Mumcu'nun arabasına konulan bombanın türünün C4 olduğunun kesinleştiğini ve patlayıcı olarak da RDX maddesinin kullanılmış olduğunu açıklamıştır². RDX, 8400 metre-saniye patlama hızına sahip, yüksek güçte bir patlayıcıdır. Saf halde patlayıcı olarak kullanılmasının yanı sıra, ticari alanda da değişik adlarla üretilmektedir. C4 ise, askeri dilde «plastik patlayıcı maddesi» olarak adlandırılmaktadır. Bu madde istenildiği gibi yoğrulabilmekte ve her şekle sokulabilmektedir³. Bombanın türünün saptanmış olması, Mumcu cinayetinin aydınlanması yolunda ne denli önem taşımaktadır? Bu soru, doğal olarak bir başka soruyu da akla getirmektedir: Bu

(1) Cumhuriyet, 25 Ocak 1993.

(2) Cumhuriyet, 29 Ocak 1993.

(3) Meydan, 25-Ocak 1993; ayrıca, Hürriyet, 26 Ocak 1993.

49

tür bombayı genellikle kimler ya da hangi örgütler kullanmaktadır. İngiltere'nin önde gelen terör uzmanı Prof. Paul Wilkinson, Uğur Mumcu suikasti üzerine değerlendirme yaparken, C4 bombasının hangi terör örgütlerince kullanıldığına ilişkin kimi bilgileri de açıklıyor:

«...Gazetecilik mesleği, terörün var olduğu Türkiye, Kuzey İrlanda, Ortadoğu ve Latin Amerika ülkelerinde daima ateş hattındadır. Uğur Mumcu'nun öldürülmesi, terörizmin, ifade özgürlüğü ve hür basına karşı sürdürdüğü savaşın açık kanıtıdır. (...)

Türk polisinin Mumcu'nun aracı üzerindeki balistik incelemelerinin sonuçlarını bilmiyorum. Ancak, plastik patlayıcılar çok çeşitlidir. Dünya genelinde tüm teröristlerin tercih ettiği iki tür plastik patlayıcı vardır. Biri C4, diğeri de Çek yapımı Semtex. Bu patlayıcıların depolanması, taşınması çok kolay, tahrip gücü son derece büyük ve dedektörlerce belirlenmesi de çok zordur. Semtex'i popüler bir patlayıcı haline getiren IRA oldu. Libya'nın sağladığı Semtex patlayıcılarını IRA hâlâ kullanmaktadır. Daha sonra Ortadoğu kökenli terörist örgütler de bu patlayıcıya sahip oldu. İran rejimini destekleyen pek çok radikal İslami örgütün elinde bu patlayıcılardan bulunduğu bir gerçek. (~.)»⁴

İçeriğinde RDX olan C4 plastik türü bombaların Türkiye'de de çeşitli eylemlerde kullanıldığı bilinmektedir.

Milli Bomba Bilgi Merkezi'nde (MBBM) toplanan bilgilere göre, son on yıl içerisinde bu tür bombanın kullanıldığı eylemler şunlardır:

(4) Günaydın-Tercüman; 26 Ocak 1993. 50

1. 21 Aralık 1983 günü Ankara İli Mebus Evleri Ören Sokak'ta bulunan 34 T 5269 plakalı otoyol bomba koyma eylemi,
2. 19 Aralık 1983 günü İzmir İli Alsancak 2. Kordon Fransız Kültür Merkezi ile Amerikan Kulübü arasında park halinde bulunan 34 T 7594 plakalı otoyol bomba koyma eylemi,
3. 5 Aralık 1986 günü İstanbul İli Kızıltoprak Bağdat Caddesi Tulu Apartmanı 2 l/B adreste faaliyet gösteren Good Year Lastik Bayii'nin önünde park halinde olan Naz-mi Alaylı'ya ait 34 BKZ 75 plakalı otoyol bomba koyma eylemi,
4. 14 Şubat 1991 günü Hatay İli Cilvegözü sınır kapısından Türkiye'ye giriş yapmak isteyen Irak uyruklu, Ürdün pasaportlu Moha Almrow adlı şahsın kullandığı 352 Z 6740 plakalı Mercedes marka otoyol bomba koyma eylemi,

5. 28 Ekim 1991 günü Ankara İli Hoşdere Caddesi Tomurcuk Sokak'ta park halinde bulunan ABD Büyükelçiliği'n-de görevli Victor Marwick'e ait 06 PC 982 plakalı otoyol bomba koyma eylemi,

6. 28 Ekim 1991 günü Ankara İli Sedat Simavi Sokak'ta 37 ve 39

no'lu binalar arasında yol kenarında park halinde bulunan Mısır Büyükelçiliğinde görevli Ticaret Ateşesi Abdullah Hüseyin El Kurabi adlı şahsa ait 06 OP 228 plakalı otoya bomba koyma eylemi. Bunların yanı sıra, çeşitli suikast veya sabotaj olaylarında da benzer bombalar kullanılmıştır. Bu bombaların içeriğinde RDX maddesi olma olasılığı bulunmakla birlikte, patlayıcıları tam olarak belirlenmemiştir; ama uygulama özel-

51

likleri yönünden Mumcu cinayeti ile ciddi benzerlik taşımaktadır. Milli Bomba Bilgi Merkezi'nin bilgisi çevresindeki bu olaylar ya da eylemler de şunlardır:

1. 2 Nisan 1989 günü Ankara İli Çankaya İlçesi Ziya Gökalp Caddesi Adakale Sokak 27 no'lu yerde bulunan Türk-İngiliz Kültür Derneği'ne ait oto garajındaki bomba patlaması olay,
2. 26 Ekim 1989 günü Ankara İli Çankaya İlçesi Sedat Si-mavi Sokak'ta park etmiş bulunan Suudi Arabistan Büyükelçiliği'nde görevli Askeri Ateşe Abdurrahman Ahmed Alshravi'nin makam otosuna bomba koyma eylemi,
3. 14 Ocak 1990 günü Ankara İli Çankaya İlçesi Kelebek Sokak 19 no'lu adreste oturan Suudi Arabistan Konsolosluğu Genel Sekreteri'ne ait 06 CH 319 plakalı otoya bomba koyma eylemi,
4. 26 Mart 1991 günü Ankara İli Çankaya İlçesi Platin Sokak kenarındaki boş arsada park halinde bulunan 06 CH 114 plakalı arabaya konan ve patlaması sonucu oto sahibi Irak uyruklu Kayış Ali Hüseyin adlı kişinin yaralanmasına neden olan bomba eylemi,
5. 7 Mart 1992 günü Ankara İli Çankaya İlçesi Simon Bolivar Bulvarı Basın Sitesi B Blok 4 no'lu yerde park halinde bulunan 06 N 5853 plakalı otoya konan ve patlaması sonucu İsrail Konsolosluğu'nda görevli Ehud Sadan'ın ölümü ve üç kişinin yaralanmasına yol açan bombalama eylemi,
6. 6 Aralık 1992 günü Ankara İli Çankaya İlçesi Piyade Sokak 22 no'lu bina önünde park halinde bulunan Hindistan Büyükelçiliği'ne ait otoya bomba koyma eylemi.

52

Mumcu cinayetinde kullanılmış olan bombaya ilişkin yalnızca bu bilgiler, cinayeti gerçekleştirenlerin kimliğini çok net ve somut olarak ortaya çıkarmaya yetmemektedir. Çünkü bu tür bombanın, tüm NATO ülkelerindeki ordularda bulunduğu bilinmektedir⁵. Kaldı ki, bu bombanın belirli bir uzmanlığı olan kişilerce üretilebilmesi de oldukça kolaydır⁶.

Ancak özellikle Milli Bomba Bilgi Merkezi'nce bilinen bu bombalama eylemlerinin kimler tarafından gerçekleştirildiğine ilişkin istihbarat örgütlerindeki ya da polis kayıtlarındaki bilgiler ışık tutucu olabilecektir.

İsrail Büyükelçiliği Güvenlik Sorumlusu Ehud Sadan ile Jusmat'da görevli ABD'li Çavuş Marwick'in arabalarına bomba koyma eylemlerinde olduğu gibi, bu tür bombalama olaylarını daha çok «İslami Kurtuluş Örgütü» üstlenmişti. Aynı şekilde, İstanbul'daki kimi bombalama eylemleri ile Sedat Simavi'nin mezarına bomba koyma eylemini de, İstanbul operasyonu sırasında açığa çıkan «İslamcı Hareket» adlı örgüt militanları polis ifadelerinde kabul etmişlerdi⁷.

Milli Bomba Bilgi Merkezi'nin kayıtlarına göre, bu bombalama eylemlerinin çoğu, Ortadoğu kökenli yabancı devlet temsilciliklerine yöneliktir; İslam devletlerinin kendi aralarındaki karşılıklı terör faaliyetini ifade etmektedir.

İslamcı terör örgütleri, Türkiye'deki bombalama eylemlerinin içinde aktif olarak yer almaktadırlar. Genel Kurmay Başkanlığı'nca 1982 yılında çıkarılan «Türkiye'deki Anarşi ve Terörün Gelişmesi, Sonuçları ve Güvenlik Kuvvetleri ile Önlenmesi» adlı kitapta İslamcı gizli örgütlerin adları verilmektedir.

(5) Cumhuriyet, 27 Ocak 1993; ayrıca Milliyet, 31 Ocak 1993.

(6) Milliyet, 31 Ocak 1993.

(7) Bkz. İstanbul DGM'nin 1993/205 esas no'lu dosyası.

53

«Türkiye İslam Kurtuluş Ordusu... Türkiye İslam Kurtuluş Cephesi... İslam Devriminin Acil Mücahitleri... Türkiye İslam Kurtuluş Birliği... Dünya Şeriat Kurtuluş Ordusu... Evrensel Kardeşlik Cephesi Şeriatçı İntihar Mangası... Ve Evrensel İslam Kurtuluş Savaşının Mücahitleri»⁸

Daha başka örgütler de var; şimdilerde yeniler de çıktı. Terörü dorukta uygulayan örgüt ise Hizbullah.

Profesyonelce Bir Uygulama

Cinayetin hemen ardından, üzerinde konuşulan ve tartışılan konulardan biri de, bombanın arabaya nasıl konulduğu oldu.

Uğur Mumcu'nun evinin bulunduğu sokak aydınlık bir sokaktı. Daha da önemlisi, arabanın bulunduğu yerin yirmi beş metre ilerisinde Tunus Büyükelçiliği'ne koruma görevi yapan polis noktası vardı. Ve yirmi dört saat açık olan bir taksi durağı.

Birilerinin gizlice yzfklaşıp arabaya bomba koyması, bir suikast hazırlığı, adeta olanaksız gibi görünüyordu; çevre koşulları böylesi bir girişim için oldukça elverişsizdi.

Ama Uğur Mumcu'nun arabasına bomba konulabilmiş-ti(!)

Böylesine" elverişsiz bir ortamda bir suikast eyleminin gerçekleştirilebilmiş olması, elbette şaşılacak ve üzerinde düşünülmesi gereken bir durumdur.

(8) Anan: Mumcu, Uğur, «İslamcı Terör», Cumhuriyet, 16 Mart 1990.

54

O nedenle, bombanın arabaya nasıl yerleştirildiği, yoğun tartışmalara neden oldu.

Bu koşullarda akla ilk gelen, suikastin oldukça profesyonelce işlendiği idi; Ankara Emniyet Müdürlüğü yetkilileri, suikastin hemen ardından bu kanıya ulaşmışlardı⁹.

Evet, bomba arabaya ne zaman ve ne şekilde yerleştirilmişti?

Uğur Mumcu 22 Ocak cuma günü saat 22.30 sularında evine dönmüş ve arabasını Tunus Büyükelçiliği'ne koruma görevi yapan polis noktasının yirmi beş metre kadar uzağın-daki bir yere park etmişti; oysa, her zaman polis noktasına daha yakın bir yeri seçerdi. Ne var ki, o akşam, başka bir araba bu yere bırakılmıştı¹⁰.

Mumcu, cuma gecesi park ettiği arabasını, patlamanın gerçekleştiği zamana kadar hiç kullanmamıştı¹¹. Aradan iki gece, birbuçuk gündüz geçmişti. Suikastten bir gece önce de Karlı Sokak ve çevresinde elektrikler kesilmişti¹².

Belli ki, bomba arabaya bu süre içerisinde konulmuştu.

Elbette, bombanın arabaya ille de gece, yani karanlık bir ortamda konulması gerekmemektedir; tersine, böylesi bir zamanlama, pek çok sakıncayı da taşımaktadır. Eylemciler açısından önemli olan, çevresindeki kişilerin ve özellikle de polis noktasındaki veya taksi durağındaki görevlilerin dikkatini çeken anormal bir görüntünün yaratılmamasıdır. Yaşamın

(9) Zaman, 25 Ocak 1993.

(10) Meydan, 26 Ocak 1993.

(11) Cumhuriyet, 25 Ocak 1993.

(12) Meydan 26 Ocak 1993.

55

doğal akışına uygun ve kuşku uyandırmayan bir görüntü ya da biçimle arabaya yaklaşılmış olması, bombanın yerleştirilebilmesi için yeterlidir; uzmanların belirttiğine göre, bombanın arabaya monte edilebilmesi, en çok kırk beş saniyelik bir süre içinde gerçekleştirilebilmektedir¹³.

Bombanın kısa bir süre içerisinde arabaya monte edilebildiğinin kimi örnekleri de yaşanmıştır ve bilinmektedir. Örneğin geçen yıl Ankara'da aynı yöntemle öldürülen İsrail Büyükelçiliği Güvenlik Sorumlusu Ehud Sadan'ın aracına aynı tip bombanın yerleştirilmesi de şaşılacak ölçüde kısa bir sürede gerçekleştirilmişti; Sadan'ın yeni açılan Çankaya Pa-zarı'na gittiği bir sırada, «bir alışveriş süresi içerisinde» C4 patlayıcı arabaya monte edilmişti; olay sırasında aracı park ettiren değnekçi küçük çocuk bile, patlayıcının yerleştirildiğini fark edememiş ve yaralanmıştı¹⁴.

Polisçe yapılan değerlendirmelere göre, eylemcilerin böyle kısa bir süre içerisinde bombayı arabaya monte edebilmeleri için, Mumcu'nun aracına benzer bir araç üzerinde çalışmış ve pratik yapmış olmaları gerekmektedir¹⁵. Elbette, bomba tüm bağlantıları tamamlanarak patlamaya hazır bir duruma getirilmiş olmalıdır.

Nitekim; polis örgütü bomba uzmanları da, el yapısı ateşleme sistemine sahip bombaya misina veya iplik bağlantısı kurulduktan sonra, kısa sürede arabaya montajının yapılması-

(13) Cumhuriyet, 27 Ocak 1993.

Not: Görgü tanığı Ayhan Aydın'ın iki kişinin arabaya yaklaşım biçimine ve birinin arabanın altına girişine ilişkin anlatımı, oldukça düşündürücü ve ilginçtir. (Ayhan Aydın konusu ileride ayrıca ve ayrıntılı olarak ele alınacaktır -A.C.)

(14) Cumhuriyet, 27 Ocak 1993.

(15) Ekspertiz Raporu, s. 4.

56

bilmesi için, yüksek güçte hoparlörlerde kullanılan mıknatısla da irtibatlandırıldığı, böylece bombanın arabaya takılmaya hazır hale getirildiği kanısındadırlar¹⁶; bu durumda bulunan bomba, arabanın altındaki iki şasenin arasında bulunan boşluğa yerleştirilmiş ve misina veya ipliğin diğer ucu vites kolu levyesine bağlanmıştır¹⁷. Bombanın arabanın altındaki boşluğa mıknatıs yardımıyla monte edilmesi ve vites kolu levye-si ile bağlantısının kurulması, bir profesyonel için birkaç saniyelik iştir.

Patlamanın Şekli

Mumcu'nun arabasına konulan bombanın ne şekilde patladığı konusuna ilişkin basına yansıyan bilgiler birbiriyle çelişmektedir.

Kimi değerlendirmelere göre, Mumcu'nun arabasına konulan bomba, kontağın çevrilerek arabanın çalıştırılması sonucunda patlamıştır¹⁸. Bazılarına göre ise, bombanın patlaması, arabadaki ufak bir hareketlenme ya da basınç sonucu gerçekleşmiştir¹⁹. Nihayet, bombanın uzaktan kontrollü olarak patlatılması olasılığından da söz edilmektedir²⁰.

Patlama artıklarının laboratuvar incelemesiyle, bombanın ne şekilde patladığını anlayabilmek çok büyük ölçülerde olanaklıdır.

(16) Ekspertiz Raporu, s. 5.

(17) Ekspertiz Raporu, s. 5.

(18) Hürriyet-Tercüman, 26/1/1993.

(19) Cumhuriyet; 26/1/1993.

(20) Milliyet, 26/1/1993.

57

Patlamanın ardından olay yerinde yapılan araştırma ve incelemeler sonucunda, toplanan patlama artıkları arasında mıknatıs parçaları, çeşitli uzunluklarda kablo ve naylon ip, patlayıcı madde, disk gibi bazı maddeler bulunmuştur²¹; ayrıca, kontak anahtarı yuvasında değildir ve arabanın vites hizasına gelen alt tarafı büyük bir hasar görmüş, asfalt zeminde ise bir çukur oluşmuştur²².

Uzmanların değerlendirmesine göre, bomba bir mıknatıs aracılığıyla arabanın altındaki iki şasenin arasındaki boşluğa yerleştirilmiştir; el yapısı ateşleme sistemine sahip olan bomba, misina veya iplikle vites kolu levyesine irtibatlandırılmış-tır. Bu düzenek, vites kolunun hareketiyle bombayı patlatmaya hazır bir bubi tuzağıdır.

Tuzak şöyle işlemiştir:

Mumcu, arabasına binerek yerine oturmuştur. Ancak kontak anahtarını henüz yuvasına yerleştirmemiştir. Bu sırada vites kolunu oynatmıştır; vites kolu levyesine bağlı olan misina veya iplik, el yapısı ateşleme sistemini harekete geçirmiş ve patlama gerçekleşmiştir²³.

Bu varsayım ya da değerlendirme ne derece doğrudur? Her şeyden önce, bir kez daha yineleyelim. Patlama artıklarının toplanması sırasındaki özensizlik nedeniyle, bu değerlendirmenin üzerinde bir kuşku oluşması doğaldır. Nitekim, uzmanların değerlendirmesinde de, olay yerinden «toplanabilen» artıkların incelenmeye esas oluşturduğu belirtilmiştir. Ya toplanamayanlar?

- (21) Ekspertiz Raporu; s. 1-3.
(22) Ekspertiz Raporu; s. 3,4, 5.
(23) Ekspertiz Raporu; s. 5.

58

Ote yandan, otopsi tutanağındaki saptamalar göz önüne alındığında, bombanın patlama şekline ilişkin polis değerlendirmesindeki pek çok saptama kuşku altında kalmaktadır. Uğur Mumcu'nun arabasına tüm vücuduyla girdiği, koltuğuna oturarak vites kolunu oynattığı şeklindeki değerlendirmeler gibi.

Gerçekten, Uğur Mumcu arabasına tam olarak girmiş miydi?

Polis değerlendirmesine göre, patlamanın etkisiyle Uğur Mumcu ve oturduğu koltuk yerinden fırlamış, buna bağlı olarak arabanın tavanı parçalanmıştır; yani Uğur Mumcu'nun başı arabasının tavanına büyük bir şiddetle çarpmıştır. Oysa otopsi tutanağındaki saptamalara göre, Mumcu'nun başında herhangi bir darp ve travma izi yoktur.

Bu durum, Uğur Mumcu'nun, arabasına sağ ayağını ve kısmen gövdesini soktuğu bir sırada patlamanın gerçekleşmiş olabileceği olasılığını düşündürmektedir. Bunun anlamı ise açıktır; ya bomba uzaktan kontrollü olarak patlatılmıştır, ya da Uğur Mumcu'nun sağ ayağını arabanın içine sokup basmasına bağlı olarak gövdesinin sağladığı basınçla mekanik sistem düzeneği içerisindeki bomba patlatılmıştır. Yalnızca bu tek örnek bile, bombanın patlaması biçiminin tartışmalı olduğunu göstermektedir.

Patlama artıklarının toplanması sırasındaki özensizliğin bir sonucudur bu. Acaba daha ne tür ipuçları ya da kanıtlar yitirildi?

59

SORUŞTURMANIN BİR BAŞKA BOYUTU

Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi Başsavcısı Nusret Demiral, patlamanın hemen ardından olay yerine giderek ilk incelemeleri yapmış ve soruşturmayı Ankara DGM Başsavcılığının yürüteceğini, üç savcı yardımcısının da bu iş için görevlendirildiğini kamuoyuna açıklamıştı.

Soruşturmanın ilk adımlarını oluşturan patlama artıklarının toplanması, gerekli laboratuvar araştırmalarının yaptırılması ve yakalanan zanlıların sorgulanması gibi işlemler Ankara DGM Savcılığı'nın bilgi ve sorumluluğu altında yürütülmeye başlanmıştı. Ankara DGM Savcılığı, Ankara Emniyet Müdürlüğü bünyesinde oluşturulan görevli birimler aracılığıyla soruşturmaya tümüyle yükümlenmişti. Tam bu noktada sormak gerekiyor.

Cinayetin soruşturulmasına, niçin Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı değil de, Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi Savcılığı el koymuştu? Görevli ve yetkili savcılık hangisiydi?

Bir soruşturmanın, çeşitli adli kuruluşlardan hangisi tarafından yürütüleceği hukuk açısından üzerinde durulması gereken ciddi bir sorundur.

60

Bir soruşturmayı hangi kuruluşun yürüteceği Yargılama Hukuku alanına giren bir konudur; ve aynı zamanda kamu düzenini doğrudan ilgilendirmektedir. Yargı organının görevinin belirlenmesine ilişkin bu sorunun, soruşturmanın daha ilk adımında çözülmesi zorunludur. Özellikle de, olağan ve olağanüstü yargı kuruluşları arasında bir seçim yapılması söz konusu olduğunda, uygulanacak olan yasalar da değişik olabilecektir.

O nedenle bu konu üzerinde, çok genel hatlarıyla da olsa, özel olarak durmakta yarar vardır.

Hangi Savcılık

Suçların soruşturulmasında hangi savcılığın ya da mahkemenin görevli ve yetkili olduğu, yasalarda düzenlenmiştir.

Bu bağlamda, özel ve olağanüstü bir yargı kuruluşu olan Devlet Güvenlik Mahkemesi'nin de görev ve yetkileri, bu mahkemelerin kuruluş yasalarında açıkça belirtilmiştir.

Devlet Güvenlik Mahkemesi hangi tür suçların soruşturmasını yapabilir? Bu konuda hangi yasalarda özel düzenlemeler yapılmıştır? «Devlet Güvenlik Mahkemeleri'nin Kuruluş ve Yargılama Usulleri

Hakkında Kanun»un 9. maddesi, bu mahkemelerin hangi suçlar bakımından görevli olduklarına ilişkin bir düzenleme getirmektedir. Öte yandan, 3713 Sayılı «Terörle Mücadele Kanunu» da, «terör» kapsamında sayılan suçların Devlet Güvenlik Mahkemeleri'nde soruşturulacağı belirtilmektedir (md. 9).

Bu yasalarda öngörülen düzenlemeye göre, «Anayasa'da

61

belirtilen cumhuriyetin niteliklerini, siyasi, hukuki, sosyal, laik, ekonomik düzenini değiştirmek», «Devletin ülkesi ve mil-liyetiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak», «Devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak» gibi amaçlarla işlenen suçların soruşturma ve yargılaması Devlet Güvenlik Mahkemele-ri'nin görev ve yetkileri içindedir.

Devlet Güvenlik Mahkemeleri'nin görevlerine ilişkin yasalarda öngörülen ölçü, çok genel hatlarıyla «devletin düzeni ve güvenliği» dir. Yani suçun «devlet» ile ilgili bulunmasıdır...

Bir suçun bu amaçla işlendiğini gösterir bilgi, belge ya da kanıt varsa, o suçun soruşturması, Devlet Güvenlik Mahkemesi Savcılığı'nca yapılır. Aksi halde, soruşturmalar genel yargı organlarınca yürütülür.

Uğur Mumcu, kim ya da kimler tarafından ve hangi a-maçla öldürüldü? Mumcu soruşturması dosyasında, cinayetin sebebinin devlet güvenliği ile ilgili olduğuna ilişkin ciddi bir bilgi, belge ya da kanıt var mıdır?

Soruşturmanın bugünkü gündeminin başta gelen konusu ya da sorusu, Uğur Mumcu'yu kim ya da kimlerin, ne amaçla öldürdükleridir. Savcılık bu soruların yanıtını aramaktadır.

Yani, şu gün için, Uğur Mumcu'yu kimin ya da kimlerin öldürdüğü bilinmemektedir.

Bu durumda sormak gerekiyor: Devlet Güvenlik Mahkemesi Savcılığı, Uğur Mumcu cinayeti ile niçin ilgilenmektedir?

Eğer soruşturma dosyasında, Uğur Mumcu'nun kimler ya da hangi örgüt tarafından ve ne amaçla öldürüldüğüne ilişkin ciddi ve somut bilgi, belge ya da kanıtlar varsa, bunlar derhal kamuoyuna açıklanmalıdır; çünkü böyle bir bilgi önem-

62

li bir gelişme ve ciddi bir durum olduğu anlamına gelmektedir. Elbette ki, kamuoyunun böylesi bir gelişmeyi de bilmeye hakkı vardır. Soruyu yineliyoruz. Devlet Güvenlik Mahkemesi Savcılığı, Mumcu cinayeti ile niçin ilgilenmektedir?

Devlet Güvenlik Mahkemesi savcılığının bu soruya hukuki dayanakları olan inandırıcı bir yanıt verebilmesi olanaklı görünmüyor.

Uğur Mumcu, kaçakçılara, haksız kazanç yollarıyla devleti soyanlara ve her türlü suistimali ya da dolandırıcılığı meslek edinmiş iş ve siyaset çevrelerine karşı mücadele veren, onları deşifre eden bir gazeteci-ydi. Onun, «Tarikat Siyaset Ticaret» üçgenindeki mücadelesi, çıkarı zedelene pek çok «karapara» sahibi kişi ve çevrenin husumetine yol açıyordu.

O nedenle, kamuoyunda, Mumcu cinayetinin bu çevrelerce de işlenebileceği varsayımından, üstelik yoğun olarak söz edilmektedir. Eğer cinayet böyle bir çevre tarafından işlenmişse, bu cinayetin soruşturması, Devlet Güvenlik Mahkemesi Savcılığı'nca değil, genel yargı kuruluşu içerisinde yapılır; böyle bir durumda, görevli savcı, Ankara Cumhuriyet Başsavcısı'dır.

Görüldüğü gibi, Uğur Mumcu cinayetinde, DGM Savcılığının görevli olduğu konusu tartışmalıdır, kuşkuludur; tersine, genel yargının görevli olma olasılığı daha yüksektir.. Her şeyden önce, belli bir kuşkunun bulunması durumunda, özel yargının değil, genel yargının soruşturmayı yürütmesi a-sıl kuraldır.

Durumun böylesine kuşkululu olmasına karşın, Ankara

63

DGM Savcısı Nusret Demiral, alelacele soruşturmaya el koymuştur. Öte yandan, işlenen bir cinayet karşısında Ankara Cumhuriyet Başsavcısı'nın pasif tutumunu anlayabilmek de oldukça zordur. Görülen o ki; ülkemizdeki kurum ve kuruluşların görevlileri, olağanüstü, hal

uygulamalarına o kadar alışmışlardır ki, asli görevleri kapsamında olan bir cinayet söz konusu olduğunda bile, olağanüstü kurumların aktivitesine karşı suskun ve çekingen kalabilmektedirler.

İlk Uygulamalar

Suikastin hemen ardından olay yerine gelen Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi Başsavcısı, suikasti yapanların uluslararası terör örgütlerinin üyeleri olabileceğini ve yurtdışından gelmiş olma olasılıklarının bulunduğunu açıkladı.

Başsavcının olay yerinde yaptığı ön incelemesi ve değerlendirmesi ertesi günkü Cumhuriyet Gazetesi'nde şöyle yer aldı:

«Ankara DGM Başsavcısı Nusret Demiral, olay yerinde inceleme yaparken geçen yıl İsrail Büyükelçiliği güvenlik sorumlusu Ehud Sadan'la, önceki yıl Jusmat'ta görevli ABD'li Çavuş Marwick'in arabalarına da aynı tip bomba konulduğunu, bu suikastleri de İslami Kurtuluş Örgütü'nün üstlendiğini söyledi. Demiral, bu örgütün İran yanlısı 'İslami Cihad Örgütü'nün yan kuruluşu olduğuna dikkat çekerek, 'Suikast kesinlikle yabancı işi. Bomba, gece ya da sabaha karşı, Mumcu'nun Ankara'ya geldiğinin birileri tarafından haberdar e-

64 dilmesi üzerine konulmuş olabilir' dedi. Mumcu'nun arabasının yolun sol tarafında 'tek başına' park edilmiş olmasının üzerinde durdukları bir nokta olduğunu anlatan Demiral, 'Defalarca tatbikat yapılmış, gece ya da sabaha karşı olay yerinden geçerken, bir şeyi düşürmüş gibi yaparak, bomba arabanın altına yerleştirilmiş olabilir' dedi. Demiral, bombanın arabanın kontağına bağlı olduğunu ve kontak çevrilince patladığını bildirdi. (...)

Demiral, Cumhuriyet'in suikaste ilişkin sorularını yanıtlarken de, 'Olay harici menşeli ise aydınlatmak çok zor. Ama dahili ise çözeriz' diye konuştu. Demiral, daha önce işlenen Bahriye Üçok cinayetinde kullanılan plastik bombayı anımsatarak, 'Bu iki olay arasında ilinti olup olmadığını araştırıyoruz. Bir tek kişi bile yoldan geçerken, arabanın altına yapıştı-rabiliyor. 1.5 voltluk bir enerji olduğu takdirde, muazzam bir patlama oluyor. Tüm bağlantıları değerlendiriyoruz' dedi.

Demiral, suikasti yapanların uluslararası terör örgütleri üyelerinin olabileceğini belirterek, bu işi yapan kişilerin yurtdışından gelmiş olabileceğini söyledi. Demiral, Mumcu'nun arabasını 3 gündür kullanmadığına dikkat çekerek, bombanın 3 gün önce konmuş olabileceğini ve eylemi yapanların yurtdışına çıkmış olabileceğini bildirdi. Demiral, Mumcu'nun Atatürk ilkeleri ve laiklik ilkesini savunan çalışmalar yaptığına dikkat çekerek, cinayeti ağırlıklı olarak İslami terör örgütlerinin işleyebileceği olasılığı üzerinde durduklarını söyledi. o..)»1

(1) Cumhuriyet, 25 Ocak 1993.

65

Demiral'ın bu açıklamaları, aslında soruşturmanın ne yönde geliştirileceğinin işaretlerini içeriyordu. Anlamı açıktı. Polis operasyonları daha çok yabancı uyruklulara, ama somut olarak Ortadoğu kökenli uyruklulara yönelik geliştirecekti. Ve öyle oldu.

Polis, önce son üç ay içerisinde Türkiye'ye giriş yapan Ortadoğu kökenli kişiler üzerinde araştırmalara başladı².

Ardından da, Ortadoğu kökenli çeşitli devletlerin yurttaşı olan öğrencilerin yoğun olarak yaşadıkları Ankara'nın Balgat semtinde sabaha kadar operasyonlar yapıldı; daha önce çeşitli olaylarda adı geçen dört İranlı gözaltına alındı³. Bu sayı kısa sürede artacaktı; çoğunluğu İranlı, biri Suriyeli ve biri de Libyalı olmak üzere toplam on bir kişi yakalandı⁴.

Bu sırada, İstanbul-ilinde, bir oto hırsızlığı çerçevesinde başlayan ve «İslami Hareket» adlı bir örgütün ortaya çıkmasına yol açan bir operasyon sürdürülmekteydi; yakalanan kişilerin evlerinde yapılan aramalarda Mumcu cinayetinde kullanılan türden plastik bomba parçaları da bulunmuştu . Soruşturmanın derinleşmesiyle, gözaltına alanınların sayısı artarken, bunların İran'ın Kum kenti ve yöresinde eğitim

kamplarına gidip geldikleri ve sabotaj eğitimi gördüklerine ilişkin bilgiler ele geçirilmişti. Bu soruşturma kapsamındaki yedi kişinin Ankara ili ile ilişkilerinin bulunduğu anlaşılması üzerine, Ankara DGM Savcılığı'nın isteği ile bu kişiler de Ankara'ya gönderilmişlerdi⁷. Yine bu soruşturma çerçeve-

- (2) Cumhuriyet, 26 Ocak 1993.
- (3) Cumhuriyet, 26 Ocak 1993.
- (4) Cumhuriyet, 26 Ocak 1993.
- (5) Milliyet, 26 Ocak 1993.
- (6) Milliyet-Sabah, 26 Ocak 1993.
- (7) Cumhuriyet, 3-13 Şubat 1993.

66

sinde, yapılan sorgulamalar sırasında belirlenen Ankara'daki bir örgüt evi basılmış, fakat evin birkaç saat önce boşaltılmış olması nedeniyle bir sonuç alınamamıştı⁸.

Bu arada, Ankara Emniyet Müdürlüğü'nde «tetkikat» a-macıyla gözaltında tutulan yabancı uyruklu kişilerin, suikast-le ilişkilerinin bulunmadığı anlaşılması ve serbest bırakılmışlardı⁹. İstanbul'dan Ankara'ya götürülenler yönünden de bir sonuç alınamayacaktı.

Ve soruşturmanın ilk uygulamaları başarısızlıkla sonuçlanacaktı. Ankara DGM Başsavcısı'nın suikasti yabancı kaynaklara bağlaması ve operasyonların yalnızca bu yönde kanalize edilmesi somutundaki uygulamanın ne denli doğru olduğuna ilişkin bir dizi soru işareti olmuştu.

Nusret Demiral niçin böyle bir strateji izlemiştir?

İslamcı Hareket Örgütü

Uğur Mumcu cinayetinin soruşturmasının başladığı sırada, İstanbul ilinde «İslamcı Hareket Örgütü» adıyla anılan yasadışı bir örgüt soruşturması yürütülmekteydi.

Her iki soruşturma da aynı zaman dilimine rastlamıştı; üstelik, İstanbul'daki soruşturmada elde edilen kimi bilgiler, Ankara DGM Başsavcısı Nusret Demiral'ın yaptığı açıklamalara göre, Mumcu cinayetinin soruşturmasında ortaya çı-

- (8) Cumhuriyet 29 Ocak 1993.
- (9) Cumhuriyet, 31 Ocak 1993, 2 Şubat 1993; Tercüman, 2 Şubat 1993.

67

kan ilk bulgulara benzemekte, hatta aralarında bir ilişki olabileceğini düşündürmekteydi.

Başta Başbakan ve İçişleri Bakanı'nın kamuoyuna yaptıkları açıklamalarda, Mumcu cinayetinin faillerinin yakalanmasının «gün meselesi» olduğu yolundaki iyimser tutumları da, bu olasılığa dayanmaktaydı.

Bu iki soruşturma arasında, hukuki anlamda gerçekten bir «irtibat» ya da yakınlık veya ilişki var mıydı?

Bu soruyu yanıtlayabilmek için, İstanbul'da sürdürülen «İslami Hareket Örgütü» soruşturması dosyasına şöyle bir göz atmak gerekiyor... Elbette, «İslami Hareket Örgütü» soruşturması dosyasındaki zanlıların Ankara ilindeki ilişkileri ve eylemleriyle sınırlı bir çerçevede olacaktır.

«İslami Hareket Örgütü» operasyonu nasıl başlamış ve nasıl gelişmiştir?..

Polis kayıtlarına göre, 23 Ocak 1993 günü, çalıntı bir oto çevresinde kurulan pusu sonucu, Süleyman Tokmaktepe adına düzenlenmiş sahte kimlik taşıyan Mehmet Zeki Yıldırım adında bir kişi yakalanmıştır; bu kişinin «şüpheli davranışları» ve «kavucunun içinde yazılı bir telefon numarasını silmeye çalışması» üzerine soruşturma derinleştirilir¹⁰.

Ve bu arada, bu kişinin üzerinde bulunan çağrı cihazına gelen bir mesajın içeriği de göz önüne alınarak, ele geçen telefon numarasının bağlı bulunduğu adrese baskın düzenlenir. Ardından, bu ilişki üzerinden yapılan operasyonlarla, aralarında Gudbettin Gök, Ayhan Usta, Ali Şeker, Hüsnü Yazgan ve Mehmet Kaya adlı kişilerin de bulunduğu birçok kişi gözaltına alınır.

(10) İstanbul Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şubesi'nce hazırlanan «Fezlekeli Olay Tutanağı»: bkz. İstanbul DGM 1993/205 Esas Sayılı Dosyası.

68

Yapılan ev aramaları sırasında, birçok örgütsel dokümanın yanı sıra, çeşitli silah ve patlayıcılar ile bomba yapımında kullanılan malzeme de ele geçirilmiştir.

Yakalanan kişilerin evlerinde yapılan aramalarda ele geçirilen bomba malzemeleri arasında, Uğur Mumcu cinayetinde kullanılan C4 plastik bomba maddesi de bulunmaktadır. Öte yandan, yakalanan kişilerin sorguları sırasında, bazılarının Ankara ile bazı örgütsel ilişkilerinin olduğu anlaşılır.

Bu durum üzerine, Uğur Mumcu'nun öldürülmesi olayı, soruşturmanın konularından birini oluşturacaktır. Ve doğal olarak, yakalanan kişilerin sorgulamaları sırasında, Ankara bağlantıları ve Uğur Mumcu cinayetine ilişkin bir dizi soru ardı ardına gündeme gelir.

«İslamcı Hareket Örgütü»nün önde gelen isimlerinden Mehmet Zeki Yıldırım, sorgusunda, örgütün Ankara ilindeki faaliyetine ilişkin bazı bilgiler verir. Ancak Uğur Mumcu cinayetiyle ilgisinin bulunmadığını söyler.

Mehmet Zeki Yıldırım'ın bu konularla ilgili ifadesi şöyledir:

«1993 yılı OCAK ayı ortasında arabasına yerleştirilen patlayıcı maddenin infilak etmesi sonucu öldürülen CUMHURİYET GAZETESİ köşe yazarı UĞUR MUMCU olayında ben, burada gözlem altında idim. Ancak, ben ve AYHAN USTA olaydan, yakalandığım günden iki gün önce idi. Aşağıda açıklayacağım gibi, birlikte iki seferde 4 arabayı ANKA-RA'ya götürüp teslim ettik.

Ben, Kartal Küçükalyalı Dervişbey Sitesindeki evde bulunmakta iken, akşamüzeri MESUT (MUSTAFA KAYACAN)

(11) Fezlekeli olay tutanağı: agd.

69

bana eve telefon ederek yarın sabah Ankara'ya gideceğimizi, yani AYHAN'la birlikte gideceğimizi söyledi. Akşamdan Emniyet Mahallesiindeki evde AYHAN'a haber verdim. Sabah saat 07.00'de HUKUKÇULAR Sitesinin yanında (Yani Acıbadem'de) telefon kulübesinin yanında görüşelim dedim. Kadıköy Validebağın girişinde MESUT'la buluşarak kendisinden ANKARA'ya gidecek olan 2 otunun anahtarları ve dosyasını bana verdi. Bunları Ankara otogarına götürmemizi ve benim tanımadığım ancak, AYHAN USTA'nın İstanbul'da tanıdığı TAHİR'e teslim edileceğini söyledi. Biz de AYHAN'la birlikte Acıbadem Hukukçular Sitesinin önünden plakasını bilmediğim kırmızı TEMPRA otoyu alarak, yanlış söyledim, bu otoyu tek başıma alarak AYHAN USTA ile buluştum. Aynı gece Hukukçular Sitesi önünden yine plakasını bilmediğim gri olabilir TEMPRA marka otoyu da alarak, kırmızı TEMPRA'yı ben aldım. Gri TEMPRA'yı da AYHAN'a verdim. Birlikte yola çıktık. Aynı gün Ankara'ya vardık. Otogarın terminaline arabaları çektik. Ben terminal otelinin ka-feteryasına geçerek çay içmeye başladım. AYHAN ise otoların anahtarı ile dosyaları alıp otogarda otolarla birlikte TAHİR'e teslim edip yanıma kafeteryaya geldi. Biraz gezip otobüsle tekrar İstanbul'a döndük. Masrafları ben karşıladım. Bundan bir hafta sonra ben Dervişbey Sitesinde bulunduğum sırada MESUT bana gene telefon ederek AYHAN'la birlikte Ankara'ya oto götürüp, aynı şahsa teslim edeceğimizi söyledi. Ertesi günü sabah yine MESUT'la Acıbadem'de telefon kulübesinin yanında görüştük. Bana arabaların dosyalarını ve anahtarlarını verdi. Ankara'da yine aynı yerde, aynı şekilde arabaları AYHAN'ın TAHİR'e teslim edeceğini söyledi. Ben yukarıda söylemeyi unuttum: TAHİR'i tanımam

70

TAHİR'i AYHAN USTA isimli örgüt mensubu arkadaşım tanır. CONCORD'u Hukukçular Sitesinden aldım. Bu oto yeşil renkli idi. Ayrıca arkası darbeli kırmızı renkli TEMPRA'yı da Koşuyolu Murat Sitesi önünden aldım. AYHAN USTA'ya teslim ettim. Ben CONCORD'u kullandım. AYHAN ise TEMPRA otoyu kullandı. Birlikte Ankara'ya hareket ettik. Ankara'ya vardığımızda yine arabaları Ankara Otogarına çektik. Ben yine

kafeteryaya gittim. AYHAN USTA otoları ve dosyalarını TAHİR'e teslim etti. Ankara'da bir süre gezdikten sonra aynı gün otobüsle İstanbul'a döndük. Yine geliş gidiş masraflarını ben karşıladım. Ancak, bu arabaların aki-betinden bilgim yoktur.»¹²

«İslamcı Hareket Örgütü» soruşturması dosyasına yansıyan bilgilere göre, örgütün Ankara ilişkilerinde asıl unsur Gudbettin Gök adlı kişidir.

Gudbettin Gök, örgütün Ankara'ya yerleştirdiği bir kişidir; Ankara'da örgüte bağlı bir ev («örgüt evi») tutmuş ve örgütün kendisine verdiği görevleri yapmıştır.

Bu noktada belirtmek gerekiyor ki, Gudbettin Gök'ün Ankara'da kurmuş olduğu örgütsel yapı, «İslamcı Hareket Örgütü»nün Ankara birimi değildir; Gudbettin Gök ve Ankara ilindeki ilişkileri, «İslami Hareket Örgütü»nün İstanbul'da yakalanan küçük bir çevresinin, Ankara'daki uzantısı anlamındadır.

Gudbettin Gök'ün Ankara iline yerleşmesi direktifi, Mesut takma adlı bir kişi tarafından kendisine bildirilmiştir. Ankara'da ev tutarak yerleşen Gudbettin Gök, örgütsel faaliyet anlamında «kapalı devre» eğitim çalışmalarının yanı sıra,

(12) Mehmet Zeki Yıldırım'ın sorgu tutanağı: agd.

71

kendisine verilen gerek Ankara'daki, gerekse Konya'daki kimi görevleri yerine getirmiştir.

Gudbettin Gök'ün üzerinde oldukça düşünülmesi gereken polis ifadesi şöyle:

«... Ankara'ya Mesut'un söylemesi ile kasım ayının sonlarına doğru aralığın başlan idi Ali ile birlikte geldik beyaz Toyota ile. Ali ile ilk kez Ankara'ya ev tutmaya gelirken tanıştık. Ali 20 yaşlarında Moğu şiveli saçları düz yana taralı. 1.75 boylarında ince burunlu dudakları biraz kalın özelliklere sahiptir. Ankara'da ev tutmak için Batı Kent'e ve Eskişehir yolu üzerindeki evlere baktık buradaki evlerden batı-kentte ev kiralan birbuçuk milyon iki milyon arasında idi nereye baktıysak bize bekâr olduğumuz için ev vermiyorlardı. Ben de Mesut'un çağrı cihazına not bıraktım. Ben de postanedeki ankasörlü telefonu aramasını istedim. Telefon açtı ve ona bekâr olduğumuzdan dolayı ev tutamadığımızı söyledim. Bana bir gün sonra bir bayanı bana göndereceğini fotoğrafımı bayana göstereceğini bu şekilde birbirimizi tanıyacağımızı söyledi. Ertesi günü tekrar kendisini aramamı istedi, ertesi gün onu aradım ve Nursel'in sanırım Kâmil Koç Turizmle saat 12'de geleceğini telefonla bana söyledi. Nursel 20 yaşlarında boyu kısa değil normale yakın kahverengi gözlü, başörtülü idi. Ali ile daha önce Çoruh Oteli'nde Sakıp Mirza kimliği ile tanıyordum. Nursel'in geldiği gün Eskişehir yolu üzerindeki sitelere baktık bu arada Ümit Köy'de Koru Sitesi'ne ve Konut Kent'e baktık. Konut Kent'te A 1 Blok D. 15'in telefonunu camdan aldık, ertesi gün sabahı telefon açtık. Kendisinin Spor Toto Müdürünün eşi olduğunu şoförünün saat 1'de evi gösterebileceğini söyledi. Şoför geldi ve evi gördük beğendik. Daha sonra şoförle birlikte Spor Toto Genel

72

Müdürüne gittik. Ev sahibinin adı İhsan Topaloğlu idi. Kendisine evli ve iki yaşında bir çocuğumuz olduğunu söyledik. Kendisi de evin kirasının 2.700.000 TL., evin aidatının da 600.000 TL. olduğunu söyledi. Evin aralık kirasını kendisine verdik. O da kontratı düzenleyeceğini söyledi. Kontratı düzenledikten sonra ikisini de bana verdi. Kontrata kefil yazmam için verdi. Anahtar ve banka numarasını da verdi. Evi kiraladıktan sonra Nursel İstanbul'a gitti.

Ben bir gün daha kalıp evin temizlik işlerini Ali ile birlikte yaptık Toyota ile Ali ve ben İstanbul'a geri döndük. İstanbul'da Ankara'dan İstanbul'a mal götürüp boş dönen kamyonlardan birini tuttuk. Daha sonra, Mesut evi taşıma hususunda eve geldi ve aynı gün Selim'i de ikinci defa eve gelişinde getirdi. Selim 20 yaşlarında 1.75 boylarında siyah saçlı ve gür saçlı saçları öne doğru dağınık göz rengi siyah özelliklere sahiptir köylü şivelidir. Selim ve Ali Batman İlçe-si'nden olabilirler.

Ankara'ya gelmemin sebebi Ankara'da bir kapalı devre programı dediğimiz 6 aylık programı yeni gelen çocuklarla yapmaktı. Önce Ali - yukarıda anlattığım şahıs- ile geldik. Ankara'da Nursel ile birlikte tuttuğumuz evi, ben Sakıp Mirza adına tuttum, Ali'nin kimliğinde Necmettin Yıldız ismi vardı. Ankara'ya taşıyacağımız eşyaları Ali, ben ve Mesut birlikte bankacılar (İstanbul) sokak gönül dostları sitesi A-1 Blok, No 30'daki adresten daha önce söylediğim kamyonla 1.600.000 TL. karşılığında taşıdık. Ankara'ya geldiğinde kamyoncu Konut Kent'i bilmediğinden Ümit Köy girişinde bizi bekleyeceğini söyledi. Ben, Ali ve yeni tanıştığım Selim 34 FUF 03 plakalı Toyota marka otomobil ile Ankara'ya geldik. Her iki çocukta yeni gelmişlerdi. Bunlarla birlikte Ü-

73

mit Köy'de kamyonu karşıladık ve Ulus'tan 4 hamal tutup evi taşıdık. Evdeki eşyalar 1 salon takımı, yani 4 koltuk 1 vitrin 1 sehpa ve genç odası yani kütüphane yatak ve 1 sandalye vardı. 1 odayı da mescit olarak ayırmıştık. Evi döşedikten sonra Mesut Ankara'da benim bu çocuklarla kapalı devre programı uygulamamı, Ali'nin ehliyeti olduğunu, ama şoförlüğünün iyi olmadığını Selim'in ise şoförlüğünün hiç olmadığını, ileride bir çocuğun daha gelebileceğini ve bunlarla 6 ay ilgileneneceğimi söyledi. Ben de Mesut'la ilk tanıştığım da böyle bir dönemden geçtiğim program daha çok şu şekilde idi:

Sabah namazı 6.30

Kur'an dersi. Hergün 100 ayet.

Kahvaltı

Fizilerden ders (5 Cilt)

Şoförlük dersi

Şehri tanıma

Ali ve Selira'le yaklaşık 1 hafta programa başladık, daha sonra Mesut, İbrahim diye bir çocuğu daha yanımıza gönderdi. İbrahim de 19-20 yaşlarında siyah saçlı, yana taralı, gözleri açık kahverengi düzgün Türkçe konuşan ve doğulu olmayan birisiydi. Yanımızda 3-4 gün kaldı, İstanbul'a gitti. Fakat hem programa hem arkadaşlara uyum sağlamadığı için durumu Mesut'a izah ettim. Mesut eve telefon açarak durumu öğreniyordu. Bu arada İbrahim ile birlikte Mesut iki kimlik göndermişti. Benim bunlardan birinin Ali'ye, birinin de Selim'in olduğunu bunlarla eve telefon başlamamı istedi. Bunlardan biri Doğan Çakmak ismiyle Ali adına idi ve bu kimlikle eve telefon bağlandı. Diğer kimlik ise, hatırladığım kadarı ile Metin Şengül veya Şantürk idi. Eve telefon bağladık;

74

evin telefonu 240 13 54'dür. İbrahim'i gönderdikten sonra Mesut bize minibüs göndereceğini, iyi bakmamız gerektiğini söyledi. Bundan önce programda da şöyle bir şey vardı: Her ay Ankara dışında bir şehre gidilecek ve burası tanınacak bu şehir hakkında değerlendirme istenecekti. Bu arada biz de ilk olarak Konya'ya gittik. Bizden üç gün kalmamız istenmişti. Beyaz Toyoto ile gittik. İkinci gün gündüz Konya'da kapıları açık ve anahtarı da üzerinde, anahtarı olan mavi minü-büs gördük. Alinin otoların çalıntı olmadığını bildiğini sanıyordum. Bana minübüsün üzerinde anahtar olduğunu söyledi ve almamızın nasıl olduğunu söyledi. Ben onların hemen bilmesini istemiyordum. Mesut'a, onu İstanbul'da Acıba-dem'deki ankasörlü telefona saat 18'de arayacağımı söyledim; Mesut'un çağrı cihazının numarası 94717'dir. Saat 18'de Mesut'la konuştum, ocak başlarıydı. Mesuta çocukların çalıntı otodan haberdar olup olmadığını ve mavi bir minübüsün olduğunu üzerinde anahtarın bulunduğunu söyledim. Mesut bana Ali'nin otonun çalıntı olduğunu bildiğini söyledi. Bunun için Selim'i bir yere bıraktıktan sonra, Ali ile birlikte minübüsü alabileceğimizi söyledi. Selim'i Mevlana Camii'ne bıraktık ve Ali'nin Ankara'ya gideceğini söyledim. Sonra Ali ile birlikte İsparta plakalı minübüsün yanına gittik. Anahtar hâlâ üzerinde idi. Ali minübüye bindi ve o gece Ankara'ya gitti. Ben ve Selim ise ertesi günü beyaz Toyoto ile Ankara'ya geri döndük. Mesut ise daha sonra, yani arabayı aldıktan sonraki gün eve telefon açtı, kendisinin geleceğini söyledi.

Telefon açtıktan bir gün sonra beraberinde iki ruhsat ve bir plaka (34 RCP 03) olduğu halde eve geldi. Ruhsatı düzenledi ve Ali ile birlikte arabanın plakasını değiştirdik. Mesut ertesi gün ayrıldı, arabası Mazdaydı, İstanbul'a döneceğini söy-

75

ledi. Aradan yaklaşık 1.5 hafta geçtikten sonra minübüsü İstanbul'a götürdük. Ali ile birlikte minübüsü Ümit Köydeki siteye, Toyotoyu ise Kuru Sitesine Konutkente park ediyorduk. Minübüs İstanbul'a gidince Mesut'a teslim ettik. Mesut bana yeni bir minübüs vereceğini söyledi. Daha sonra Mesut beni ilk defa gittiğim M. Zeki'nin Dervişbey Sitesi'ndeki evine götürdü. Bana, iki oda dışında evi kullanacağımı söyledi. Saat gece onda geleceğini ve minübüsü emanet edeceğini söyledi. Bunun nedeni İstanbul'da çalınan minübüsün Ankara'da daha güvenli olacağı içindi. Daha sonra yakalandım.»(B)

Gudbettin Gök, polis kayıtlarına ya da tutanaklarına göre, kuşku üzerine yakalanan Süleyman Tokmaktepe sahte kimlikli Mehmet Zeki Yıldırım'ın, polisleri İstanbul, Maltepe Küçükyalı Dervişbey Sitesi'ndeki kendi evine götürmesi sonucu yakalanmıştı'14'. Gudbettin Gök, yakalandıktan sonra polise verdiği 06.02.1993 tarihini taşıyan ifadesinde ise, «... Ankara suikast sonucu patlama sonucu öldürülen Cumhuriyet Gazetesi köşe yazarı Uğur MUMCU'nun olayında biz burada gözaltındaydık fakat olaydan bir müddet önce Mesut'un talimatı ile Mehmet Zeki Yıldırım ile Ayhan Usta'nın iki kere Ankara İli'ne bir Concorc marka oto 3 adet Tempura oto götürdüklerini duydum fakat otoları burada kime teslim ettiklerini bilmiyorum. Ankara'da İslami Hareket Örgütü'nden sadece benim bildiğim CEMİL isminde yani kod isimli şahıs olduğunu biliyorum» demektedir¹⁵.

(13) Gudbettin Gök'ün «ek ifade tutanağı»: agd.

(14) Fezlekeli Olay tutanağı: agd.

(15) Gudbettin Gök'ün ilk «sorgu tutanağı»: agd.

76

Örgütün Ankara ile ilişkiler sisteminde yer alan Ayhan Usta da, diğer örgüt sanıklarının anlatımlarını doğrulamasının yanı sıra, Tahir kod adlı kişinin Zeki Deniz olduğunu açıklamaktadır¹⁶.

Diğer tüm zanlılar, Ankara iline ve Uğur Mumcu cinayetine ilişkin yalnızca bu bilgileri vermektedirler. Zanlıların verdikleri bilgilere göre, Mumcu'nın öldürüldüğü gün, İstanbul'da bulunmaktadır. Polisçe düzenlenen pek çok tutanak da bu bilgileri doğrulayıcı nitelikte görülmektedir¹⁷.

«İslami Hareket Örgütü» üyesi oldukları için yakalanan bu kişiler, Uğur Mumcu'nun arabasına bomba konulması o-layında uygulanan yonteme son derece benzeyen kimi eylemlerle de suçlanıyorlardı. Haklarındaki suçlamaya göre, İstanbul'da bazı otolara bomba koyma eyleminde bulunmuşlardı. Bunlardan biri, İ-ran rejimi karşıtı Halkın Mücahitleri Örgütü'nden Mahsun Şahit adlı kişinin otosuna bomba koyma eylemiydi.

Örgütün önde gelen isimlerinden Mehmet Ali Şeker'in «ifadeli Yer Gösterme Tutanağı»nda bu eylem özetle şöyle anlatılıyor: «... Şişli ilçesi Kocamansur Sokak üzerinde İran Rejimi Aleyhtarı Halkın Mücahitleri Örgütüne mensup olarak bildiği ve ismini sonradan Mahsun ŞAHİT olarak öğrendiğim şahsın otosuna kendisinin yapmış olduğu bombayı, MESUT KOD isimli Örgüt mensubunun talimatıyla koyduğunu (...) itiraf etmesi üzerine (...) olayı anlatması istenildiğinde;

Tam olarak tarihi hatırlamıyorum yaklaşık yedi ay kadar

(16) Ayhan Usta'nın ilk sorgu tutanağı: agd.

(17) Muhtelif tutanaklar: agd.

77

önceydi ve günün erken saatlerinde zannediyorum sabah e-zanı okunmuştu, yine sizlere söylemiş olduğum ve yerini göstereceğim bomba olayından sonra aynı gün MESUT KOD' un tarifi üzerine, yine bu şahsın vermiş olduğu plakaya göre şu an bulunduğumuz yerde yanımda HASAN KOD isimli arkadaşım ile birlikte kendimin kullandığı Renault Brodway marka otoyla geldik bomba koyacağım otunun arka tarafı müsait olduğundan

kendi otomuzu buraya park ettim, bu arada HASAN KOD isimli arkadaşım gözcülük yapmakla görevliydi ve ben daha önceden evde hazırlamış olduğum uzaktan Kumandalı bombayı çıkarttım, bu esnada HASAN KOD isimli arkadaşım da otodan inmişti ve kendi arabamızı temizliyor görüntüsüyle gözcülük yapıyordu, ben otonun sol tarafından yatmak suretiyle altına girdim ve hazırlamış olduğum bombayı otonun şoför mahallinin yakınında otonun ortası sayılabilecek yere zannediyorum şaft boşluğu denilen yere yerleştirdim ve telle bağladım ve bağladıktan sonra tekrar sürünerek otonun altından çıktım, (...) dedi...»

Uğur Mumcu'nun arabasına konulan bomba da, ekspertiz raporuna göre otonun altına ve aynı yere konulmuştu. Ayrıca, ileride «Bir Tanıklığın Öyküsü» başlıklı bölümde ayrıntılı olarak açıklandığı üzere, görgü tanığı Ayhan Aydın'ın anlatımı, bu tutanağıdaki anlatıma son derece benzemektedir...

Bir örnek daha:

«... Yaklaşık yedi ay kadar önce, MESUT KOD isimli arkadaş bazı şahısların kaçırılacağını bu şahıslar kaçırıldıktan sonra bazı otolara bombalar konulacağını, (...) otolarına bom- (18) İfadeli Yer Gösterme Tutanağı: agd.

78

ba konacak şahısların rejim muhalifi Halkın Mücahitleri Örgütü mensupları olduğunu söyledi, MESUD KOD olaydan bir gün önce bu yeri göstermişti, ben ve HASAN KOD isimli arkadaş olduğu halde daha önce belirtmiş olduğum Renault marka otoyla, (...) yatsı namazından sonraydı, bu sokağa geldik (...) kendi otomu bu arabanın arkasına park ettim, HASAN KOD isimli arkadaş gözcüydü ancak otodan inmedi, ben hazırlamış olduğum bombayı alarak otodan indim, bu bombayı plastik bir kap içerisine hazırlamıştım, bu otonun arka sol tarafından altına girdim ve şoför mahallinin bulunduğu kısma altında bulunan boru gibi bir şey vardı buraya telle bağladım ve tekrar çıkarak (...) buradan ayrıldım...»¹⁹

Bu olay da Uğur Mumcu'nun arabasının altına bombanın konuluş biçimi, «İslami Hareket Örgütü»nün bu eylemine ne kadar benziyor!

Ve yeri gelmişken bir noktaya işaret edelim:

Görüldüğü gibi, İran rejimi karşıtı Halkın Mücahitleri Örgütü taraftarlarının öldürülmelerine ilişkin verilmiş olan genel karar, İran gizli istihbarat servisi ajanları tarafından, ta-şaron ilişkisi içerisinde «İslamcı Hareket Örgütü»ne uygulatılmaktadır.«İslami Hareket Örgütü», bu olaylarda «tetikçi» görevi görmektedir, kuşkusuz bir şeyler karşılığı olarak.

İstanbul'daki soruşturmanın tamamlanmasından sonra ve bu arada Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi Savcılığ-ının gözetim emri üzerine, Ankara Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şubesi'nden gelen görevlilerce bu kişilerden bazıları Ankara'ya götürüldüler. Haklarında gözetim emri verilenler, Mehmet Zeki Yıldırım, Ayhan Usta, Mehmet Ali Şeker, Gurbettin Gök, Fahrettin Baytab, Hüsnü Yazgan ve

79

Mehmet Kaya adlı kişilerdi; gözetim tarihi, 10 Şubat 1993 ile 16 Şubat 1993 günleri arası için verilmişti.

İlginç olan nokta, Ankara DGM Savcılığı, bu kişiler için altı gün için gözetim emri veriyor, ancak haklarındaki dosyanın, en geç altıncı gün olan 16 Şubat 1993 günü saat 09.30'da savcılıkta bulundurulmasını istiyordu²⁰. Demek ki, Ankara DGM Savcılığı için, bu kişiler yönünden yalnızca bir gün yeterliydi.

Ankara DGM Başsavcılığının bu kişilerle ilgili yapacağı işlem, ileride «Bir Tanıklığın Öyküsü» başlığı altında açıkladığımız Ayhan Aydın ile yüzleştirmekten ibaretti. Ve öyle oldu.

Ankara'ya götürülen «İslami Hareket Örgütü» soruşturması zanlıları, yasanın öngördüğü kurallara da uygun olmayan ve gelişigüzel bir şekilde yapılan yüzleştirme işlemine katılırlar.

Görgü tanığı Ayhan Aydın, İsa takma kimlikli Mehmet Ali Şeker ile, Sedat Kosava sahte kimlikli Ayhan Usta'yı kesin olarak tanıdığını bildirir.

Bu durum karşısında, Ankara Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şubesi görevlilerince sanık sıfatıyla. Mehmet Ali Şeker ile Ayhan Usta'nın sorgulan yapılarak, teşhis işlemlerine karşı savunmaları sorulur. Her ikisi de, Uğur Mumcu'nun öldürüldüğü tarihte İstanbul Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şubesi'nde gözaltında olduklarını söyleyerek bombalama olayı ile ilgilerinin olmadığını belirtirler²¹.

(20) Ankara DGM'nin gözetim altına alma emri: agd.

(21) Cumhuriyet, 14 Ekim 1993.

80

Öte yandan, Mehmet Ali Şeker, savunmasında 1987 yılından sonra Ankara'ya hiç gelmediğini ayrıca vurgular. Oysa, Mehmet Ali Şeker, 1992 yılında, Ankara'nın Keçiören İlçesi Eğlence Muhtarlığından İstanbul'a «ikamet nakli» yapmıştır; bu bilgi, soruşturma dosyasında da bulunmaktadır²².

Ancak Ankara DGM Başsavcılığı bu durumu önemse-memiştir; çünkü asıl amaç yalnızca bir yüzleştirme yapmaktan ibarettir.

Sonuçta, Ankara DGM Başsavcılığı, bir görgü tanığının «teşhisi»ne karşın, adı geçen kişilerin Uğur Mumcu cinayetiyle ilişkilerinin bulunmadığına karar verir... İlginç olanı, tüm işlemlerin Ankara Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şubesi elemanlarınca yürütülmüş olmasıdır; savcılık, örneğin görgü tanığının sorgusunu bile yapma gereksinimi duymamıştır.

Hazırlık Soruşturması

Ceza Yargılaması Hukuku'nda kamu davasının açılmasından önceki aşamada yürütülen kovuşturma, «hazırlık soruşturması» adıyla bilinir. Bu aşamada, işlenmiş olan suçun ilk kanıtları toplanır; ve kaybolmamasına özen gösterilir.

Bu aşamada, işlenen suçun eylemcisi olduğu düşünülen kişiye sanık değil, «zanlı» denir. Çünkü bu kişi hakkında henüz kamu davasının açılmasını gerektirecek ölçüde kanıt bulunmamaktadır.

(22) Bkz. 1st. DGM'nin 1993/205 esas sayılı dosyası.

81

Toplanan kanıtları ve zanlının kişilik haklarını koruyabilmek için, hazırlık soruşturması gizli yürütülür.

Gizlilik ilkesi, hazırlık soruşturmasının olmazsa olmaz koşuludur; Ceza Yargılaması Hukuku'nun evrensel bir ilkesidir; adaletin gerçekleştirilmesinin güvencesi ve kişilik haklarının korunabilmesinin gereğidir.

Türk Ceza Yargılaması Hukuku'nda temel bir kavram olarak yer almıştır. «Ceza Muhakemeleri Usulü Kanu-nu»nun (CMUK) hazırlık soruşturmasına ilişkin tüm kuralları, bu ilkenin ışığında düzenlenmiştir.

«Devlet Güvenlik Mahkemelerinin Kuruluş ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun» ise, bu konuda kişilik haklarını zedeleyecek ölçüde bir katılığa sahiptir.

Türk Hukuku'ndaki düzenlemenin böylesine net olmasına karşın, Uğur Mumcu cinayetinin soruşturması, şaşılacak ölçüde kuraldışı gelişmiştir. Soruşturma, üzerinde hiçbir gizliliğin barınmayacağı bir biçimde başlamıştır; öyle de sürmüştür.

Gizlilik kuralına en çok uyması gereken Ankara DGM Savcısı, soruşturma ile ilgili açıklamaları yapan ilk kişi olmuştur²³.

Ardından, emniyet kuvvetlerinin bağlı bulunduğu İçişleri Bakanı, Başbakan, ilgisiz bakanlar ve «uzman» ve «yetkili» sıfatıyla kimi Emniyet Müdürlüğü görevlileri sürekli açıklamalarda bulunmuşlar, yorum ve değerlendirmeler yapmışlardır²⁴.

(23) N. Demiral'm basına verdiği demeçlerin bir özeti bu kitabın «Nusret DemiraPa Güvensizlik» başlıklı bölümde verilmiştir.

(24) 25 Ocak ile 15 Şubat 1993 tarihli gazeteler.

82

Öte yandan siyasi çevreler, siyasi parti liderleri soruşturma ile ilgili olarak basına demeç vermek ve gelişmeler hakkında kamuoyuna «müjde» verme yarışma girmişlerdir.

Hiçbir cinayet soruşturmasında benzeri olmayan bir durum yaşanmamıştır. Hazırlık soruşturması dosyası, adeta say-damlaşmış,

soruşturmanın güvenliğinin gerektirdiği gizlilik korunamamıştır. Hazırlık soruşturması dosyası, yetkili, sorumlu ve yetkisiz ya da «ilgisiz» kişilerin sorumsuz davranışları sonucu deşifre olmuştur; soruşturma çarpık bir şekilde başlamıştır.

Ancak ne ilginçtir ki, dosyanın böylesine deşifre olmasına karşın, soruşturmanın bir yönü gizli tutulabilmişti.

Bu mucize nasıl gerçekleşmişti? Dosyadaki hangi belgeler gizlenebilmişti?

Evet, soruşturma dosyasındaki pek çok bilgi ve belgenin kamuoyuna sızmasını engelleyemeyen (!) Ankara DGM Savcılığı görevlileri, Ayhan Aydın'ın tanıklığına ilişkin bilgi ve dokümanın gizliliğini koruyabilmişlerdi.

Bir cinayet olayının tanığı, kuşkusuz ki, bir soruşturma dosyasının en önemli kanıtlarından biri sayılır. O nedenle özel bir önemle korunur.

Denebilir ki, Arikara DGM Savcılığı da böylesi bir nedenle Ayhan Aydın'ın tanıklığıyla ilgili belge ve tutanakların gizliliğini korudu. Ve kamuoyuna sızmasını engelledi.

Ancak Ankara DGM Başsavcılığı, Ayhan Aydın'ın ta-
83

nıklığını ciddiye almadığını açıklamıştı²⁵. Hatta sorgusunu | dahi almaya gerek duymamıştı.

Ankara DGM Savcılığı'nın Ayhan Aydın tanıklığı olayı karşısındaki bu tutumu ne anlama gelmektedir?

Bu konu üzerinde düşünmek gerekiyor²⁶.

Nusret Demiral'a Güvensizlik

Uğur Mumcu cinayeti soruşturması, adli yönden Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi Başsavcısı Nusret Demiral'ın bilgi ve sorumluluğu altındadır.

Ne ki, Nusret Demiral, savcılık görevini yaparken uyguladığı yöntemleri nedeniyle kamuoyunda sürekli eleştirilen ve tartışılan bir kişi olmuştur; hatta «en çok şikâyet edilen savcı» olarak bilinir. Nusret Demiral'ın yadırganan ve tartışmalara neden olan yöntemleri nelerdir? Ve ne tür bir düşüncenin ya da hukuk anlayışının ürünüdür bunlar?

Önce, Nusret Demiral'ın hukuk uygulamasındaki bu yöntemleri ile bunları belirleyen hukuk anlayışı üzerinde duralım; ardından da, bu yöntemlerin Uğur Mumcu cinayeti soruşturmasına etkilerini ayrıca ele alalım.

Nusret Demiral'ın savcılık görevini yaparken uygula- -dığı yöntemlerin hukukiliği üzerinde ciddi olarak düşünmek gerekiyor.

(25) Cumhuriyet, 18 Eylül 1993; Cumhuriyet, 22 Eylül 1993.

(26) Bu konu, kitabın «Bir Tanığın Öyküsü» başlıklı bölümde ayrıca tartışılmıştır.

84

Nusret Demiral'ın adı, ilk kez, ünlü Kemal Horzum olayında geçmektedir. Kemal Hozrum'la ilgili bir raporda, Demiral'dan da söz ediliyor ve hukuk dışı uygulamaları vurgulanıyordu.

Genç bir «işadamı» olan Kemal Horzum, Desan, Hor-taş, Üçbirlik, Ümit Demir ve Ünimtaş şirketlerinin sahibidir; siyaset çevreleriyle ilişkileri yoğundur ve pek çok karanlık ilişkileri de olan bir kişidir²⁷. Kısacası, Uğur Mumcu'nun «siyaset-ticaret» tiplmesine çok uygun bir özellik taşımaktadır.

Kemal Horzum'la ilgili bu raporun bir bölümü şöyle:

«... Ancak 9. Asliye Ceza Mahkemesi firmanın faaliyetlerinden Feyyaz Akef'in sorumlu olacağını belirterek adı geçenin tutuklanmasına karar vermiş, Kemal Horzum'u ise suçsuz bulmuştur. Bu tarihte tahkikatı yürüten ve halen Ankara Narkotik Şube Müdürü olan Orhan Taşanlar, Ankara Emn. Md.lüğü ve Ankara Cumhuriyet Savcılığınca birçok baskıya maruz bırakılmıştır. (...)

Ankara Cumhuriyet Savcı Yardımcıları Nusret Demiral ve Tahir Demirel, Kemal Horzum ve Kürt Ahmet'e yakın kişilerdir. Nusret Demiral, Kemal Horzum ve Kürt Ahmet' in adının karıştığı davaları bizzat alarak K. Horzum ve Kürt Ahmet'in lehine sonuçlandırmıştır...»²⁸

(27) Nebiler, Halil; «Devletin Güvenlik Mahkemeleri», s. 78; İstanbul; 1990.

(28) Nebiler, Halil; age. s. 78; ayrıca; Cumhuriyet, 20 Temmuz 1991. 85

Görüldüğü gibi, Demiral'ın hukuk dışı bir tutum içinde olduğu söylenmekte, yeraltı dünyasıyla ilişkileri bulunan bir kişiyi, savcılık nüfuzunu kullanarak korumak istediği belirtilmektedir özetle.

Demiral, Kemal Horzum'u nasıl korumuştur?

«Demir kaçakçılığı olayını soruşturan Emniyet Şube Müdürü Orhan Taşanlar, ipin bir ucunda da Horzum'un olduğuna inanıyor ve aramaya başlıyor. Bu sırada bir telefon geliyor. Arayan Nusret Demiral'dır. Ankara Cumhuriyet Savcı Başyardımcısı. Taşanlar'dan Horzum'a ait evrakın kendisine yollanmasını istiyor. Soruşturma belgeleri Demiral'a geldiğinde, daha önce yurtdışında olduğu sanılan, bir türlü bulunamayan Kemal Horzum ortaya çıkıyor. Demiral'a gidiyor ve ifade veriyor. İfadeden sonra Demiral, üzerinde 'Kemal Horzum isimli kişinin olayla ilgili ifadesi alınmış ve serbest bırakılmıştır' tümcesi yazılı bir kâğıdı imzalayarak Horzum'a veriyor.»²⁹ Demiral'la ilgili kamuoyuna yansıyan bu olay, herhangi bir idari ya da adli soruşturmanın konusu olmadı. Ama doğrulanmaya ihtiyacı bulunan «istihbarat nitelikli» bilgiler olarak T.C. Devleti'nin çeşitli kuruluşlarının kayıtları içerisinde yer aldı.

Asıl önemli olan, Demiral'ın Ankara DGM Başsavcısı olarak yaptığı uygulamalar ve başvurduğu yöntemlerdir. Çünkü Demiral'ın Ankara DGM Savcısı olarak yaptığı uy-

(29) Nebiler, Halil; age., s. 79. 86

gulamalar ne bir söylenti, ne de bir «istihbarat nitelikli» bilgidir; açık açık savunduğu, benimsediği eylemlerdir. İşte bunlar, Demiral'ın yöntemlerini çok açık bir şekilde göstermektedir.

Ancak Nusret Demiral'ın Ankara DGM'ndeki uygulamalarının tümünü burada tartışmaya ve değerlendirmeye, kuşkusuz ki gerek yoktur. Birkaç örnekle, Demkal' in uygulamalarındaki bu niteliği göstermek yeterlidir.

Tek bir dosyadan birkaç örnek:

Yurtdışından Türkiye'ye dönen TİP Genel Sekreteri Dr. Nihat Sargın ile TKP Genel Sekreteri Nabi Yağcı'nın (Haydar Kutlu'nun) gözaltına alınmaları sonrasında, bizzat Nusret Demiral'ın bilgisi ve sorumluluğu altında, sonradan yargı organlarınca tartışılacak olan bir dizi uygulama yaşanmıştı.

Bunlardan yalnızca birkaçına değinelim.

Yaşanan bu uygulamaların ilki, bizzat Nusret Demiral' in direktifiyle gerçekleşmiştir. Her iki Genel Sekreter'in gözaltı süreleri, Anayasa'nın buyurucu kuralına rağmen uzatılmıştır.

Ve bir başka örnek:

Gözaltındaki Genel Sekreter'lerin işkence gördükleri sırada sağlıklarının bozulması nedeniyle, avukatlarınca yapılan başvuru üzerine, Türk Tabipler Birliği Merkez Konseyi, Ankara DGM Savcılığı'na bir yazı göndermiştir. Yazıda, adı geçen kişilerin, Birlik'çe görevlendirilecek hekimlere

87

muayene ettirilmesine izin verilip verilmeyeceği sorulmaktadır. Böyle bir başvuruyu alan bir kurumun ya da makamın, yasalara göre yapacağı iş bellidir; olumlu ya da olumsuz bir yanıt vermektir. Ama Nusret Demiral, değişik bir tutum izleyecektir.

Nasıl bir tutumdur bu?

Şaşılacak bir durum, ama gerçek; Nusret Demiral, Ankara Emniyet Müdürlüğü'ne «çok acele» kaydıyla bir yazı gönderir.

Nusret Demiral'ın imzasını taşıyan yazı şöyledir:

«Türk Tabipler Birliği'nin alınan 21.11.1987 gün 2420 sayılı ve Nabi Yağcı ile Nihat Sargın'ın birlikçe görevlendirilecek hekimlere muayene ettirilmesine ilişkin dilekçe ile Tabipler Birliği Başkanlığı avukatları tarafından tevdi olunan dilekçe örnekleri birlikte gönderilmiştir.

Dilekçe münderacaatma göre Tabipler Birliği Merkez Konseyi üyelerinin kimler olduğu, düşüncelerinin hangi yönde bulunduğu ve dilekçedeki isteğin soruşturma sonucuna etkili olup olamayacağının araştırılarak, bu hususta hazırlanacak cevabın çok acele Cumhuriyet Savcılığımıza gönderilmesi rica olunur.»

Yazı, sanki suçluluk duygusu içerisinde ve panik halinde kaleme alınmıştır. Yazıda, «dilekçedeki isteğin», yani doktor muayenesi yaptırılmasının «soruşturma sonucuna etki-

88

li olup olamayacağının araştırılarak» bildirilmesi istemektedir. Polis neyi araştıracaktır? Soruşturma sonucuna «etkili» olabilecek şey nedir? Bir zanlının doktorca muayene edilmesinin, soruşturmanın sonucuna etkisi hangi durumda olabilir? Demiral, yılların hukukçusu bir savcı olarak, sorgu sırasında zanlıya yapılan işkencenin, ancak böyle bir uygulamanın tesbit edilmesinin «soruşturma sonucuna etkili» olacağını çok iyi bilmektedir elbette.

Demiral'ın bildiği bir gerçek de, iki Genel Sekreter'in işkence altında oldukları ve bu koşullardaki doktor muayenesinin sıkıntılı bir duruma yol açacağıdır. Evet, Nusret Demiral hukuk dışı bir uygulamanın açığa çıkması endişesi ve paniği içerisinde, Emniyet Müdürlüğü'ndeki görevlileri uyarmak istemektedir. Olay budur.

Bu yazıda bir başka özellik daha var ki, gerçekten ürkütücüdür.

Nusret Demiral, Emniyet Müdürlüğüne gönderdiği yazısında «Dilekçe münderacaatma göre Türk Tabipler Birliği Merkez Konseyi üyelerinin kimler olduğu ve düşüncelerinin hangi yönde bulunduğu (...) araştırılarak bu hususta hazırlanacak cevabın çok acele» savcılığa gönderilmesini istemektedir.

Demiral'ın, savcılığa başvuran bir meslek kuruluşuna o-lumlu ya da olumsuz bir yanıt vermesi gerekirken, bu kuruluşun üyeleri hakkında Emniyet Müdürlüğü'nden bilgi toplanmasını istemesinin anlamı nedir? Üstelik, bu kuruluşun üyelerinin «düşüncelerinin hangi yönde» olduğunu sormaktadır. Nusret Demiral, bu kişileri, «düşünceleri» nedeniyle suçlayabilmenin hazırlığı içindedir ki, Emniyet Müdürlüğü'nden bu yolda bilgi toplanılmasını istemektedir.

89

Ne denebilir ki?

Bir başka örnek:

Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi Savcılığı'nın 1991/94 Esas ve 1991/75 numaralı iddianame hukuk dışı uygulamanın tipik bir örneğidir.

Birkaç bölümü şöyle bu iddianamenin:

«Milletvekili yasadışı Devrimci Sol örgütü üyesi değildir. Ancak yasadışı Devrimci Sol örgütünün istediği gibi hareket etmiş, bilmeyerek de olsa örgüte hizmet etmiştir.

(...)

Koskoca İstanbul Barosu Başkanı elbette yasadışı Devrimci Sol Örgütü üyesi değildir. Ancak yasadışı örgütle mücadelede görev alan kişileri teşhir etmek, hedef göstermek ve Devlet kurumları aleyhinde kamuoyu oluşturmakla Devrimci Sol'a yardımcı olmuştur.

(...)

Milliyet Gazetesi Devrimci Sol Örgütünün yayın organı değildir. Ama haberi veriş şekliyle Devletin yasadışı terör örgütlerine karşı mücadele eden kurumları hakkında kamuoyunda kötü imaj doğmasına sebep olduğundan hataen de olsa Devrimci Sol'un amaçlarına hizmet etmiş olmaktadır.»

Nusret Demiral, iddianamenin bu bölümlerinden de a-çıkça görüldüğü gibi, söz veya davranışlarını yanlış bulduğu herkesi, Milletvekili, Baro Başkanı, gazeteci veya her kim o-lursa olsun, sanık olmasa da suçlayabilmektedir.

Bir kişi sanık olmaksızın suçlanabilir mi? Ya da düşünce ve inançlarından dolayı bir kimseyi, özellikle bir savcı kınayabilir mi? İnsan hakları belgeleri ve Türkiye Cumhuriyeti

90

Anayasası böylesi bir tutuma izin vermekte midir? Ve nihayet, iddianamelerde, çeşitli kurum, kuruluş ya da kişilerle polemik

yapılabilmesi yasal bir uygulama mıdır?

Elbette hiçbir yasa, sanık olmayan bir kişinin suçlanmasına, düşünce ve inançlarından dolayı kınanmasına, iddianamelerin, çeşitli kurum ve kişilerle polemik yapmasına olanak veren bir düzenlemeyi ya da kuralı içermemektedir. Bu tür tutumlar hukuka ve yasaya açıkça aykırıdır. Nusret Demiral, neyin doğru ya da yanlış veya hangi uygulamanın hukuka aykırı ya da uygun olduğuna kendi ölçülerine göre karar vermektedir; önemli olan onun ölçüleridir.

Bu uygulamanın yargıçlara yönelik örnekleri de var.

Birinci olay:

Ankara Çankaya ilçesinde öldürülen Ürdünlü Diplomat Ziad Sati olayının yargılamasını yapan Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi, hazırladığı 256 sayfalık Gerekçeli Kararı'nda Nusret Demiral ve yardımcısının ileri sürdüğü iddiaları ve dayanakları ağır şekilde eleştiriyordu. Mahkeme Kurulu, Savcılık'ça ileri sürülen iddialarının, hazırlık soruşturması sırasında yapılan işkenceye dayalı olduğunu saptıyor ve şöyle diyordu:

«..Sati'nin öldürülmesiyle ilgili iddia, işkence mahsulü oldukları ileri sürülerek reddedilen ve başkaca hiçbir delil ile teyit olunamayan, görgü anlatımlarına da ters düşen ikrarlara dayanmaktadır. Yine iddianın dayanağını oluşturan ikrarlar arasında bağdaştırılması mümkün olmayan önemli farklı-

91

lıklar vardır. Ancak savcılıkça, bu ikrarların farklılıklarına ve çelişkilerine bakılmaksızın, münferiden ele alınmaları suretiyle iddialara dayanak yapılmış, giderek bu kez iddianamelerde ve mütalaalarda yine bağdaştırılmaları mümkün olmayan değişik görüşler ortaya atılmıştır.»

Mahkeme Kurulu, hazırlık soruşturmasında uygulanan işkencelere işaret ediyor, Savcılığın ve iddiaların bu işkence ürünü olan ifadelere dayandığını söylüyordu. Ve mahkeme, hukuki bir dayanağı olmayan iddiaları reddediyordu.

Nusret Demiral bu kararı temyiz edecekti.

«Sanık avukatlarının sanıklar aleyhine kamu davası açılıp duruşma başlangıcından duruşma bitimine kadar müvekkillerinin suçlarının failleri olmadığını sağlamak için iddia makamını da tenzil edici her türlü sözleri sarfettikleri ve bu sözleri savunma dışında kaldığı ve bu yöndeki savunmaların Cumhuriyet Savcılığı'nca, duruşma tutanakları üzerinde de görüleceği üzere mahkeme başkanınca kesilmesi talep edilmişse de ne yazık ki bu talepler hiç dikkate alınmamıştır. Sanıklar, isnat edilen suçları o kadar samimiyetle kabul etmişlerdir ki, bu samimi ikrarları karşısında dahi dosya içinde örgüt taktiği olduğunu ısrarla söylediğimiz ve inkârlarını daha önceden bu ortam içinde hazırladıklarını bildiğimiz sanık savunmalarının kabul edilmemesinin doğru olacağına karşın, mahkemece bu tür savunmaların kabul edilmeleri düşündürücüdür.

92

Mahkemenin kararında ve bundan sonra vereceği kararlarda kanımız odur ki, Emniyet Müdürlüğü'nde, Cumhuriyet Savcılığı'nda ve bahusus sorgu hakimliği de dahil olmak üzere örgütsel suçlarda, örgüt mensuplarının bu tür hareket tarzları duruşmadaki yersiz, geçersiz ve iddia makamını töhmet içine iten savunmalarla hiç nazara alınmayıp bu tür suçlarda beraat kararı düzenlenebileceği sonucuna gidileceği yönündedir.

(...)

Mahkûmiyet yerine bazı düşüncelerle beraat kararı düzenlenmesinde isabet bulunmamakta ve beraat kararının u-sul ve yasaya aykırı olarak düzenlendiği...»

Evet, Demiral eleştiriye tahammül edemiyordu. Hukukun ölçüsü, kendi düşünceleri ve uygulamalarıydı. Değişik düşünceyi suçlamak, Demiral'ın adeta refleksiydi.

İkinci olay:

Demiral'ın yargıçlarla hesaplaşmasının en sön örneği, yine bir yargıcın kendi görüş ve düşüncesini özgürce belirtmek, bu çerçevede

Savcılığın görüşünü eleştirme «cesaretini göstermesinden» kaynaklanmıştır.

Ankara DGM Savcılığı'nın Cemalettin Kaplan'ın tutuklanmasına ilişkin 12 Ocak 1993 gün ve 1992/5098 Muh. sayılı yazısı ile DGM'den Cemalettin Hoca adıyla bilinen Cemalettin Kaplan'ın yokluğunda tutuklanmasını istemiştir.

Devlet Güvenlik Mahkemesi Yedek Üyeliği, Savcılığın bu isteğini 12 Ocak 1993 gün ve 1993/5 D. iş sayılı kararı ile reddetmiştir.

Yasaya göre, ilk tutuklama isteğini, incelemekle yetkili Yedek Üyeliğin kararına karşı Savcılık'ça itiraz edilebilmektedir. DGM Savcılığı, 14 Ocak 1993 gün ve 1993/5098 Mh.

93

sayılı yazısı ile Cemalettin Kaplan (Hocaoğlu)'nun CMUK' nun 104. maddesi uyarınca yokluğunda tutuklanmasını, bu kez DGM Kurulu'ndan istemiştir.

Mahkeme Kurulu, Savcılığın isteğini inceler ve sonuçta Cemalettin Kaplan'ın «gıyaben tutuklanması» kararı verilir. Ancak karar oy çokluğu ile verilmiştir. Mahkeme Kurulu üyelerinden Ö. Yılmaz Çamlıbel'in karşı oyu bulunmaktadır.

Yasa gereğince, karara karşı (muhalif) olan yargıcın, karara hangi yönden karşı olduğunu, istek hakkındaki düşüncesini yazması gerekmektedir. Bu, yasanın yargıca yüklediği bir görevdir.

DGM Yargıç Yılmaz Çamlıbel, görevi gereği olarak karara karşı «muhalifet şerhi»ni, özetle şöyle açıklar:

«...DGM C. Başsavcılığının sanığa göre suç yaratma düşüncesine katılmıyoruz.

Sanık Cemalettin KAPLAN'ın hakkında gerek Mahkememizce gerekse Ankara Sulh Ceza Mahkemesi'nce ulu önder Atatürk'ün manevi şahsiyetine hakarettten verilmiş iki adet gıyabi tevkif kararı mevcuttur. Bu gıyabi tevkif kararları istenildiği tarihten sonra yeni bir delil dosyaya konulmuş değildir ve verilen gıyabi tevkif kararları usul ve yasaya uygundur, yeni bir delil bulunmadan TCK'nun 146/1 maddesine muhalifetten yeniden tevkif kararı istemek hukuk ve ceza mantığına aykırı düşmektedir. Bu nedenle çoğunluğun kararına katılmıyorum.

Sanık Cemalettin KAPLAN'ın faaliyetleri 3713 Sayılı Kanunun 1. maddesinde tanımlanan. Laikliğe aykırı faaliyet gösteren ve bu hususta yurtdışında faaliyette bulunan örgüt olarak tanımlanabilir, bunun dışında TCK'da suç aramak ve TCK'nun kapsamı içerisinde suç kabul edilecek faaliyeti yoktur. Bu nedenle muhalifim. 15.01.1993»

94

Yargıç Çamlıbel'in bu «muhalifet şerhi» üzerine harekete geçen DGM Başsavcısı Nusret Demiral, Adalet Bakan-hığı'na başvurarak, Yargıç Çamlıbel'in «kendilerini hedef gösterdiği» gerekçesiyle işlem yapılmasını istemekte gecikmeyecektir³⁰.

Neydi yargıç Çamlıbel'in suçu?

Yargıç Çamlıbel görevini yapmıştı; Savcılığın tutuklama isteğinin dayanaklarını eleştirmiş ve tutuklama isteğinin ge-

(30) Cumhuriyet, 3 Ocak 1994.

Nusret Demiral'ın bu başvurusu üzerine, Adalet Bakanlığı Ceza işleri Genel Müdürlüğü'nce görevlendirilen Adalet Müfettişi, Yargıç Çamlıbel hakkında bir fezleke düzenledi; Yargıç Çamlıbel'in cezalandırılması isteğiyle konu Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu'na gönderildi.

Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu, Yargıç Çamlıbel'e Afyon iline «yer değiştirme cezası» vermek suretiyle cezalandırıldı. Oysa, bir DGM yargıcının, kendi onayı olmaksızın herhangi bir yere atanması olanaksızdı (3842 S. DGM Yasası Md.6/3). Bu yönüyle yasaya aykırıydı. Öte yandan, bir yargıcın görevini yapması nedeniyle cezalandırılması kararı, hukuka da uygun değildi. Bu haksız kararın, Nusret Demiral'ın şikâyeti sonucunda gerçekleşmiş olması ise, hukuk çevrelerinde şaşkınlık ve endişe yarattı. Çünkü aynı kurul, bugüne değin, Nusret Demiral'ın hukuka ve yasaya aykırı olduğu ileri sürülen pek çok eylemini incelemiş ama herhangi bir disiplin cezası vermemişti. Bu endişelerin haklı ya da haksız yanları olabilir ve kamuoyunda tartışılacağı da açıktır.

Bu olayda üzerinde durulması gereken bir başka nokta ise, Sosyal Demokrat Halkçı Parti'li ve üstelik hukukçu olan Adalet Bakanı Seyfî Oktay'ın izlediği tutumdur. Adalet Bakanı, Uğur Mumcu cinayetinin soruşturması ile ilgili Adalet Bakanlığı'nın DGM Savcılığı üzerindeki otoritesini hiçbir biçimde kullanmamış, ama Nusret Demiral'ın hukuk dışı bir isteminin Bakanlık bünyesinde bir fezlekeye bağlanmasına göz yummuştur. Mumcu'nun deyişi ile, «yaşasın aslan sosyal demokratlarımız»...

95

rekçesinin «sanığa göre suç yaratma» anlamına geldiğini, bunun da hukuka ve yasaya aykırı olduğunu belirtmişti.

İşte Nusret Demiral'ı harekete geçiren, onun hukuk anlayışı ile bağdaşmayan budur. Demiral'ın hukuk ölçüleri, bir yargıcın, görevi gereği de olsa, Savcılığın düşünce ve değerlendirmelerini eleştirmesine izin vermemektedir.

Görüldüğü gibi her iki olay da aynı niteliktedir.

Bir başka örnek.

«Devlet Güvenlik Mahkemeleri'nin Kuruluş ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun»un 9. maddesi ile «Terörle Mücadele Kanunu»nun 1. maddesi, DGM'nin, dolayısıyla Mahkeme Savcılığı'nın görevlerini düzenlemektedir.

Buna göre DGM Savcıları, «Anayasa'da belirtilen cumhuriyetin niteliklerini», «Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü», «Devletin iç ve dış güvenliğini» korumak, Türk Ceza Yasası'nda belirtilen «devletin şahsiyeti a-leyhine işlenen suçları» soruşturmakla görevli ve yükümlüdürler.

Özetle, devleti, devletin şahsiyetini, devletin niteliklerini ilgilendiren suçlar yönünden soruşturma görevi ve yetkisi özel olarak DGM Savcıları'na bırakılmıştır.

Bu görevle yükümlü Demiral'ın ilginç bir uygulaması, 1990 yılında yaşandı.

Neydi bu olay?

TİP Genel Sekreteri Dr. Nihat Sargın ile TKP Genel Sekreteri Nabi Yağcı (Haydar Kutlu) Türkiye'ye döndükten sonra ağır işkence görmüşlerdi. Her iki Genel Sekreter, bu işkence nedeniyle iç hukuk kurallarına göre Türkiye'deki yargı yollarına gitmişler ve sonuçta sorunu Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komisyonu'na götürmüşlerdi.

96

Amaçları belliydi; kendilerine işkence yapıldığı gerçeğini yargı gönlünde kanıtlamak ve gerekli hukuki ve siyasi yaptırımların uygulanmasını sağlamak.

Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komisyonu, yapılan başvuruyu kabul edilebilir buldu. Komisyon'un, yapılan başvuruya ilişkin kısa kararı şöyleydi:

«Komisyon, sözleşme organlarının içtihatları ışığında, tarafların kanıtlarının ilk değerlendirmesini yaptı. Bu aşamada başvurunun özünden kaynaklanan karmaşık nesnel ve hukuksal sorunların çözümünün ayrıntılı bir inceleme gerektirdiği saptandı. Diğer yonden Komisyon, yakınmacıların başvurusu konusunda hiçbir kabul edilmezlik nedeni bulunmadığından, dilekçenin kabul edilebilirliğine karar verdi.»³¹
(11 Mayıs 1989)

Bu kararın ardından Komisyon, üç kişilik bir yargıç kurulunun Türkiye'ye gönderilerek gerekli incelemeleri yapmasını da kararlaştırmıştı; Stefan Trechsel, Alber Weitzel ve Sir Basil Hall'den oluşan kurul 18 Ekim 1989 günü Türkiye'ye geldi³². Çalışmalarına başlayan yargıçlar kurulu, aralarında Yenimahalle Cumhuriyet Savcısı'nın da bulunduğu sekiz kişinin ifadelerine başvurdu. Kurulun, bu çerçevede Ankara DGM Başsavcısı ile de görüşmesi söz konusuydu. Ancak Nusret Demiral, Yargıçlar Kurulu'nun görüşme isteğini, «yargıç teminatına sahibim, kimseye ifade veremem» şeklinde bir gerekçe ile geri çevirdi³³.

(31) Komisyon Kararı'nın tam metni için bkz.; İzmir Barosu Dergisi, Nisan 1993.

(32) Güneş, 19 Kasım 1993.

(33) Nebiler, Halil; age., s. 92, 93.

97

Yargıçlar Kurulu'nun Dışişleri Bakanlığı nezdindeki girişimi üzerine, zamanın Başbakanı Turgut Özal ile Adalet Bakanı Oltan Sungurlu, Nusret Demiral'la görüşerek ifade vermesini kendisinden istediler. Ancak Demiral, bu isteği de geri çevirdi³⁴.

Ülkeden ayrılan Yargıçlar Kurulu'nun, eksik kalan görevini tamamlamak üzere Türkiye'ye yeniden gelerek 2 Ocak 1990 günü Demiral'dan ifade vermesini istemesi, yine sonuçsuz kalacaktı .

Nusret Demiral'ın bu tutumu, yoğun tepkiler aldı; Dışişleri Sözcüsü Murat Sungar, «DGM Savcısı Demiral işimizi zorlaştırıyor» derken, Devlet Bakanı Kâmuran İnan, «Sayın Savcı da bu prosedüre alışacak, sonunda uyacaktır. Çaresi yoktur» şeklinde bir açıklama yaptı; Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin tek Türk Yargıcı olan Prof. Dr. Feyyaz Gölcüklü ise Demiral'ın bu tutumunu, «kabadayılık» olarak adlandırdı, İstanbul Barosu Başkanı Av. Turgut Kazan, Demiral'ın derhal görevden alınmasının gerektiğini belirtti³⁶.

Adalet Bakanlığı, bu durum karşısında Demiral için bir soruşturma açılmasına ve müfettiş görevlendirilmesine karar verdi³⁷. Ancak bu soruşturma da, Nusret Demiral hakkındaki önceki soruşturmalar gibi Hakimler ve Savcılar Kurulu'n-ca olumsuz olarak sonuçlandırılacaktı. Nusret Demiral'ın bu tutumu, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin Avrupa Konseyi nezdindeki ilişkilerini olumsuz

(34) Nebiler, Halil; age., s. 93.

(35) Güneş, 4 Ocak 1993.

(36) Nebiler, Halil; age., s. 93, 94; ayrıca bkz. Cumhuriyet, 10 Ocak 1990; Güneş, 7 Ocak 1990; Güneş, 11 Ocak 1990.

(37) Güneş, 11 Ocak 1990.

98

yönde etkiledi; T.C. Devleti, bu olaydan dolayı yara almıştı. 18 Ocak 1991 günü Strasbourg'da toplanan Avrupa Parlamentosu, Richard Balfe'nin hazırladığı rapor doğrultusunda, Avrupa Parlamentosu Dışişleri Bakanları'nın Türkiye'ye baskı yapmalarına karar verdi; ayrıca Karma Parlamento Ko-misyonu'nun Türk Parlamento üyeleri dışındaki üyeleriyle, «Türkiye'deki insan hakları» gündemiyle «acil olarak» toplanmasını da kararlaştırmıştı³⁸.

Richard Balfe'nin Avrupa Parlamentosu Kararı olar ik kabul edilen raporunda, Avrupa Parlamentosu'nun, bundan böyle T.C. Devleti Hükümeti yetkililerinin resmi açıklamaları ile adalet uygulamaları arasındaki çelişkiyi dikkate almak zorunda olduğu da vurgulanıyordu. Böylece T.C. Devleti'ne güvensizlik belirtiliyor ve bir tür kınama vurgusu yapılıyordu.

Nusret Demiral'ın bu olaydaki tutumunun anlamı açıktır.

Demiral bu tutumuyla, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin imzaladığı ve usulüne uygun olarak TBMM'nce kabul edilen bir uluslararası anlaşmanın kurallarının gereğini yerine g& ir-memiştir. Bu anlaşmanın kurallarının uygulanmasını engellemiştir.

Nusret Demiral, TBMM'nce «usulüne uygun olarak o-naylanan» bu tür uluslararası anlaşmaların «yasa hükmünde» olduğunu, bir iç hukuk kuralı niteliği taşıdığını, kuşkusuz çok iyi bilmektedir. Bu tutumuyla Nusret Demiral, yasaya karşı çıktığının bilincindedir; Demiral, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin uluslararası ilişkilerinde zor durumda kalacağını,

(38) Güneş, 24 Ocak 1990.

99

bundan zarar göreceğini bilerek, «yasa hükmünde» olan bir M uluslararası sözleşmenin uygulanmasını engellemiştir. ; Bu tutum, «devlet benim» anlayışının bir yansımasından] başka bir şey değildir. Elbette böyle bir anlayış, Milletveki- • li'nden Baro Başkanı'na; avukatlardan yargıçlara ve gazetecilere; TBMM Başkanlığından meslek kuruluşlarına ya da ; bakanlara kadar herkesi, sanık olmasalar bile suçlayabilecek, iddianamelerinde onlarla polemik yapabilmektedir.

Böylesi bir anlayış, istediği soruşturmayı istediği biçimde, istediği

ölçüde ve istediği zamanda yapma hakkını ve yetkisini yalnızca kendisinde görecektir.

Bu anlayışın özelliklerini kavramayan bir kimse, Nusret Demiral'ın Uğur Mumcu cinayetinin bitirilmesi için «bir yıl gibi kısa bir süre bekleme zamanı koyduk» ya da «bir sene içinde bu soruşturma bitecek» gibi sözlerine anlam veremez.

Devam edelim.

Nusret Demiral'ın kamuoyunda en çok tartışılan uygulamaları arasında, Cumhuriyet, Milliyet ve Sabah gazetelerine karşı tutumu da yer almaktadır.

Ancak Demiral'ın tutumunu ve basın özgürlüğüne ilişkin yaklaşım biçimini anlayabilmek için bu olayları ayrı ayrı yeniden gözler önüne sermekte pratik bir yarar yoktur.

Aralarında Basın Konseyi, Gazeteciler Cemiyeti gibi basın kuruluşlarının, Cumhuriyet, Hürriyet, Tercüman, Milliyet gibi gazetelerin yanı sıra, Uğur Mumcu'nun da imzacısı olduğu pek çok gazetecinin Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu'na Nusret Demiral hakkında verdikleri yakınma dilekçesi, Demiral'ın basın karşısındaki tutumunu yeterince aydınlatmaktadır.

9 Temmuz 1988 günlü Cumhuriyet Gazetesi'nde yayın-

100

lanan bu dilekçe metninde Demiral için şunlar söyleniyor:

«Başbakan ve Anavatan Partisi Genel Başkanı Turgut Özal'a 18 Haziran 1988 günü ANAP büyük kongresinde delegelere hitap ederken bir suikast girişiminde bulunan Kartal Demirağ'ın verdiği ilk ifadesinin tam metninin 21 Haziran 1988 tarihli Cumhuriyet Gazetesi'nde yayınlanması üzerine söz konusu Cumhuriyet Savcısı, Cumhuriyet gazetesi Ankara muhabirlerinden Erbil Tuşalp'ın, Türk Ceza Kanu-nu'nun 132. maddesinin 2. fıkrası ile 136. maddesi hükümlerine aykırı davrandığı iddiasıyla takibat başlatmış ve Erbil Tuşalp'ın gözaltına alınmasını emretmiştir.

Söz konusu yasa hükümlerinden birincisi (132/2) 'gizli kalması devletin emniyeti... icabından olan malûmatı istihsal eden kimsenin' cezalandırılması, ikincisi (136) '132. maddenin iki, üç, dört ve beşinci fıkralarında yazılı gizli kalması lazım gelen malûmatı ifşa eden kimselerin beş seneden aşağı olmamak üzere ağır hapis cezasıyla' cezalandırılmasını emretmektedir. Oysa Erbil Tuşalp'a atfedilmesi mümkün olan suç, Basın Kanunu'nun 30. maddesine aykırı davranmak, yani 'ceza kovuşturmalarına ait talep ve iddianamelerle kararların ve diğer her türlü vesika ve evrakın aleni duruşmada okunmasından... önce yayınlanmış olmak'tır.

İlk bakışta biz imza sahipleri ile hiç ilgisi yokmuş gibi görünen bu durum, aşağıdaki sebeplerle bizleri doğrudan ilgilendirmektedir:

1. Erbil Tuşalp'ın eylemine uyan yasa hükmüne göre değil de TCK'nun 132 ve 136. maddelerine göre kovuşturmaya tâbi tutulması, olayın yasal yetkileri aşan bir zorlama ile Devlet Güvenlik Mahkemesi'nin yetki alanına alınması amaçlanmaktadır. Bu herhangi bir basın mensu-

101

bunun sun'i gerekçelerle Devlet Güvenlik Mahkeme-si'ne sevk edilmek gibi bir durumla karşı karşıya olduğunun kanıtıdır. O nedenle, Savcı Nusret Demiral'ın karar ve eylemi 'basın özgürlüğünü' ve dolayısıyla pratikte Ankara DGM' nin yetki alanı içine giren bölgede görev yapan tüm gazetecileri hedef almaktadır. 2. Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Savcısı Nusret Demiral, 2845 sayılı Devlet Güvenlik Maheke-melerinin kuruluş ve yargılama usulleri hakkındaki kanunun kendisine verdiği yetkileri aşan emirleriyle, gazetecilerin görev yapmalarını keyfi bir biçimde engellemiştir. Gerçekten 2845 sayılı kanunun 18. maddesi 'bütün zabıta makam ve memurları Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Savcısının ve savcı yardımcılarının soruşturma, kovuşturma ve infaza ilişkin emirlerini öncelikle yerine getirmek zorundadırlar' demektedir. Burada görüldüğü gibi, DGM Cumhuriyet Savcısı'nın emirlerinden ancak 'soruşturma, kovuşturma ve infaza ilişkin' olanlar yasal yetki içinde kalan emirlerdir. Oysa Ankara DGM'nin Cumhuriyet Savcısı Nusret Demiral öteki kamu

görevlileriyle birlikte kendisinin TRT Genel Müdürlüğü'ne 21 Haziran 1988 günü gelişi sırasında fotoğrafını çekmek isteyen foto muhabirlerini hedef alır şekilde:

'Polis yok mu? Engelleyin bunları, fotoğraf çekmesinler' (22 Haziran 1988, gazeteler) diyerek yetkisini aşan şekilde emir verip gazetecilerin görev yapmasını haksız şekilde engellemiştir. Burada ayrıca belirtmeye lüzum yoktur ki, Demiral, üstlendiği görev ve sorumluluklar nedeniyle kamuoyunun ilgi alanına girmiş birisidir. O nedenle kendisinin fotoğ-

102

raf çekilmesine müsaade etmeme gibi bir hakkı söz konusu değildir.

3. Başbakan Turgut Özal'a suikast teşebbüsünde bulunan Kartal Demirağ'ın 22 Haziran 1988 akşamı olay mahalli olan Atatürk Spor Salonu'na tatbikat amacıyla getirilmesi sırasında da, bunu izleyip kamuoyuna fotoğraf ve bilgi vermek amacıyla söz konusu spor salonuna gelen gazeteciler, Savcı Nusret Demiral'ın zabıtaya verdiği emir sonucu, aynı binanın bahçesinde bulunan 'Foto Muhabirleri Lokali'ne hapsedilmişler, böylece yasalara aykırı bir biçimde özgürlüklerinden mahrum bırakılmışlardır. Başlı başına bir suç teşkil eden bu durumdan ayrı olarak Savcı Nusret Demiral, ikisi Sabah gazetesi mensubu (Bülent Eşkinat ve Turgay Esmer), öteki Günaydın Gazetesi Foto Muhabiri (Osman Aydoğan) olmak üzere üç gazeteciyi 'tanık' sıfatıyla tatbikat yapılan yere almış, söz konusu meslekdaşlarımızın ellerine geçen imkânı en iyi şekilde kullanmalarını takdirle kaydettiğimizi belirterek söyleyelim, bu gazetecilerin tatbikat sırasında fotoğraf çekmelerine ve o sırada sanığın verdiği ifadeyi daha sonra yayınlamalarına ses çıkarmayarak:

a) Erbil Tuşalp hakkındaki kovuşturmayı haksız yere başlatmış olduğunu,

b) Gerek Erbil Tuşalp ile bu gazeteciler, gerek bu gazetecilerle Foto Muhaberleri Derneği'nde saatlerce mahpus tutulan gazeteciler arasında yasalara aykırı bir ayırım yaptığını ortaya koymuştun

4. Öte yandan Cumhuriyet Savcısı Nusret Demiral tatbikat mahalline girmelerine izin verdiği gazeteciler hakkında

103

'Bunlar vatansever insanlardır. Olayı gördüklerini söylüyorlar ve bize yardımcı oluyorlar. Özellikle üç gazetecinin fotoğraf çekmelerine izin vererek onları ödüllendirmiş oldum' (23 Haziran 1988, gazeteler) demek suretiyle gazeteciler arasında hiç kimsenin yetkili olmadığı bir biçimde 'vatani sevenler, sevmeyenler' ayırımı yapmıştır. Savcı Nusret Demiral'ın sadece bu beyanı dahi bir kısım gazetecileri kayırarak, diğerlerini dışlayarak görev yapmakta sakınca görmediğini kanıtlamaktadır. Bu da Nusret Demiral'ın görevini 'tarafsız' bir anlayışla yapmadığının ve yapmayacağını kanıtıdır.

5. Kaldı ki, Nusret Demiral'ın basın hakkında önyargılı olduğunu gösteren başka kanıtlar da vardır. Örneğin PKK adlı terör örgütünün ve onun liderini konu alan Mehmet Ali Birand tarafından hazırlanan dizi röportajın Milliyet Gazetesi'nde yayınlanmasına engel olmak amacıyla 16 Haziran 1988 akşamı Milliyet Ankara Matbaasına polis tarafından baskın yapılması ve söz konusu gazete nüshalarına - dağıtıma verilmeden- el konulması yüzünden Demiral'ın söyledikleri de bu türdendir. Nitekim Milliyet'in 18 Haziran 1988 tarihli nüshasının 6. sayfasında yayınlanan ve Sayın Savcı tarafından tekzip edilmeyen habere göre Nusret Demiral'la gazetenin bir mensubu arasında geçen konuşma şöyledir.

Soru: Mahkeme onaylarsa röportaj duracak, öyle mi?

Demiral: Tabii yayınlanamaz.

Soru: Aksi olursa? Savcının istemi reddedilirse ne olacak?

Demiral: Biz gene engelleriz.

Soru: Nasıl engellersiniz?

Demiral: Her gece matbaaya gideriz, her gece aynı taki-

104

bi yaparız. Eğer yayın durdurulmazsa biz her gün için toplatma kararı isteminde bulunuruz.

Görüldüğü gibi Demiral henüz ortada hiçbir eylem olmadan da matbaaya girmek ve yayını durdurmak, böylece basın özgürlüğünü vahim bir şekilde ihlal etmekte sakınca görmediğini söylemektedir.

Basın hakkında bu kadar önyargılı olan ve 'Gazetecilere çok kızgınım. Benim bulunduğum sokağa bile onları sokmam' (22 Haziran 1988, Hürriyet) demekte sakınca görmeyen bir Devlet Güvenlik Mahkemesi Savcısı'nın, basın mensupları veya yayın organları hakkında tarafsız davranabileceğini beklemek mümkün değildir.»

İşte, «gazetecilere çok kızgın» Demiral, şimdi de bir başka gazetecinin, Uğur Mumcu'nun cinayetini soruşturmaktadır^).

Nusret Demiral, üzerine aldığı hangi suikasti aydınlata-bilmiştir? Muammer Aksoy ve Bahriye Üçok cinayetlerini de soruşturan Nusret Demiral değil miydi?

Muammer Aksoy cinayetinin hemen ardından yayınladığı yazısında Uğur Mumcu, Demiral'ın bu tür cinayetler konusundaki tutumunu şöyle değerlendiriyordu:

«Aksoy cinayeti rejim için bir sınav konusudur.

Bu kadar yaşamsal duyarlıktaki konunun soruşturulması görevi, Ankara DGM Başsavcısı Nusret Demiral'a verildi. Yasal olarak izlenecek yol da buydu. Bu bakımdan söylenecek söz yok.

Hukuk açısından söylenecek söz yok, ama söylenecek hiç mi söz yok? Var; hem de çok!

105

Demiral, eski Başbakan Ozal'a yönelen suikastin soruşturmasını da yapmış; saldırgan ele geçtiği halde olayın gerçek nedenini kanıtlayamamıştır. Aksoy cinayetini soruşturmak, Kartal Demirağ olayını soruşturmaktan çok daha güçtür.

Saniği ele geçen bir olayı çözemeyen Demiral, herhangi bir ipucu bırakmadan kaçan katilleri ya da katilleri cinayete yönelten örgütlü suç çetelerini nasıl ortaya çıkaracaktır?

Kaldı ki DGM Başsavcısı, bugüne kadar izlediği hukuk dışı yollarla haklı tepkileri üzerine çekmiş bir görevlidir.

İstanbul Barosu Başkanı Turgut Kazan'ın önceki günkü basın toplantısında belirttiği gibi Demiral'ın bir an önce görevden alınması, artık bir yasal zorunluluk haline gelmiştir.»

Görüldüğü gibi, Nusret Demiral'ın bugüne kadarki uygulamaları, onun Uğur Mumcu soruşturmasını aydınlatabileceğine ilişkin bir güven uyandırmamaktadır. Nusret Demiral'ın, Uğur Mumcu cinayeti soruşturmasını doğru bir kanalda yürütebilmesi olanaklı görünmemektedir.

Her şeyden önce, Demiral'ın Mumcu cinayeti konusuna yaklaşımı bile kendine özgü olmuştur.

Şimdi, kısaca buna değinelim.

Nusret Demiral'ın Uğur Mumcu cinayetine ilişkin yaklaşımı, olayı ele alış tarzı ve soruşturmayı yönlendiriş biçimi nasıl başladı ve gelişti?

Önce, Nusret Demiral'ın, Uğur Mumcu cinayetine ilişkin kamuoyuna yaptığı açıklamaları anımsayalım:

«... Suikast kesinlikle yabancı işi. (...) Olay harici menşeli ise aydınlatatmak çok zor. (...) Eylemi yapanlar yurtdışına çıkmış olabilirler.» (Cumhuriyet, 25 Ocak 1993)

106

«... Şimdilik bir ipucu yok. Kendinizi avutmayın.» (Cumhuriyet, 28 Ocak 1993)

«... 11 kişi şu anda tetkikte. Bütün safaha'tanı araştırıyoruz. Ben ümitliyim. (...) Ben elimdeki delili neden açıklayayım. Bunları biz açıklarsak sonuç alamayız. Sanık kaçır gider.» (Cumhuriyet, 29 Ocak 1993)

«Operasyonlarımız devam ediyor.» (Sabah, 9 Şubat 1993)

«İşte bazı gazeteler önceden bazı şeyleri yazdılar. Bu da, soruşturmada bulunan bazı ipuçlarının kaybolmasına yol açıyor.» (Cumhuriyet, 13 Şubat 1993)

«... elimizde birtakım ipuçları var. Araştırmalarımız üs-rüyor.» (Cumhuriyet, 16 Şubat 1993)

«Bazı ipuçları, son dönemde bazı şeylerin aleniyete dökülmesi sonucu kayboldu. (...) Olay kapalı bir kutu. Kutuyu açacak anahtarı daha bulamadık.» (Cumhuriyet, 17 Şubat 1993)

«Soruşturmamız sürüyor. Ben, her zaman söylediğim gibi, sonuçta başarılı olacağımızı söyleyebilirim. (...)

İpucu var da insan yok. İpucu var, aranan kişiler var. (...) (Tunus Büyükelçiliği koruma polisleri) ... o hususta bana hiçbir ifade gelmedi. Zaten idari yönden yapılıyor onların soruşturmaları. İstanbul'daki o basın açıklaması biraz erken oldu. Keşke o basından çıkan haberler biraz daha geç kalsaydı. (...) Bizim erken yola çıkmamız çok önem taşıyor, burada biraz geciktik.» (Cumhuriyet, 25 Şubat 1993)

«Araştırmalarımız sürüyor. En kısa sürede müsbet bir yanıt alacağımızı sanıyorum.» (Cumhuriyet, 2 Mart 1993)

107

«... (İstanbul'da yakalananlarla) Ankara'da irtibatlı kişiler tesbit edildi. Bunların bir kısmının yakalandığı haberi gazetelerde yer alınca buradaki örgüt evlerinde hiçbir şey bulamadık.

(...) 2 aylık bir zaman geçti, ben bir sene diyorum. Bir sene içinde bunu bulmak ümidi içindeyim. Bir sene içinde bu soruşturma bitecek. Ama sanıklar yakalanır, ama yakalanmaz. Ama sonuçta şu örgüt, şu elemanlar yaptı diyebilecek duruma gelebiliriz.

(...) ilk baktığımda, (...) yabancı menşeli bir dini örgütün hareket tarzı olarak gördüm. (...) o konuda ısrarlıyız.

(...) (tetikçi) yabancı da olabilir. Yahut yabancı yerde eğitilmiş olabilir.

Görgü tanığı (yok).

Gizli servis işi gibi değil. Gizli servis işi gibi değil de, gizli servisin... (parmağı var demek istiyor herhalde-A.C.)

Mumcu'nun gizli çalışmaları neydi. Bilerek veya bilmeyerek birinin nasırına basmış olabilir rahmetli. Onun hakkında deliller elde etmiş olabilir.

Bir yıl gibi kısa bir süre içinde bir bekleme zamanı koyduk.» (Cumhuriyet, 25 Mart 1993)

İşte böyle sürüp gidiyor, Nusret Demiral'ın soruşturmaya ilişkin değerlendirmeleri.

Ankara DGM Başsavcısı, bir yandan cinayetin «kesinlikle» yabancı işi olduğunu ve bu nedenle failinin yakalanmasının kolay olmayacağını, hatta yurtdışına çıkmış olabileceğini söylemektedir. Diğer yandan da, bir sene içinde faillerin yakalanacağını umduğunu; yakalanmasa da «soruşturmanın biteceğini belirtmektedir.

Türk Ceza Hukuku sistemine göre bir soruşturmanın 108

bitmesi, suç failinin yakalanarak yargılanması sonucunda verilen hükmün kesinleşmesiyle olanaklıdır. Faili bulunamayan bir cinayet soruşturmasının bir yıl içinde bitmesi ise, hiçbir koşulda olanaklı değildir.

O bakımdan, Mumcu cinayetinin soruşturması, failleri yakalanmadıkça ve özellikle de böylesine bir süre içerisinde bitirilemez; buna yasal olanak yoktur.

Daha da önemlisi, Demiral'ın kendisine tanınmasını istediği bir yıllık süre zaten dolmuştur. Ama Mumcu cinayetinin aydınlanması yolunda tek bir ciddi adım atılmış değildir.

Soruşturma olduğu yerde durmaktadır.

Görünen köy kılavuz istemez.

Demiral bu dosyadan el çekmedikçe, Mumcu cinayetinin aydınlanması yolunda en ufak bir ilerleme olmayacaktır.

OYNANAN OYUNLAR

Uğur Mumcu cinayeti ve cinayetin soruşturulması çerçevesinde pek çok senaryolar kurgulanıyor ve oyunlar oynanıyor.

Kimler, ne tür amaçlarla, kimlere karşı ne gibi oyunları sahneliyor? Bu soruların yanıtlarını çok somut olarak verebilmek olanaklı değil elbette. Ama kimi ipuçlarından ya da duyumlardan söz etmek olanaklı.

Örneğin, bir «sahte MİT belgesi».

Kim böyle bir belgeyi hazırlayıp, Refah Partisi kanalıyla kamuoyuna duyurmak istedi? Amacı neydi? Amacına ulaştı mı?

Durup dururken ortaya çıkan bir olaydı bu MİT belgesi. Yaşanan bir gerçektir. Aslında oynanan bir senaryoydu. Bu senaryo, elbette «kapalı kapılar ardında» birilerinin karşılıklı «düşünce alışverişi» sonucunda ortaya çıkmıştı.

Bir «görgü tanığı» olayı yaşandı. Bu tanık, kendi ayaklarıyla, gerçekten bir ödül elde etmek için ya da serüven olsun diye gelmediyse, kim yolladı bu kişiyi? Amacı neydi?

Bu işe TRT-niçin bulaştırıldı? Reha Muhtar ve eski

110

MHP'li TBMM Faili Meçhul Cinayetleri Araştırma Komisyonu Başkanı Avundukoğlu arasındaki sürtüşmenin gerçek anlamı-ve boyutu neydi? Reha Muhtar'ın «görgü tanığını» bulmasına yardımcı olan kimlerdi ve amaçları neydi? Bu tür soruları daha da genişletmek olanaklı.

Ayhan Aydın, «İslami Hareket Örgütü» mensuplarıyla niçin yüzleştirilmişti? Ne amaçlanmıştı?

Uğur Mumcu olayının hemen ardından yaşanan Jak Kamhi suikasti girişimi neydi? Gerçek bir suikast mıydı? Uğur Mumcu cinayetinin hemen arkasından böyle bir suikast düzenlenmiş olması bir rastlantı mıydı?

İran bu işlerin içerisinde var mıydı? Varsa kimler aracılığı ile?

Gizli istihbarat örgütleri, Uğur Mumcu'nun kim tarafından

öldürüldüğünü biliyorlar mı?

Bu ve benzeri konulardan dosya ile doğrudan ilgili olan bazıları üzerinde, eldeki bilgiler çerçevesinde genel bir değerlendirme yapmaya çalışalım.

MİT Belgesi

Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin 9 Şubat 1993 günkü birleşiminde, siyasi partilerin ortaklaşa verdikleri faili meçhul cinayetlerin araştırılmasına ilişkin önerenin görüşülmesi gündeme alınmıştı. Gündeme ilişkin olarak partisinin görüşlerini açıklayan Refah Partisi Grup Başkan Vekili Şevket Kazan, konuşması

111

sırasında, Uğur Mumcu'nun katillerini MİT'in bildiğini açıklatmıştı.

Kazan, Mumcu'nun, CIA'nın İsrail'de eğittiği özel bir tim tarafından öldürüldüğünün kesin olduğunu, katillerin boşu boşuna İran'da aranmamasını söylüyordu. Üstelik, failerin halen İsrail Hükümeti'nin Ankara temsilciliğinde bulduklarını da açıklıyordu³. Kuşkusuz, iddialı ve şaşırtıcı bilgilerdi bunlar.

Şevket Kazan'ın konuşması sırasında okuduğu ve basına dağıttığı belge, Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığının başlıklı kâğıdına yazılmıştı ve altında da MİT Müsteşarı Sönmez Köksal'ın imzası bulunmaktaydı.

Belgenin içeriği şöyleydi:

«ABD'nin güvenliğini ve hayat çıkarlarını yakından ilgilendiren Türkiye'nin, gerekli yerlerinde kuvvet bulundurmak ve bu maksatla, Orta Doğu'yu kontrol altına alıp, Türkiye'nin dine dayalı bir yönetim altına girmesini önlemek maksadıyla;

ABD Haberalma Servisi CIA denetiminde, İsrail Kabine görevlisi HAİM BAR-LEW kontrolünde, İsrail 'GADNA' birliklerinde eğitim gören altı kişilik özel tim 'Hayfa' deniz üssünden botla Türkiye'ye giriş yapmışlardır.

Mezkûr timin ülkemizdeki görevleri Teşkilatımızın değerli haber kaynaklarından Gazeteci Uğur MUMCU ve Mehmet Ali BİRAND'ı öldürmektir.

(1) Gazeteler, 10 Şubat 1993.

(2) Milli Gazete, 10 Şubat 1993.

(3) Cumhuriyet, 10 Şubat 1993.

112

Gazeteci Uğur MUMCU'yu öldüren tim elemanları i-kinici görevleri olan Mehmet Ali BİRAND'ı öldürmek için ülkemizden çıkmışlardır.

Tim elemanlarının, yaptığımız istihbarat neticesinde İsrail Hükümetinin Ankara Temsilciliğinde kaldıkları tesbit edilmişlerdir. Arzederim.»

Başbakanlık makamına yazılmış olan bu belge, 2 Şubat 1993 tarihini taşıyordu ve kayıt sayısı da 01.786.8879/435 idi. Ayrıca, belge üzerinde «Evrakta açılmaz» ve «Çok gizli» mühürleri basılmıştı. Bu belge, Milli İstihbarat Teşkilatı'na mı aitti? İçeriği doğru olabilir miydi?

Belgenin «resmi formatlara uymadığı», sahte olduğu ileri sürüldü. Devrin Başbakanı Süleyman Demirel, gazetecilerin soruları üzerine, kendisine böyle bir belgenin gelmediğini, böyle bir şeyden haberi olmadığını söyledi⁴.

Belgenin altında imzası olduğu söylenen MİT Müsteşarı da bu belgenin doğru olmadığını, sahte olduğunu İçişleri Bakanı İsmet Sezgin'e bildiriyordu⁵

Belgenin sahte olmadığı, yalnızca Refah Partisi yöneticileri ile Milli Gazete, Yeni Asya ve Zaman Gazeteleri ve yazarlarınca savunuluyordu⁶.

Sonuçta, belge kamuoyunca ciddiye alınmadı.

(4) Gazeteler, 10 Şubat 1993.

(5) Milliyet, 10 Şubat 1993

(6) Bkz. Yeni Asya-Milli Gazete-Zaman; 10-12 Şubat 1993.

113

Bu belge kim tarafından, ne amaçla hazırlanmıştı? Niçin Refah Partisi yöneticilerine verilmişti? Şevket Kazan bu belgenin ciddi olduğuna gerçekten inanıyor muydu?

Uğur Mumcu cinayetinde bir hedef şaşırtması mı söz konusuydu?

Evet, bir şeyler amaçlanıyor ve yeni bir oyun sahneleniyordu. Uğur Mumcu odağında kotarılan pek çok oyundan biriydi bu da; ama sökmedi. MİT'in Sahte Belge Soruşturması

Sahte belgenin TBMM'de okunması ve kamuoyunda yarattığı etki, bu belgeyi hazırlayanları amaçlarına ulaştırdı mı, bilmiyoruz.

Bu belgenin ortaya atılması MİT içindeki bir hesaplaşmanın sonucu muydu? Yoksa, Mumcu'nun öldürülmesiyle birlikte İslamcı çevreler üzerinde estirilen «laik terör» ortamını biraz olsun kırabilmek için mi hazırlanmıştı?

Kamuoyu belgeyi ciddiye almadı; sahte belge, gazete sayfalarında yalnızca iki gün tutunabildi. Ve sonunda unutuldu.

Ancak Milli İstihbarat Teşkilatı sahte belge konusunu hemen kapatmadı. Kaynağını araştırdı.

Sahte belgeyi kimin hazırladığı konusunda kuşkulan üzerinde toplayan kişi, yine bir MİT'çiydi.

MİT elemanlarınca yapılan araştırmalara göre, sözkonu-

114

su belge, Talat Bahrettin Erman adlı bir kişi tarafından hazırlanmış ve çeşitli kişilere gönderilmişti. Talat Bahrettin Erman kimdi?

1952 yılında İstanbul'un Üsküdar ilçesinde doğmuş olan Talat Bahrettin Erman, 1977 yılında Milli İstihbarat Teşkilatında kadrolu olarak göreve başladı. Bu görevi 1983 yılına kadar sürdürdü.

Erman soruşturma sırasında, polise verdiği ifadesinde, MİT'ndeki görevlerini şöyle anlatıyor:

«...1977 yılında bu teşkilata Orgeneral Mahmut ÜLKER, Orgeneral Kemalettin EKE, Tümgeneral Servet BİLGE tavassutu ile bu teşkilatta göreve başladım. (...) 1977 yılında gece lisesini bitirmem ve aynı zamanda teşkilatın mesleki oryantasyonu kursunu ikinci derece ile bitirmemden sonra teşkilat içinde yükselmek için imtihana girerek destek memur kadrosuna geçtim. Ancak bu sırada İstihbarat başkanlığına bağlı Tetkik Tahrik ve Sonuçlandırma şubede haber değerlendirici kadroda öylesine çalışmakta idim. Bu destek kadroyu aldıktan sonra beni Genel Koordinasyon Şubeye aldılar. (...)

Başkanlık için Evrak Dağıtım Şubesi'ne görevlendirildim. (...) Ankara Bölge Daire Başkanlığı'na bir üst kadro ile haber toplayıcı kadrosu ile tayinim Takip Şube'ye çıktı. Bu şubede üç yıl çalıştıktan sonra beni, on iki Eylül Rejiminin gelmesi ile bu şubeden alarak Kontur.

Kom. Şubesi'ne atadılar. Bu şubede TKP/M-L, TIKKO operasyonuna bakmakta idim. Bu operasyonda bir fiil görev aldım. An-
115

kara'da bu operasyon tamamlandığında, beni Şube'deki personel fazlalığı ile Tetkik ve Tahkik Şube'ye aldılar. Bu şubede üç ay çalıştıktan sonra Erzurum bölge Daire Başkanlığına Şark hizmeti için tayin edildim. Ancak bu tayinim Takip Şube'de görevli iken aldığım bir emirle Oniki Eylül öncesi Kenan EVREN'i takip etmek için olduğu kanısında idim. Çünkü bu görevi bana verenler Oniki Eylül'den sonra bu görev gereği bazı uygulamalarla da kendileri açısından çekindikleri için olduğu düşüncesindeydim. (...) Erzurum'daki görev yerine gittim. Bu başkanlıkta K/Kom. Şube THKP/C fraksiyonları DEV-YOL, DEV-SOL, TIKKO Konularına baktım. (...) Beni daha sonra bu şubeden alarak K/Espiyonaj Şubesine atadılar. (...) 1983 yılında ani bir şekilde tayinim Elazığ Meteoroloji Bölge Müdürlüğü'ne çıkartıldı. (...) devlet memurluğundan ayrıldım.»

Talat Bahrettin Erman, görevi boyunca üstleriyle pek çok tartışmaları olduğunu da ifadesinde belirtmektedir.

Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığı İstanbul Bölge Başkanlığı, sahte belgenin TBMM'nde açıklanmasından yirmi iki gün sonra, 1 Mart 1993 tarih ve 93/001 sayılı bir yazısı ile, Kadıköy Cumhuriyet Başsavcılığı'ndan Talat Bahrettin Erman'ın «ev telefonlarının dinlenmesi ve kayda alınması, PTT kanalı ile bazı makam ve kişilere gönderdiği mektuplar vesair mersule ile telgraflara el konulması, ayrıca eviyle araçlarının ve üzerinin aranması hususunda gereğinin yapılması-

116

nı» istemiştir. Yazının altında İstanbul Bölge Başkanı Galip Tuğcu'nun imzası bulunmaktadır.

Kadıköy C. Başsavcılığı, aynı gün, Kadıköy Nöbetçi Sulh Ceza Mahkemesi'nden, bu yönde karar verilmesi için istekte bulunur. Nöbetçi olan Kadıköy Dördüncü Sulh Ceza Mahkemesi 2 Mart 1993 tarihinde, MİT Müsteşarlığı İstanbul Bök Müdürlüğü'nün yazısını göz önüne alarak Savcılığın ist doğrultusunda karar verir. Mahkeme verilen karar, Kadıköy C. Başsavcılığınca yerine getirilecektir. Savcılık, 2 Mart 1993 gün ve 1993/188 B. sayılı yazısı ile, Kadıköy İlçe Emniyet Müdürlüğü'nden Talat Bahrettin Erman'ın ev telefonlarının «teknik takip ve dinlemeye aldırılarak tesbit edilecek bant kayıtlarının... Zata Mahsus ve gizli kaydı ile» Kadıköy C. Başsavcılığı'na gönderilmesini ister. Aynı şekilde, Göztepe PTT Merkez Müdürlüğü'nden de, adı geçen kişinin çeşitli yerlere postalayacağı mektuplarına el konulmasına ilişkin mahkeme kararını bildirir.

Talat Bahrettin Erman üzerindeki takip, böylece genişletilmiş olmaktadır. Üstelik, bir de yasal dayanak kazanmıştır.

Yapılan izleme sonucunda, eski MİT mensubu Talat Bahrettin Erman'ın, Refah Partisi yöneticilerinden Şevket Kazan ile Oğuzhan Asiltürk'e ve eski HEP milletvekili Mahmut Alınak'a mektup gönderdiği saptanır. Eski MİT'çi Erman, mektupların zarfları üzerine «gönderen» olarak değişik ad ve adresleri yazmıştır; mektubun içinde ise, kendi açık adını ve adresini kullanmıştır.

117

Yine bu sırada, Erman'ın, evindeki telefon aracılığı ile, Refah Parti'li milletvekili Şevket Kazan ile iki kez, Konya Milletvekili Ahmet Remzi Hatipoğlu ile bir kez, ayrıca Milliyet Gazetesi ile de görüşme yaptığı saptanır.

Ele geçirilen mektuplar ile telefon konuşmalarının bantları, polisçe Kadıköy C. Başsavcılığına teslim edilir.

Polis yeterince kanıt topladığı inancındadır; artık gizli izleme, yerini açık bir soruşturmaya bırakacaktır.

Adli Soruşturmaya Doğru

Kadıköy C. Başsavcılığı, İlçe Emniyet Müdürlüğü'nce yapılan başvuru üzerine, 9 Nisan 1993 günü 1993/306 sayılı yazısı ile, Kadıköy Nöbetçi Sulh Ceza Mahkemesi'nde, Talat Bahrettin Erman'ın evinde

arama yapılması için karar verilmesini ister.

Nöbetçi Kadıköy 3. Sulh Ceza Mahkemesi, aynı gün, C. Başsavcılığının istediği gibi Talat Bahrettin Erman'ın oturduğu apartman dairesi ile müştemilatında geceleyin ve bir defaya mahsus olmak üzere arama yapılmasına karar verir.

Talat Bahrettin Erman'ın evinin aranmasına ilişkin mahkeme kararı, 9 Nisan 1993 günü verilmiştir. Ancak Erman 14 Nisan 1993 günü gözaltına alınacak ve evi de o gün aranacaktır.

Eski MİT'çi Erman, İstanbul C. Başsavcılığına verdiği yakınma dilekçesinde, gözaltına alınışını ve sorgulanmasını şöyle anlatıyor: «...14 Nisan 1993 tarihinde evimden çıkıp, Kadıköy istikametine giden minübüse Gözcübaba durağında binip, bu

118

duraktan 200 metre sonra, minibüsün önü 34 ZR 394 plakalı sonradan Kadıköy Terörle Mücadele Şubesi'ne ait olduğunu öğrendiğim kırmızı Renault marka oto tarafından kesilmiştir. İçerisinden inen gene sonradan Kadıköy Terörle Mücadele Başkomiseri olduğunu öğrendiğim Başkomiser (...) bir elinde silah diğer elinde kimlik kartı olduğu halde minibüse girerek polis olduğunu, hakkımda bir ihbar olduğunu ifade ederek beni minibüsten indirip, kendi otosuna bir elimi bilekten kısıyarak götürdü. (...) Acıbadem Kadıköy Terörle Mücadele Şubesi'ne getirilip, mahzende bulunan nezarethaneye alındığımda gözlerim bağlandı. Sorguya geçildiğinde, konu itibarıyla 'Niçin RP Bşk. Yrd. Şevket Kazan'a Uğur Mumcu konusunda, Amerika Birleşik Devletleri ve İsrail'i suçlayan belge gönderdin? Ulan, T.B.M.M.'nin bile milletvekillerini birbirine düşürdün. Uğur Mumcu konusu ile niye uğraşıyorsun? Ankara'da kimlerle irtibatlısın? Ulan sana ne?' şeklindeki bir sorguya dönüştü. Konu tarafımdan reddedildiğinde sille tokat MİT sorgu elemanlarınca girişildi. (...)

Daha sonra duvara doğru bir masaya oturtulup hayat hikâyemi yazmak üzere (...) göz bandı çözüldü.»

Talat Bahrettin Erman, altı sayfadan ibaret olan «hayat hikâyesi»ni elyazılı olarak kaleme alır.

Daha sonradan polis sorgusu yapılır.

Eski MİT'çi Erman sorgusunda MİT belgesi konusunda şunları söylemektedir:

«...Sahte nitelikte olduğuna inandığım fakat bu konudan da kesin emin olmadığım MİT belgesinin hazırlanmasında benim uzaktan yakından herhangi bir yaklaşımım söz konusu değildir. Çünkü bu belgenin aynı zamanda MİT Müsteşarı Sönmez Beyin maaş fişi ile birlikte gönderildiği basında yer

119

almıştır. (...) Uzun zamandır, eski bir MİT istihbaratçı olarak bana karşı bir operasyonunun bilinci içindeyim. Takip edilmem ile telefon ve mektup sansürlerini biliyorum. Yanlış a-dama yönelmiş bulunmaktasınız. (...) Bir diğer hadise de MİT'in sivilleştirilmesi konusunda rahatsız olan MİT içindeki bazı mihrakların Sönmez Beyi iktidar nazarında zor duruma düşürebilmek için böyle bir belgeyi kasten hazırladıkları düşüncesini de taşımaktayım.»

Eski MİT'çi Erman, çok açık olarak, sahte MİT belgesinin, MİT içindeki bir sürtüşmenin sonucu olarak ortaya çıkarıldığını söylemektedir.

Polis, alışkanlığı gereği olarak Erman'ın suçu işlediğinin anlaşıldığını ileri süren bir fezleke hazırlar. Ancak Savcılık' ça sorgusu yapılan Erman hakkında, yapılan soruşturma sonucunda takipsizlik kararı verilir ve dosya kapanır.

Ancak MİT içindeki çeşitli kişi ve çevrelerin, birbirlerine karşı pek çok komplo düzenleyebileceği kuşkusunu ise sürecektir. Çünkü yaşanan gerçek böyledir, Mumcu olayında yaşandığı ve yaşanmakta olduğu gibi. Bir Tanıklığın Öyküsü

Uğur Mumcu suikastinin soruşturması üzerinde oynanan oyunlardan biri de görgü tanığı Ayhan Aydın ile ilgiliydi.

Ayhan Aydın adlı bir kişinin görgü tanığı olarak ortaya çıkması, ama daha çok, cinayeti gören bir tanığın olduğunun kamuoyuna duyurulması

biçimi, başlı başına bir olay oldu.

Ayhan Aydın, devlet televizyonunun ve çok satışlı gaze-

120

telerin konusu oldu; TBMM'nden Adliye koridorlarına ka- * dar ve hatta «kapalı kapıların ardında» en çok konuşulan kişiydi. Ayhan Aydın kimdi ve üzerinde niçin bu kadar konuşuluyordu? Ne yapmıştı?

Aslında, Ayhan Aydın'ın kim olduğu çok önemli değil.

Yoksul ve işsiz bir kişi. Günübirlik yaşıyor. İş edinebildiği günler karnını doyurabiliyor. Yaşam felsefesi yalın ve net:

«...Mücadele verip gidiyorum. Bakalım. Hayatla güreş tutuyorum ya hayat beni yıkar ya ben hayatı yıkarım ya da kömürün altında kalırım, inşaattan düşerim veya çalışmayla ya da toto ile bir şey olurum.»7

Ayhan Aydın'ın televizyonun 1. Kanalı'ndan milyonlarca insana söylediği sözlerdi bunlar.

Ayhan Aydın'ın kim olduğu değil, nelere neden olduğu önemli.

Ne yapmıştı Ayhan Aydın?

Uğur Mumcu'nun öldürülmesinden birkaç gün sonra, 31 Ocak 1993 günü saat 06.00 sıralarında Ankara Çankaya ilçesi Yıldızevler Karakolu'na başvurmuştu.

Onu karakola birileri mi göndermişti ya da nasıl bir duygu ve nedenle böyle bir şey yapmıştı; henüz bilinmiyor.

Karakolda başkomiserin karşısına çıkmış ve bir arabanın patlaması olayına tanık olduğunu bildirmişti.

Ve hemen ifadesi alındı. Önce kimliğini bildirdi, ardından 24 Ocak 1993 günü Karlı Sokak'ta gördüklerini anlattı.

«24 Ocak 1993 Pazar günü Çankaya Karlı Sokak'ın kö-

(7) «Ateş Hattı», TV. 1. Kanal, 20 Eylül 1993.

121

şesinde bulunan taksi durağının yanında hemen yakınındaki Dedeefendi Lokantası'ndan aldığım pideyi yiyordum. Yanıma yaklaşan 1.65-1.70 metre boyunda, esmer, 30-35 yaşlarında, düz ve normal saç traş, bıyıklı, tahminen 70 kilo ağırlığında, sol yanağının kulak ve favorisinin olduğu yerde iyileşmiş elips şeklinde 3-4 cm. eninde bir yara izi bulunan, siyah gözlüklü, siyah deri montlu ve kot pantolonlu koyu mavi atkılı, bozuk doğu şiveli birisi 'Hemşerim nerelisin?' dedi.

Kızdığımı görünce 'Terslenme ben de Kürt'üm. Hemşeri sayılırız' dedi. Bunun üzerine iş aradığımı söyledim. 'Bizde iş var. Gel bizimle çalış. Ama bizim adresimiz belli değil. Sen telefonunu bize ver, iş olduğu zaman ararız' dedi.

Bu sırada lacivert renk, plakasını alamadığım Doğan marka bir oto geldi, sol arka tekerleği inikti. İçerisinde iki kişi vardı, biri kareli siyah beyaz kumaş paltolu, siyah pantolonlu, kısa boylu, dalgalı siyah saçlıydı. Bu şahıslar inik olan tekerleği söktüler, kareli paltolu olan şahıs, diğer montlu o-lan şahsa, 'somun, duvarın dibindeki park halinde olan Renault marka otonun altına girdi. Mistik git, onu al' dedi.

Siyah montlu şahıs da 'somunu arıyorum' diyerekten bu park halindeki Renault marka otunun altına girdi, yaklaşık bir dakika kadar otunun altında kaldı. Daha sonra otunun altından çıktı. Benim yanıma gelen, yukarıda eşgalini verdiğim diğer şahıs yaya olarak uzaklaştı.

Lacivret renk Doğan marka otoyla gelen iki şahıs da o-tolarının sol arka tekerleğini değiştirdiler ve otoyaya binerek diğer şahsın gittiği istikamete, yani Karlı Sokak'tan Çankaya istikametine gittiler.

Aradan 20 dakika geçtikten sonra, yani saat 13.20'de ismini sonradan Uğur Mumcu olarak öğrendiğim şahıs otunun

122

yanına geldi, kapısını açtı, içeriye girdi. Koltuğa oturdu, ayağını hangi pedala bastığını bilmiyorum, ancak oto biraz geriye geldi. O anda birden oto infilak etti ve patladı. Hemen ben de taksi durağının köşesine yattım. Olay yerinden ayrıldım. Bu zamana kadar da korktuğum

için tanık olarak ifademi vermeye gelmedim, ancak bugün ifade vermeye geldim, çünkü vicdanım çok sızlıyordu. Ayrıca bu her üç şahsı da görsem tanırım, diyeceklerim bundan ibarettir.»8

«Vicdanı çok sızladığı» için yaşadığı olayı tüm ayrıntıları ile anlatan Ayhan Aydın, saat 07.50'de Ankara Emniyet Müdürlüğü Terörle Şube Müdürlüğü görevlilerine teslim edilir.

Ayhan Aydın Terörle Mücadele Şubesi'nde akşam saatlerine kadar tutulur.

Terörle Mücadele Şubesi görevlileri, Ayhan Aydın'ı yeniden sorgularlar. Sorgulama, ancak saat 19.30 sıralarında biter ve Ayhan Aydın serbest bırakılır.

Bir saptama:

Ayhan Aydın'ın Terörle Mücadele Şubesi'nde sorgusunun yapıldığı sırada, aynı yerde. Uğur Mumcu cinayeti nedeniyle kuşkulu on bir kişi gözaltında tutulmaktadır.

Ayhan Aydın bu kişilerden hiçbirisiyle yüzleştirilmez.

Şaşılacak bir durumdur bu. Ayhan Aydın, Mumcu cinayeti nedeniyle haklarında soruşturma yapılan kişilerle niçin yüzleştirilmemiştir? Üstelik Ayhan Aydın, patlamanın olduğu sırada olay yerinde bulunduğunu söylemektedir; daha da önemlisi, patlamadan kısa bir süre önce, Uğur Mumcu'nun arabasının altına girerek bir dakika kadar kalan bir kişiden ve

"(8) Milliyet, 17 Eylül 1993.

123

onun arkadaşından söz etmektedir. Ve de, bu kişileri gördüğünde tanıyacağını belirtmektedir.

Böyle bir görgü tanığının, suikast olayı ile ilgili olarak gözaltına alınan kişilerle yüzleştirilmemesi, gerçekten garip ve şaşılacak ölçüde anormal bir durumdur.

Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi Savcıları'mn bu durumu nasıl açıklayacakları elbette merak konusudur.

Bu saptamanın ardından devam edelim:

Ayhan Aydın 13 Şubat 1993 günü Ankara Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şubesi'nde, saat 21.00 ile 22.00 arasında yapılan bir teşhis işlemine katılacaktır.

Teşhis işlemi, İstanbul'dan getirilen «İslami Hareket Örgütü» soruşturmasının yedi zanlısı ile ilgilidir, bu yedi kişi «teşhis odası»na alınarak, tek tek Ayhan Aydın'a gösterilmek suretiyle yapılır. Ayhan Aydın, bu kişilerden Mehmet Ali Şeker ile Ayhan Usta'yı tanıdığını açıklar. Teşhisi açık, net ve kesindir.

Ayhan Aydın'ın anlatımına göre, Mehmet Ali Şeker o-tonun lastiğini değiştiren kişidir; Uğur Mumcu'nun arabasının altına girerek bir dakika kadar kalan da Ayhan Usta'dır.

Tam bu noktada sormak gerekiyor.

Ayhan Aydın, niçin İstanbul'dan getirilen bu yedi kişi ile yüzleştirildi? Evet, görgü tanığını, Mumcu cinayeti nedeniyle gözaltına alınan on bir kişi ile değil de, on üç gün sonra Ankara'ya getirilen «İslami Hareket Örgütü» soruşturması zanlıları ile yüzleştirmesi, anormal bir uygulama değil midir?

Ne tür bir hukuksal gereksinimle böyle bir uygulama yapılmıştır?

Yoksa, bir başka sonuç mu elde edilmek istenmiştir?

Üstelik, İstanbul'dan getirilen bu kişilerin dosyalarındaki sorgu tutanaklarında, Uğur Mumcu'nun öldürüldüğü gün

124

gözaltında olduklarına ilişkin anlatımları da bulunmaktadır. Ve İstanbul Emniyet Müdürlüğü kayıtlarına göre, suikast gününden önce gözaltına alınmışlardır.

Evet, İstanbul'dan getirilen yedi kişinin, Emniyet kayıtlarına ve tutanaklara göre Mumcu cinayetinin işlendiği gün gözaltında olduğu bilindiği halde, bu yüzleştirme yapılmıştır. Amaç nedir? Nasıl bir senaryo sahnelenmek istenmektedir? Ve bir başka soru:

Ayhan Aydın'ın, Yıldızevler Karakolu'nda ve nihayet Ankara Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şubesi'nde yapılan sorgularında, gördüğünü söyleyerek tanımladığı tiplerin, «İslami Hareket Örgütü» soruşturması

zanlılarına benzemesi, bir rastlantı mıdır?

Akla gelen olasılıklar şunlar:

Ayhan Aydın, «İslami Hareket Örgütü» soruşturması zanlılarından Mehmet Ali Şeker ile Ayhan Usta'yı ya önceden tanıyordu ya da bu kişilerin tipleri Ayhan Aydın'a öğretilmişti.

Eğer Ayhan Aydın gerçeği söylüyorsa; İstanbul Emniyet Müdürlüğü görevlilerince düzenlenen tutanakların da sahte olmadığını anlaşıldığına göre, İstanbul Emniyet Müdürlüğündeki köstebeklerin görevlerinin, yalnızca haber sızdırmaktan ibaret olmadığı düşüncesi haklı olarak gündeme gelir. Bu da son derece düşündürücü durumdur. Ayhan Aydın üzerinden oynanan oyunlar bitmiyor ve sürüyor.

Bir saptama:

Ayhan Aydın, daha önceden birkaç kez bazı suçlamalar nedeniyle de karakola düşmüştü; adına bilgi fişi düzenlenmişti; yani her zaman için polisin ulaşabileceği bir insandı.

125

Sekiz Ay Sonraki Amaç

Ayhan Aydın'ın «İslami Hareket Örgütü» soruşturması zanlılarıyla yüzleştirilmesinin üzerinden yaklaşık sekiz ay geçmişti. Yapılan soruşturma sonucunda, «İslami Hareket Örgütü»nün önde gelen isimlerinden Mehmet Ali Şeker ile Ayhan Usta'nın, Uğur Mumcu suikastıyla ilgilerinin bulunmadığı ortaya çıkmıştı. Belki de, bir başka oyunun bozulması sağlanmıştı.

Uğur Mumcu cinayetinin soruşturmasının ilk günlerinde, soruşturma ile ilgili hemen her gelişme kamuoyuna açıklanmıştı. Kimi zaman politikacılar, kimi zaman da «yetkili», «uzman» görevlilerin basın demeçleri, soruşturma dosyasına şaşılacak ölçüde bir «açıklık» (!) sağlamıştı. Ancak dosya içeriğinde yer alan Ayhan Aydın ile ilgili bilgi ve belgeler gizli kalabilmişti.

Fakat bu gizlilik, ancak sekiz ay gibi bir süre dayanabildi.

Hürriyet Gazetesi, 16 Eylül 1993 günü, «Mumcu cinayetinde önemli ipucu» başlıklı bir haber yayınladı; haberde, cinayetin bir «görgü tanığı»nın bulunduğu ve eylemcileri de «teşhjs ettiği» kamuoyuna duyuruluyordu.

Ertesi günü Milliyet Gazetesi, bu «görgü tanığı»nın «gizli kalmış» ifade tutanağını aynen yayınlıyacaktı.

Tanığın ifade tutanağı kim tarafından basına sızdırılmıştı? Ne tür yetkisi olan bir kişiydi bu?

Bu soruyu, elbette ki, soruşturma dosyası hangi kurum ve kuruluşlarda ise, o, kurum ve kuruluşların sorumlu ve yetkili kişileri yanıtlayabilirdi ancak.

126

Soruşturma dosyasındaki bu bilgilerin niçin basına sızdırıldığını ve ne amaçla yapıldığını ayrıca düşünmek gerekir.

Uğur Mumcu cinayetinin bir tanığının bulunduğu bilgisinin basına sızdırılması sonucu, Ayhan Aydın odağında belli gelişmelerin yaşanacağı, önceden hesaplanabilecek bir durumdu. Ve öyle oldu. Hürriyet Gazetesi'ndeki haberin yayınlandığı gün, Ayhan Aydın'ın evine giden Terörle Mücadele Şubesi'nin bazı elemanları, «evinden dışarıya çıkmaması» konusunda kendisini uyardılar. Ertesi günü ise, aynı polisler tarafından «TBMM Faili Meçhul Cinayetleri Araştırma Komisyonu'nda ifade vereceği» gerekçesiyle Ayhan Aydın'ı evinden alarak, doğrudan TRT'ye götürdüler; «Ateş Hattı» programının çekimine katılması isteniyordu⁹.

Daha da şaşırtıcı bir başka gelişme, polisin, Ayhan Aydın'a, ilk ifadesini verdiği şubat ayından beri nerede olduğunun sorulması durumunda, «İzmit'teydim, burada değildim» şeklinde yanıt vermesi yolundaki uyarıda bulunmasıydı¹⁰.

Bir soru:

Ayhan Aydın'ın evine gelip giden polisler kim, ne amaçla emir veriyordu?

Bu soruyu yanıtlayabilmek pek olanaklı değil.

Devam edelim.

Ayhan Aydın bu gelişmeleri TBMM Faili Meçhul Cinayetleri Araştırma

Komisyonu'na verdiği ifadesinde aynen anlatmıştı11. Bunun üzerine Komisyon, bu konudaki soruşturmayı derinleştirdi. Bu soruşturma sırasında bilgisine başvuru-

(9) Cumhuriyet, 22 Eylöl 1993.

(10) Cumhuriyet, 23 Eylöl 1993.

(11) Cumhuriyet, 19 Ekim 1993.

127

lan kişilerden biri de, «Ateş Hattı» programının yapımcısı Reha Muhtar'dı.

TBMM Faili Meçhul Cinayetleri Araştırma Komisyonu'-nun 18 Ekim 1993 günlöl toplantısına katılan Reha Muhtar; Ayhan Aydın'ı kendisine polisin getirmediğini, polis ile işbirliği yapmadığını, polis ile resmi bir makam olarak ilişki kurmadığını, polis içinde de başka kurumlar içinde olduğu gibi, gazetecilik çerçevesi içinde haber kaynakları bulunduğunu belirtti. Muhtar, «Elimizde Terörle Mücadele şubesi elemanları tarafından tanığa gittiğiniz yolunda bilgi var» şeklindeki bir uyarı üzerine, «Buraya ifade vermeye değil, bilgi vermeye geldim. Ben ne Terörle Mücadele Daire Başkanı ne de başka bir daireyle bu tanığa ulaşmadım» karşılığını verdi; «Fert olarak herhangi bir polisten yardım gördünüz mü?» şeklindeki bir soruya ise «Olabilir» diyerek, haber kaynaklarını açıklamayacağını belirtti12. Komisyon toplantısı, Reha Muhtar'ın, Komisyon'u protesto ederek terk etmesiyle sonuçlandı. Olay, 19 Ekim 1993 tarihli Cumhuriyet Gazetesi'nin haberine göre şöyle gelişti:

«...Komisyon üyelerince sık sık, 'yorumlu konuştuğu' şeklinde uyarılan Muhtar'a, Komisyon Başkanı Avundukoğ- lu, 'Mumcu'yu haber metası olarak mı görerek program yaptınız' şeklinde soru yöneltti. Muhtar, bu soruya tepki göster-rirken 'Beni bu şekilde suçlayamazsınız. Bu şartlarda bu komisyona bilgi veremem' karşılığını verdi. Muhtar, akşam yayımlanacak programı için çalışmaları olduğunu bildirerek komisyondan izin istedi. Bunun üzerine Avundukoğlu, Muhtar' a son bir soru sormak istediğini ifade ederek 'Siz gizli veya

(12) Cumhuriyet, 19 Ekim 1993. 128

açık bir teşkilata üye misiniz?' dedi. Muhtar bunun üzerine, 'Bu soruyu bana nasıl sorarsınız? Hakim misiniz? Biz sizin eski MHP'li olduğunuzu soruyor muyuz? Bu şartlar altında bu komisyona bilgi veremem. Bu sözlerinizden dolayı sizi mahkemeye vereceğim» şeklinde konuştuktan sonra toplantıyı protesto ederek salondan ayrıldı. Avundukoğlu ise bunun üzerine 'Kalkabilirsiniz. Biz sizden öğrenmek istediğimizi öğrendik' diye konuştu.»

Komisyon Başkanı, Reha Muhtar'a «Siz gizli veya açık bir teşkilatın üyesi misiniz?» sorusunu niçin sormuştu? Soru, Reha Muhtar'ın «gizli teşkilat üyesi» olduğu veya böyle bir teşkilat ile işbirliği içinde bulunduğu yönündeki kimi bilgilerden mi kaynaklanıyordu? Yoksa başka bir amaçla mı yöneltmişti.

Ayhan Aydın konusundaki bilginin basına sızdırıldığı gün, polisin onunla ilişki kurarak «evinden ayrılmaması» u-yarısında bulunması ve hemen ertesi günü TRT'ye götürölerek «Ateş Hattı» programına çıkartılması, üzerinde düşünölmesi gereken ve pek çok kuşkuyu taşıyan bir olay değil midir?

Bu çerçeve de, üzerinde durulması gereken nokta, Ayhan Aydın'ın gerç ek bir tanık olup olmadığı değildir; Ayhan Aydın gerç ek bir tanık olsa da olmasa da, onun üzerinden bazı oyunların oynanmak istenildiğidir. Kimler ne tür amaçlar peşindedir? Uğur Mumcu olayı, daha başka nelere tanıklık yapacaktır? Ne yazık ki, Uğur Mumcu olayı üzerinde daha çok fırtınalar estirilecek, pek çok senaryo sahnelenmeye çalışılacaktır. Çünkü Mumcu cinayetinin soruşturması, ölkemizdeki karanlık güçler için her zaman tehlike oluşturmaktadır. Cinayetin aydınlanmasından

129

korkanlar, sürekli olarak soruşturmayı karıştırmanın ve gelişmesini engellemenin yollarını arayacaklardır.

Bir tanığı sorgularken, «terörize etme» yönteminin nasıl kullanıldığını görelim.

Ateş Hattı

Devlet Televizyonu'nun 1. Kanalı'nda; Reha Muhtar'ın hazırladığı ve 20 Eylül 1993 Pazartesi akşamı yayınlanan «Ateş Hattı» programında Ayhan Aydın konusu işlendi.

Gizli kalması gereken bir soruşturmanın tanığı, program yapımcısı Reha Muhtar tarafından milyonlarca izleyicinin önüne çıkarıldı; adeta sorgulandı. İlkel, basit ve amatörce bir sorgulamaydı bu.

Program, Ayhan Aydın'ın bir «yalancı tanık» ya da «ödül avcısı» olduğu yönünde bir izlenim uyandırma amacını taşıyordu.

Programın yapımcısı, gösterim boyunca yüksek sesle, çoğunlukla da bağırır gibi ve suçlayıcı bir tonlama ile konuşuyordu. Reha Muhtar, bir sorgucu polis edası ile Ayhan Aydın'a kimi sorular soruyor, onu çelişkiye düşürmeye çalışıyordu.

Programın, Ayhan Aydın'ın sorgulanmasına ilişkin bölümü şöyleydi:

- Efendim, Uğur Mumcu olayında suikast esnasında bombanın patladığı esnada gördüğünü söylüyorsun. Neredeydin o sırada?
130

- O sırada Karlı sokaktaydım.

- Neredeydin Karlı sokakta?

- Taksi durağının üç metre ötesindeydim, köşede.

- Ne yapıyordun orada?

- Orda pide yiyordum.

- Nerden almıştın pideyi?

- İnerken sol tarafta lokanta var. Lokantaya girdim: 6 bin liram vardı. Lokantaya girdim, 6 bin lirayı verdim, bana bir kıymalı pide verin dedim. Kıymalı pideyi aldım. Lokantacı nerde diye sordu? Yolda yiyeceğim dedim.

- Kebapçıda oturup yemiyor musun?

- Hayır, dışarda...

- Masa yok mu kebabçıda.

- Yok, var da kömürlü üzerim başım. Sosyetenin girdiği yerde o halde oturup yemek yiyemezsin herhalde...

- Anladım, peki dışarda yedin.

- Dışarda yedim.

- Nerde yedin?

- Hemen taksi durağının şeyinde oturdum. Dirsek var orda. Orda oturdum yedim.

- Peki hava çok soğuktu, buzluymuş, karlıydı. Sen orada öyle...

- Karlı değildi, kar yağışı falan yoktu.

- Karlı değildi 24 Ocak'ta oldu bu olay.

- Öğlen sıcağı vardı, güneş vardı: Saat: 1.20 geçe falan orada olaylar oldu. Orda oturdum yemeğimi yiyordum.

- Kaçtıydı bu olay.

- Saat: 1'de orda yemek yiyordum. Yemeğimi yedikten sonra taksi durağına gittim. O arada birisi bana doğru geldi.

131

Koyu gözlüklü, siyah koyu gözlüklü, gür saçlı, tam 1.65-1.70 boylarında 70 kilo ağırlığında olan biriydi. Koyu atkısı vardı. Deri mont, kot pantolonlu. Selam dedi. Böyle deyince ben bunu tersledim.

- Niye tersledin?

- Hemşerim burada ne geziyorsun falan dedi. Deyince ben bunu tersledim. Sana ne dedim.

- Hemşerim deyince mi tersledin?

- Evet. Hemşerim burada ne geziyorsun dedi. Sana ne dedim. Sen buranın sorgu hakimi misin? Dedi, ne kızılıyorsun. Sen de Kurtsun ben de kürdüm. Hemşeriyiz dedi. Deyince iş arıyorum dedim. İş arıyorum. Ne iş yapıyorsun? Dedim işte inşaatlarda amelelik şu bu işleri yapıyorum. Sana göre bizde iş var dedi. Gel bizimle çalış dedi.

- Yani şimdi durup dururken adam geliyor tersliyor seni.

- Önce ben tersledim onu. O bana sorunca ben tersledim.

- Ne sorunca?

- Boşta mı geziyorsun deyince, yani sen ne iş yapıyorsun* deyince.

Benim yaptığım işi ne yapacaksın.

- Adam geliyor ne iş yaptığını soruyor?

- Ben orda oturuyorum ya, ondan sonra adam sağa sola baktı. Karşıdan

tabii Karlı Sokağın ilerisinden bir lacivert doğan marka bir araba geldi. Fakat plakasını hatırlayama-dım, plakasını alamadım, daha doğrusu. Sol arka lastiği inikti. Bir taraftan onunla konuşuyorum, bir taraftan ona bakıyorum. Araba meraklısıyım. Araba biraz cilalı, yeni mi boyanmış bilemiyorum. O arada birisi indi arabadan. Kumaş

132

pantolon, siyah-beyaz çizgili, siyah saçlı, dalgalıydı saçları, siyah sakalları. Paltosu vardı. Yanında kısa boylu, zayıf buğday renginde gördüğüm kadarıyla. Herhalde gece tekerin havası inmişti. Lastik patlamış. Lastiğin bijonu söküp takmaları bir dakika sürmedi bile. İstepneyi çıkardılar, krikoyu kurdular o arabada kumaş pantolonu siyah-beyaz olan adam...

- Peki pantolonu mu siyah-beyaz çizgili?

- Yok, paltosu. Birarada arabanın altına gittiler. Onu bir çıkardık. O da benim konuştuğularımı da duyuyor. Bir yandan da yanımdakiler konuşuyor.

- Yahu sen bunların hepsini nasıl duyuyorsun?

- Çok yoğun oldu, oradan o adamın gelip soru sorması.

- Şimdi bu araba sizin kaç metre ilerinizdeydi?

- 4 metre falan 4.5 metre falan var. Fazla yok.

- Sen şimdi bir taraftan bu adamla konuşuyorsun.

- Onlarda konuşuyor, onlarda. Ben bu adamların yanında konuşuyorum.

İşte şöyle böyle... Ben arka etmiyorum, artık gözüm arabada kaldı.

- Şüpheli bir şey mi gördün arabada?

- Yok, ben şahsen adamlardan şüphelenmedim, ben bunlar şüpheli diyemedim.

- Bu arada aynı zamanda kıymalı pide yiyorsun.

- Yok, bitirmiştım, yemeğimi yedim.

- Ha bitirdin.

- Bitti yalnız sohbete devam ettik, o arada araba geldi zaten, arka sol lastiği inik, arabanın yanında durdular, arabaya çapraz durdular, araba kaldırımında şöyle duruyordu, arka açığı kapattı, söylesine durdu. Ondan sonra o arkadaş girdi. Dedi Mistik dedi, bijonları arabanın altına at dedi. Onu bir

133

ver dedi. O da arabanın altına doğru, ben öteye bakıyorum, arkadaşları falan var. Çamur zaten ora... Ordan akan sular varya ordan çıkıyor.

- Çamurun üzerindesin ortada...

- Orda çamur var, taksi durağı boş taksi falan yok. Ondan sonra o taksinin altına girdi... Bir dakika sonra çıktılar. O da istepneyi taktılar. Beş dakika falan sürdü. İstepneyi takmaları. Ondan sonra, bir baktım yanımdaki arkadan tamam dedi. Sen telefonunu ver dedi. Biz iş olduğu zaman biz seni ararız. Telefon numarası verdim. O arada onların peşinden gitti ayrı yere, araba da gitti. Ben ordan kalktım aşağı kömüre inecektim, daha doğrusu...

- Nereye gidecektin aşağıya?

- Kömür çekmeye gidecektim. O arada baktım ki biri arabaya bindi, öbür arabaya. Şişko, gözünde gözlük, arabaya bindi. Ben o ara ayakta durdum, adama baktım. Arabaya biner binmez.

- Ayağa kalktın aşağıya doğru yürüyorsun kömür...

- Yürümedim daha aşağı kalktım. Ayaklarım uyuştu, a-yaklarım dinlensin dedim. O arada o arkadaş arabaya bindi ayağını pedala attı. Ama elini vites koluna attı, onu gördüm. Elini vites koluna atınca araba geri geri gitti. Baya gitti yani, çok da az gitti yani... 15 cm. bir yürüme oldu arabada... taksi durağının olduğu köşeye geldim. Sonra baktım pat diye 2 metre 3 metre aşağıya bir bacak düştü. Ordan kalktım korktum.

- Şimdi bir dakika sen zaten biraz önce dedin ki oturduğum yerden 4-5 metre yakındaydı geldi bir araba park etti.

- Hayır şöyle bir., var tekrar şöyle...

- Konuşmaları dinlediğin duyduğun mesafedesin sen.

134

Şimdi iki adam konuşuyor, daha önceden bir araba geldi, iki adam

konuşuyor onların dertlerini dinleyebiliyorsun, duyabiliyorsun daha önce anlattığına göre.

- Evet.

- Duyabiliyorsun. Ordan da daha geriye doğru yürümedin, yerindeydin.

- Yürümedim.

- O zaman bomba patladı sana hiçbir şey olmadı? Nasıl oluyor?

- Duvar vardı. Arada köşe duvarın köşe var ya, duvar şöyle dönüyor. Ben duvarın içindeyim. Arkadaş arabaya bi-, nerken ben ayağa kalktım, yürüyecektim. Arkadaş arabaya binince şöyle sağa döndüm, baktım arabaya.

- Uzaktan nasıl görüyorsun?

- Duvar fazla yüksek değildi. Duvar ile arabanın arası 2 metre vardı.

- Bu duvar seni nasıl korudu bu kadar? Yani...

- Yere çöktüm, uzandım.

- Hiçbir şey olmadı mı?

- Hiçbir şey olmadı...

- Camlar çerçeveler kırıldı Karlı Sokakta. Sana bir şey olmadı.

- O zaman taksi durağının da olması gerekir. Hiçbir şey olmadı.

- ... Sen durduğun mesafedeydin sana hiçbir şey olmadı.

- Hiçbir şey olmadı, taş parçası mı, metal parçası mı değdi yalnız.

Ordan kalktım hiç durmadan eve koştum. Gece gündüz uykum gelmedi. O üç adamın anlattıklarını düşündüm. Rahatsızlandım...

- Sen bütün bunları bir film şeridi gibi seyrediyorsun öyle mi?

- Aynı size böyle anlattığım gibi.

135

- Sen sinemaya mı girdin ki bütün bu ayrıntıları nasıl hatırlıyorsun? Peki şimdi bu odada otururken herkesin ne yaptığını bilebilir misin?

- Arkadaşım arkada kalem tutmuş bana bakıyor. Yani benim bu tür şeylere dikkatim fazladır.

- Hem kıymalı pide yiyorsun, hem konuşuyorsun?

- Hayır, yemeğim bitmişti. Yemeğim bittikten sonra arkadaşım geldi zaten. Bana iş teklif eden arkadaş, hemen ben onu tersledim.

- Sen iş konuşmasını bıraktın.

- Onları seyrettim.

- Peki o sırada konuşmayı bıraktığında adam ne yaptı?

- O adam devamlı o arabaya bakıyordu.

- O da bıraktı siz konuşmuyorsunuz o zaman o adamla?

- Hayır. Arada bir konuşuyoruz. Şöyle işte biz hemşehriyiz, kürdüz, aynı insanız, ben de doğuluyum, fakat onu dinleyemiyorum.

- Niye? Bir araba lastiği patlamış niye dinlemiyorsun o-nu?

- Benim kendi problemlerim, işe gideceğim, git bir ton kömürü 25 bin liraya çek, bu düşüncelerde var kafamda. O-nun konuştuklarını nazarı itibare alacak durumda değildim.

- Bunun konuştuklarını nazarı itibare almıyorsun, lastik değiştirmeyi nazarı itibare alıyorsun.

- Şu lastiği değiştirip, ben ondan beş on kuruş alabilir miyim? diye orayı dikizlemiştim.

- Lastiği ben değiştiririm diye mi düşündün?

- Lastiği değiştirmek amacıyla dikkatimi verdim oraya.

- Ondan dikkatini verdin oraya.

136

- Ben dikkatimi verdim.

- Peki sonra ne oldu?

- Daha sonra işte araba infilak etti. Arkadaşım arabaya bindi.

Bindikten sonra araba infilak etti.

- Peki polise neden hemen gitmedin?

- Çünkü korktum. O anda o arabadan başka araba gelmedi. Kendi kendime düşündüm hemen bunlar gittikten sonra daha önce niçin olmadı da şimdi oldu diye düşündüm. Ben ordan korkarak çıktım gittim.

- Ne zaman polise gittin?

- Polise 3 l'inde gittim.

- Niye sabaha karşı saat: 06.00'da gittin?

- Benim evin önünde uçuk bir bina var. Gece üç-üçbu-çuk sularıydı.

Bir toplum vardı, orda beş altı kişi vardı. Benim uykum kaçmış zaten, pencereden onları seyrettim.

- Neyi seyrediyorsun?

- O adamları. Benim evin karşısında uçuk bina var. Karakola gittim dedim. Benim evimi dikizliyorlar. Olay budur. Karakola anlattım her şeyi. Karakol gelip bakmadı. Bakmayınca aşağıya emniyete telefon ettiler. Emniyet geldi. Emniyetten de gelip bakan olmadı. Bu ayak izlerini falan, odan sonra ben emniyete gittim.

- Ne ayak izi vardı anlamadım?

- Gece üçbuçuk sularında kış kar yağmış, 31 Ocak fırtınalı bir gün. Benim uykum gelmedi, korktum daha doğrusu, o arada dışarı çıkacaktım. Dışarda lamba yanıyor. Evimde o-danın penceresi sokağa doğrudur. O binayı gösterecek şekilde.

137

- Hangi binayı?

- Benim evin karşısında. 5-6 adam dinenmiş duruyorlar.

- Korktun bunlardan.

- Ben bunlardan korktum.

- Bunun üzerine karakola mı gittin?

- Bunun üzerine karakola gittim.

- Hangi karakola gittin? -Yıldız.

- Evinin yakınında mı karakol?

- Bir-birbuçuk kilometre var.

- En yakın karakol burası mı?

- En yakın karakol orası. Telefonum o ara çalışmıyordu. Telefon edecek fırsat yoktu. Birde abimle falan onlardan da korktum, dedim başım belaya girer. Sabahı beklemek zorunda kaldım.

- Sabahı bekledin.

- Sabah 6.00'da belediye işçileri işe gidiyor. Bunların a-rasında karakola gittim.

- O adamlar o sırada görünmediler mi?

- Ondan sonra görünmediler. Yine yukarı doğru yürüdü onlar.

- Peki sen böyle bir şey oldu. Niye Emniyet Müdürlü-ğü'ne gitmedin?

- O arada gidecek şeyim yoktu.

- Hayır, bir haftada gitmemişsin zaten Emniyet Genel Müdürlüğü'ne.

- Kendimden korktum.

- Korktun. Öldürüleceksin diye.

138

- Öldürebilirler.

- Peki, bu o aylar oldu. Şeyleri duydun mu ödül verilecek demişlerdi?

- Hayır, öyle bir şeyden haberim yoktu.

- Niye gazete okumuyor musun?

- Hayır okumuyorum.

- Televizyon seyretmiyor musun?

- Televizyonum yok. Radyom var, radyomdan müzik dinliyorum, başka bir şey dinlemiyorum.

- Peki o zaman bu olay bu kadar büyüdü diye nereden duydun hiçbirini okumuyorsun ve seyretmiyorsun?

- Hayır. Şimdi şöyle ben kendimden korktum. Acaba onlarsa.

- Sen şimdi böyle bir olay olmuş, bu olayı görmüştün. Ondan sonra sen bu olayı merakından da olsa televizyon seyredip, gazete okumuyor musun?

- Hayır okumam.

- Okumazsın.

- Merak ettiğim şeyler olduğu zaman okuyorum.

- Gözünün önünde adam öldürüldü, bunun neyin nesidir diye gazetede mi okumadın?

- Okumadım.

- Televizyon da mı seyretmedin?

- Seyretmedim. Eniştem, abim falan söylerler, işte Uğur Mumcu cinayeti, onlardan duyduklarım.

- Yani neymiş benim gördüğüm cinayet, ne cinayetmiş diye merak edip televizyona, gazeteye bakmadın.

- Zaten ben kendi telaşıma düşmüştüm.

139

- Ne telaşın vardı?

- Beni de ortadan kaldırılabirler düşüncesine kapıldım.

- İyi ya onun içinde mi okumadın?

- Saklandım, dışarıya bile çıkmadım.

- Peki, televizyon seyretmiyorsun, gazete okumuyorsun, nerden öğrendin bu olayın bu kadar büyük olduğunu?

- Aşağıda bizim evin altında eniştemler var. Akşam o-lunca onların evine gidiyorum. Kendi evimde durmuyorum yani. Onlar işte şudur budur Uğur Mumcu büyük adamdır deyince rahatsızlanmaya başladım. Peki bunlara söylesem bunlar başka türlü yorumlar. En iyi karakola bildireyim dedim.

- Ama bir hafta geçiyor üstünden.

- Evet bir hafta sonra.

- - Hiç de bu arada sen bir şey yapmıyorsun?

- Hiçbir şeye bakmıyorum.

- Adam önünde öldürülmüş, ölmüş diyorsun. Ama korkuyorsun.

- Korkuyorum yani kendimden korkuyorum.

- Merak da uyanmıyor sende nedir ne değildir.

- Hiç merak yok bende. Hiç merak etmedim. 31 Ocak da başsağlığına gittikleri zaman Uğur Mumcu'nun hanımına başsağlığına gittikleri zaman, o zaman ben büyük bir duygusal bunalıma girdim.

- Sen nerden öğrendin Uğur Mumcu'nun hanımının başsağlığını...

- Eniştemlerde televizyon seyrettim.

- 3 l'inde mi seyrettin televizyonda. Daha önce televizyon seyretmediğini söyledin.

140

- Hayır, 31'ine kadar ne televizyon seyrettim ne de gazete okudum, hiç haber falan dinlemedim, yani.

- Peki, Uğur Mumcu olduğunu nerden öğrendin?

- Uğur Mumcu olduğunu eniştemgiller söylediler. Öldü adam şöyle böyle. Ondan sonra ben eve geldim.

- Peki sen şimdi böyle bir olay oluyor. Bunun nerde olduğunu? Benim gördüğüm olayla, Uğur Mumcu olayı aynı mı? Bunları hiç merak etmiyor musun?

- Hayır.

- Nerden biliyorsun? Belki başka bir olay var. Gazete okumuyorsun, televizyon seyretmiyorsun.

- Adamın fotoğrafını televizyondan gördüm.

- Bir hafta sonra mı?

- Bir hafta sonra.

- Peki sen bir hafta boyunca hep korku içindesin, bu olay benim olayım mı, başka bir olay mı diye merak etmiyor-sur musun?

- Hayır etmedim.

- Öyle şey olur mu nasıl etmezsin?

- Ben o Karlı Sokağı, Karlı Sokaktaki olayı da aynı gittim karakola aynen anlattım, Uğur Mumcu olarak da anlatmadım.

- Ne olarak anlattın?

- Böyle, böyle bir olay gördüm dedim, adamlar böyle geldiler, şu işleri yaptılar, taksinin tekerini değiştirdiler, a-damlar gittikten sonra patlama oldu. Komiser Yaşar var Yıldız karakolunda o zaman Gece Amirliği'ne bakan. O arkadaşına her şeyi anlattım. Arkadaş dedi ki bu olayı araştırıyo-

141

ruz. Bu Uğur Mumcu cinayetidir dedi. Gazeteci yazar. O zaman gazeteci yazarmış dedi. O da aklımda kalmadı.

- Yani o zaman mı öğrendin Uğur Mumcu olduğunu?

- Orda şey ettiğim zaman gazeteci olduğunu öğrendim. Büyük adam olduğunu öğrendim. Ailesine başsağlığı verilirken fotoğrafını gördüm. Zaten o fotoğrafı görmeseydim yine gitmezdim.

- Sen bana biraz önce bu olayı baştan gördüm, korktum onun için gitmedim. Şimdi diyorsun ki orda o zaman gördüm fotoğrafını ilk defa... Onun için gittim yoksa gitmezdim. Neden korktum peki sen?

Neden korktun sen, o zaman.

- Senin hayatın... sen korkmaz mısın?
- Sen herhangi bir cinayeti görsen bunun nesinden korkuyorsun. Söylemek için korkuyorsun. Bu olayın büyük olduğunu bilmiyorsun. v
- Hayır.
- Uğur Mumcu olayı...
- Hayır.
- Türkiye çınlıyor senin hiçbir şeyden haberin yok.
- 31 Ocak da öğrendim Uğur Mumcu'nun bir gazeteci yazar olduğunu.
- Uğur Mumcu'nun öldürüldüğünü mü 31 Ocak da öğrendin, yoksa gazeteci yazar olduğunu mu?
- 31 Ocak da Uğur Mumcu olduğunu öğrendim. 8 haberlerinde, spikerin verdiği haberde Uğur Mumcu'nun Başbakan Demirel ve Bakanlar şu bu Uğur Mumcu ailesine başsağlığı dilediler. O zaman Uğur Mumcu olduğunu bildim.
- Peki bir hafta süre içinde Ankara'da ne yaptın?
- Hiçbir şey evden çıkmadım.

142

- Nasıl evden dışarı çıkmadın? Bakkala da mı gitmedin?
- Bakkala da gitmedim. Sorabilirsin.
- Yemek yedin mi?
- Yemek yedim. Çocuklar vardı. Çocuklar yatıyordu, ben de yiyordum.
- Kim bu çocuklar?
- Abimin çocukları, kendi çocuğum var, eniştemin çocuğu var, devamlı pencerenin önünde çağırırdım. Devamlı onlar gidip gelirdi.
- Bir hafta boyunca evde oturdun?
- Evden dışarı çıkmadım 31 Ocak akşamına kadar. Gece sabahın 6.00'sına kadar hiçbir yere çıkmadım. Sabahın 6.00'sında karakola başvurdum.
- Sen 31 Ocak'ın akşamında dayınlara mı indin?
- Eniştemler oturuyor.
- İlk defa mı 31 Ocak da eniştenlere indin?
- Evet ilk defa 31 Ocak da indim eniştemlere.
- O zaman indin, senin evinde televizyonda yok, gazetede yok.
- Hiçbir şey yok, radyom var.
- Peki o sıralarda müzik mi dinledin radyolarda?
- Sadece müzik dinledim.
- Peki, adam öldürülmüş, radyoyu karıştırmak aklına gelmiyor mu? Bir merak.
- Gelmedi.
- Gelmedi, yattın uyudun.
- Öyle yatmadım.
- Hem uyuyamıyorsun, hem de merak etmiyorsun ne olduğunu?

143

- Daha doğrusu ses çıkarmak öyle istemiyordum... Fakat işin boyutunu karakola gittiğimde öğrenince kararlı kaldım.
- Boyutunu daha önce öğrendim diyorsun?
- Uğur Mumcu olduğunu öğrendim. Beni yanıltmaya çalışmayın.
- Ben sizi yanıltmıyorum, doğru biçimde bilgi almaya çalışıyorum. 31 Ocak da Uğur Mumcu'nun ailesine başsağlığı verildiğini televizyondan seyrettiniz.
- Ama o zaman Karlı Sokakta öldürüldü falan yoktu. Televizyonda bu adamın Karlı Sokakta öldüğü falan yoktu. Ben gördüm, televizyonda fotoğrafı vardı. O ekrandan tanıdım. Dedim bu adam budur, Uğur Mumcu budur. Eniştem-gilde de bir şey demedim. Ordan kalktım ve gittim, oturdum. Çay içtim, hiçbir şey yapmıyorum... edecek durumda değildim. Araya çıktım, saat: üç-üçbuçuk sularında 5-6 kişi kulübenin orda uzun boylu paltolu maltolu. Karlı sokak, tamam ben o tarafları biliyorum.
- Peki sen şimdi sonradan dedinki şu şu kişiler, sana bir yüzleştirme yaptılar, şu şu kişiler dedin, o kişiler gözaltında çıktılar.
- Nerde olduklarını bilemem. Ben sadece gördüklerimi anlattım. Ve o kişilerin benzerleri varsa...
- Peki sen şimdi o kişiler olduklarına emin misin?
- Eminim ben.

- Bu kişiler diyorsun onlar. Adamlar hapishanede deniyor sana, yani o gün çıktılar hapishaneden geldiler Karlı Sokağa sonra geri mi döndüler bunlar?

- Bilemiyorum.

- Sen eminmisin gördüğünde?

- O gördüğüm kişiler bunlarla tıpatıp aynıdır, benzerlikleri çok, o kadar benzerlikleri var ki artık nasıl anlatabileceğimi bilemiyorum. Şimdi bir elmanın yarısı olmaz.

144

- Adamlar gözaltındalar, hapishanedeler o zaman, senin gösterdiğin adamlar İstanbul'da, başka şehirde hapishanedeler, bunlar geliyor geliyor da yapıyorlar bu işi?

- Bilemem, onların sorunu benim sorunum değil, onlara sormalısınız, bana değil.

- Şimdi sen bu sanıklara iki tane sanığı teşhis ettin, bu sanıklar İstanbul'daydı, hapisteydi bunlar. Sen nasıl emin o-labiliyorsun bunların olduğuna?

- Ben onlar diyorum. Hani ben ne gördüysem odur. A-ma siz bunlar değil demek istiyorsunuz, ben buna inanamıyorum, mümkün değil.

- Bizzat gördün adamı.

- Bizzat gördüğüm adam adam bu.

- Bunlar o sırada İstanbul'da hapisteydiler yani bütün herkes yalan söylemiyor ki hapiste olduğuna dair. Kayıtları orda, polisler orda başında bekliyorlar nezarethanede. Sen diyorsun iki tane sanığı teşhis ediyorsun, diyorsun ki bunlar, bunlar. O adamların hapiste olduğu biliniyor. Bütün herkes, etrafında on tane, yüz tane şahit var.

- Bu sanıklarla beraber 6 sanık daha tespit edildi. O anda, bir kere ben gördüğüm kişileri değilde nasıl başkalarını tespit edebilirim. Gördüğüm kişiler onlardı, onları tespit ettim.

- Diyorum ki ben de sana bu gördüğün kişiler hapisha-nedeymişler, hem de bir başka şehirde Ankara değil İstanbul'da poliste başlarında nezarethanede şimdi sen neye göre bunları tespit ettin, adamlar ordan kaçıp gelemezler ki?

- Onları kendime göre teşhis ettim.

- Emin misin sen bunlar olduğuna?

- Eminim.

- Onlar orda hapishanede ama onlar yaptı diyorsun. Bu

145

kadar da iyi gördün. Bir taraftan da konuşuyordun.

- Hapishanede olup olmadıklarını bilemiyorum. Fakat benim gördüğüm kişiler bunlardı.

- Bunlardı.

- Arabanın lastiğini değiştiren, otonun altına giren, bu kumaş pantolon, siyah-beyaz kareli paltolu olanda diğeri. Yanlarında bulunan kişi.

- Sen 31'in akşamı haberlerde izliyordun bu olayların...

- Evet.

-Peki sen 31'in sabahı gittin Emniyete.

- 31'in sabahı 6.00'da gittim.

- Ee, 31 akşamı haberlerde dinledim diyorsun.

- 8.00 haberlerini dinledim.

- 31'i akşamı izlediğin haberleri 31'i sabahı gittin sen 6.00'da.

- Evet. Çünkü eniştemden kalkıp eve gittiğimde saat: 8.30'a geliyordu.

- Akşam.

- Akşam.

- Peki sen sabah gittin.

- Bir dakika sorularını tek tek yanıtlıyorum. Bağırmanıza gerek yok. Şöyle, saat 8.30'da evime gittim, çay yaptım, çay içtim, uykum gelmedi. Beni bir telaş aldı.

- Hangi gün oldu? 3 Tininin akşamı mı oldu canım.

- Evet.

- İlk defa televizyonda Uğur Mumcu'yu seyrettin mi?

- İlk defa seyrettim. Ve ordan eve geldim. Çay yaptım kendime, yalnız kaldım, kimse yoktu, bir dayımın oğlu vardı yanımda kalan. O da o an için evde yoktu, başka yere gitmiş-

146

ti. Ben saat: 3.30'da kadar evde ufak, çok sessiz olacak şekilde radyo dinliyorum. Gecenin içinden programını dinliyordum.

- Haberleri seyretmedin mi?

-* Yok o başlığı duyar duymaz hemen eve geldim. Rengim kaçtı, zaten esnemeye başladım. Ölen kişinin fotoğrafını görünce kuşkulandım, evime geldim, çay yaptım çay içtim...

- Biraz biraz önce hiç inmedim aşağıya demiştin? -31 Ocak da gittim.

- 31 Ocak'ın akşamını bana bir anlatır mısın? Tam.

- Akşam eniştemlere gittim canım sıkıldı. Kapıdan da değil pencereden aşağıya doğru bir pencere var o pencereden girdim. Saat: 8'i gösteriyordu.

- Akşam 8.00'e mi geliyordu?

- Akşam 8.00'e geliyordu. Daha doğrusu Star'daki Turnike programını seyretmeye geliyordum. O arada akşam haberlerinde Başbakan'ın başsağlığı dileklerini dinleyince ölen arkadaşın şeyi, fotoğrafı ekranın sağ köşesinde çıktı, görüldü. Beji arabaya binen adamı gözümün önünde karşılaştırdım, canlandırdım. Biliyor musun? Bu arada Uğur Mumcu olarak, isim olarak duydum ve ordan kaldım ve eve, eniştem dedi otur çay koy, yemek falan ye dedi. Yok sağıl ben gidiyorum dedim. Eve geldim. Pencereden içeri girdim. Çay yaptım, canım sıkıldı, radyoyu hafiften açtım. Kendim dinleyebileceğimden daha kısık bir sesle radyoyu dinliyorum. Baya zaman geçti. Gecenin içinden programını dinledim. 0.55'de bitti.

- Hangi gün bu?

- Hatırlayamıyorum. Ondan sonra ben dışarı çıkmak istedim. Rüzgâr, fırtına, kar, çıkmadım dışarı. Yani içerde tek-

147

rar çay yaptım, çay içiyordum. Bir daha dışarı çıkmak zorunda kaldım. Dışarı çıkıyordum. Bir baktım bizim evin önünde 4-5 kişi toplu halde.

- Niye çıkmak istedin gecenin o saatinde?

- Tuvalet için, tuvalet dışardaydı. Onun için ben korktum çıkmadım. Onları öyle görünce pencereden seyrettim. Baya beklediler yani. Yarım saat falan beklediler. Bekleyince dışarı da çıkamadım. Olduğu gibi orda kaldım. Onlar gittikten sonra da bekledim. Hava aydınlandı. Tam gündüzün ışığı bastı, ben kalktım karakola gittim. Saat saat: 6.00'da. Saat: 6'ya 20 vardı. Karakola gittiğimde.

- Peki şimdi saat: 6.00'da başlayan ifade ayın 1'inde başlamış oluyor. Sen 31'i akşamı haberleri seyrediyorsun. Ayın 1'inde yani 1 Şubat'ta gitmiş oluyorsun.

- Oraya tarihi yanlış atmışlarsa benim suçum ne? Ben 31 Ocak'ın akşamı haberlerde gördüm ve evime gittim. Sabah saatinin 6.00 sularında, Yaşar Bey var Komser ona gittim.

- Anladım bunu da. Sen şimdi onların nasıl tarih attıkları önemli değil. Sen şimdi benimle görüşmenin başında bana şöyle söyledin. 31 Ocak sabahı saat: 6.00'da ben Yıldız Karakoluna gittim dedin mi?

- Evet.

- Şimdi diyorsun ki 31 Ocak akşamı televizyon seyrettim ve televizyon da ilk defa duydum dedin.

- Akşamı saat: 8.30 sularında.

- İlk defa duydum ve ertesi sabah gittim diyorsun. Ertesi sabah ayın biri oluyor, 31'i olmuyor.

- Gece gittim diyorum sana hava tam aydınlandı.

148

- Bak senin dediğine göre sabahleyin gitmiş oluyorsun karakola, akşamda televizyon haberlerini seyretmiş oluyorsun.

- 31 Ocak'ın sabahında gittim. Karakola gittim ifade verdim.

- Peki 31 Ocak'ın akşamında da haberleri izledin.

- Abi yani günü güne değiştirmiyorsun. Mesela 31 Ocak'ın akşamı gecesinde 31 olarak devam ettiriyoruz.

- Nasıl devam ettiriyorsun. Şimdi 31 Ocak günü akşam saat: 8.00'de

sen haberleri izledin.

- Evet.

- Senin gittiğin gün 31 Ocak sabahı olmuyor 1 Şubat oluyor. Ne ilgisi var 31 Ocak'la. 31 Ocak saat: 8.00'de sen haberleri seyrettin.

- Gün, ay şeylerini günün sonunu...

- Sen bilemezsin de, senin gittiğin gün 31 Ocak kayıtlara geçmiş tanık Ayhan geldi 31 Ocak saat: 6.00'da bu ifadeyi verdi dendi.

- Ben akşam 31 Ocak akşamı eniştemgile gittim. Pencereden gittim. Saat: 8.00 haberlerinde Başbakanın başsağlığı dileklerini duyunca burda fotoğrafını gördüm.

- Peki Ayhancığım onları anladım. Bu akşam olduğunu söylediğin olayların sabahında kayıtlara göre karakola gitmiş görünüyorsun.

- Evet.

- Nasıl gidersin karakola, sen bana dedin ki gördüm, ertesi sabah gittim diyorsun.

- Hayır, aynı gün yani haberlerden sonra gece evimde kaldım diyorum.
149

- Ama o 1 Şubat oluyor. 31 Ocak olmuyor.

- Bilemem. Yani o 1 Şubat mı 31 Ocak mı orasını bilemem. 31 Ocak'm akşamı kendi evimde saat: 3.30'a kadar o adamları görünceye kadar evde kaldım.

- Ayhan doğru mu söylüyorsun?

- Evet doğru söylüyorum.

- Tarihlerin tutmuyor birbirini.

- Nasıl tutmuyor?

- 31 Ocak sabahı olmak zorunda. 31 Ocak sabahı karakola gitmişsin. Bana da diyorsun ki 31 Ocak haberlerde öğrendim olayı diyorsun.

- Bugünün tarihi nedir?

- Ne yapacaksın bugünün tarihini?

- Bunu soruyorum bugün ayın kaçı?

- Ne yapacaksın bugünü?

- Bu program ayın 20'sinde yayınlanacak.

- Tamam yayınlansın, ben onu sormuyorum. Bugün ayın kaçı ben sana örnek vereceğim. Bugün ayın kaçı?

- Pazartesi 20 ise, 18'i-17'si olur.

- Bugün ayın 18'i mi?

- Evet.

- Ben 18'i akşamı haberleri seyrettim diyelim. Tamam mı? Hiçbir tarafa gitmedim, evde kaldım. Ben tarihleri bilmiyorum. Gece saat: 3.30 sularında benim evin orada kaabahçı görünce sabaha doğru, sabah ışıklarıyla ohca ezan verdi. Ve ezanla birlikte ben karakola gittim.

- Bu hangi gün oluyor o zaman?

- 31 Ocak'm akşamı sayıyorum.

- Yavrum ertesi gün başladığı zaman sen bir gün öncesini mi sayarsın?
150

- Ben öyle biliyorum.

- Öyle mi biliyorsun, sen sabahı bir gün öncesi mi sayarsın?

- Sabahın bir gün öncesi oluyor. Bir gün sonrası mı oluyor

bilmiyorum, yani gecenin bitiş zamanı.

- Yani sen sabah 7.00'yi bir gün öncesi tarihi ile mi anlarsın?

Ayhan.

- Bilmiyorum, artık siz düşünün orasını. Ben nasıl anlarım bilemiyorum. Benim dediğim 31 Ocak akşamından gün daha doğmamış daha hocanın ezan vaktine kadar.

- Bu 31 Ocak mı oldu?

- Ben Ona 31 Ocak diyorum.

- Ama resmi belgeler öyle demez. Ertesi günü ertesi günün tarihi ile yazarlar.

- Fakat saat: 12.00'yi geçtikten sonra bugünün tarihini atarlar. Biz onu yapmıyoruz yani. Onu 31 olarak devam ettiriyoruz.

- Senin atman önemli değil karakol onu öyle atmış. Karakol demiş ki 31 Ocak saat: 6.00'da demiş.

- O atmışsa benim sorunum değil.

- O yanlış atamaz ki, sen ne zaman geldiysen onu yazar. Dolayısıyla

31 Ocak akşamı senin bu söylediğin bu olayların hiçbirinin olmaması lazım.

- Sen çalışıyor musun Ayhan?
- Hayır.
- İşsizsin.
- İşsizim.

151

- Peki nerden para kazanıyorsun?
- İnşaattan.
- Ne kadar paran var peki, hayatını nasıl idare ettiriyorsun?
- Günlük yüz, iki yüz, yüz elli, günlük alıyorum.
- Paraya ihtiyacın var mı?
- Yok.
- İşsizsin, nasıl paraya ihtiyacın yok diyorsun?
- Çalacam mı paraya ihtiyacım var diye?
- Hayır, yani hayatın için paraya ihtiyacın var mı?
- Yok hayatım için hiç paraya ihtiyacım yok.
- Kim bakıyor sana?
- Kendim.

- Çalışmıyorum, işsizim diyorsun.
- İşsizim, piyasada serbest çalışan binlerce işsiz var. Hepsini gündelik işe gidiyorlar, müteahhitlerin işine.
- Hayır, bunların hepsinin paraya ihtiyacı var.
- Evet.
- Ama benim ihtiyacım yok diyorsun.
- Ben günlük ekmeğim paramı çıkarıyorum. Bandan başka benim evim var. Benim herhangi bir paraya ihtiyacım yok. Fakir değilim.
- İşsiz olduğun halde rahatsın yani.
- Rahatım yani.
- Böylesi yok Türkiye'de hem işsiz hem de rahat olan.
- Ben çalıştıktan sonra, mesela bugün işçi durağına çıkıyorum, işe gidiyorum.
- Bu işte para ödülünün olacağını biliyor muydun?
- Hayır bilmiyordum. Bilseydim zaten gelmezdim. Gerçek söylüyorum. Bilseydim onu alacağımı o kadar sıkıntıya rağmen yine de gelmezdim.

152

- Bilmiyorsun yani? Peki sana enişten falan söylemedi mi?
- Hayır.
- Ödül falan, filan.
- Zaten bugüne kadar hiç kimseye bir şey anlatmadım. Yani olayda kardeşlerim olsun, eniştem olsun, kimseye hiç bahsetmedim. Bir kelime bile etmiş değilim. Bugün öğrendi-lerse bugün öğrendiler. Başta ben ailemin içersinde hiç kimseye söylemedim. Dışardaki olayları içeriye taşımam.
- Bundan sonra ne yapmayı düşünüyorsun?
- İşte olan mücadeleye verip gidiyorum. Bakalım hayatta ben güreş tutuyorum. Bakalım ya hayat beni yıkar ya ben hayatı yıkarım. Ya da ben kömürün altında kalırım, inşaattan düşerim veya çalışmayla, toto ile bir şey olur.

153

TARİKAT SİYASET TİCARET

«Tarikat siyaset ticaret» deyişi, Uğur Mumcu'nun ince espri gücünün bir ürünüdür.

«Tarikat siyaset ticaret» ama özellikle «siyaset ticaret», Uğur Mumcu'nun, toplumsal ve siyasal yaşamımızdaki girift ilişkiler yumağının çözümlenmesi anlamında yarattığı bir deyiştir.

Uğur Mumcu, ticaretin ve ekonomik kazanç sağlayan «karapara» olaylarının ardında siyaset dünyasının belli yapılarının bulunduğu inanıyordu; bunun tersinin de geçerli olduğunu söylüyordu.

Bu anlamda iki dünya (siyaset ve ticaret) içinde yer alan belli odaklar arasında «görünmez» ve kopmaz bir bağ ya da ilişki vardır. Bu ilişki yaşamın çeşitli alanlarında ve değişik boyutlarda etkili olmaktadır. Kimi zaman parlamentoda, hükümet içinde, üniversitede,

meslek odasında, sendikada, siyasi partide ilh...

Uğur Mumcu, işte bu «görünmez» ilişki konusunda kalem oynatan bir gazeteciydi. Bu konuda, geniş ve derinlemesine bilgilere sahipti. Uğur Mumcu'nun, t>u iki dünya ilişkileri bağlamında incele-

154

diği konulardan biri de, «karapara» çevresinde PKK, Hizbullah ve istihbarat örgütleri elemanları ve kimi siyasilerin aralarındaki ilişkileri ve çıkar ortaklıklarıydı.

Uğur Mumcu, bu tür bir çalışmanın ne tür tehlikeleri taşıdığını elbette biliyordu, ama bu araştırmaların yapılması gerektiğine inanıyordu.

Öte yandan, kendi siyasi inançları yolunda etkili bir mücadele veriyor, çeşitli siyasi çevrelerce, ama özellikle «irtica yanlısı» siyasi odaklar yönünden tehlikeli bir kişi sayılıyordu.

Uğur Mumcu cinayetini kimin ne amaçla gerçekleştirdiğine ilişkin yorumlar, bu iki noktada somutlandı. Kimileri, Uğur Mumcu'yu, «karapara» çevresinde gizli örgütlerle ilişkiye girmiş olan bazı istihbarat elemanlarının öldürttüğünü; kimileri ise, cinayetin belli siyasi çevrelerce gerçekleştirildiğini ileri sürdüler.

Ve üzerinde durulması gereken bir nokta:

Uğur Mumcu cinayetine ilişkin ciddi bir soruşturma yapılmamaktadır. Niçin?

Bu sorunun yanıtı çok, ama çok önemli.

Cinayetin aydınlatılması yolunda ciddi bir soruşturma yapılmadığı için, Uğur Mumcu'nun katillerinin kimler olduğuna ilişkin söylenebilecek çok şey yoktur.

155

TBMM'NDEKİ GÖRÜŞME

Uğur Mumcu cinayeti, TBMM'nin 26 Ocak 1993 günlü 59'uncu birleşiminde tartışıldı. İçişleri Bakanı cinayete ilişkin ilk bilgileri Meclis'e sundu; siyasi parti grupları adına yapılan konuşmalarla Uğur Mumcu'nun öldürülmesi olayı çeşitli boyutlarla değerlendirildi.

Oturum Başkanlığını Fehmi Işıklar'ın yaptığı TBMM'nin bu toplantısını, Meclis tutanaklarından izleyelim.

BAŞKAN - Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin 59'uncu birleşimini açıyorum.

III. - YOKLAMA

BAŞKAN - Ad okunmak suretiyle yoklama yapılacaktır. Sayın milletvekillerinin, salonda bulduklarını yüksek sesle belirtmelerini rica ediyorum.

(Hatay Milletvekili Abdullah Kınalı'ya kadar yoklama yapıldı)

BAŞKAN - Toplantı yetersayısı vardır, görüşmelere başlıyoruz.

156

IV. - BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI

A) GÜNDEM DIŞI KONUŞMALAR

1. - İçişleri Bakanı İsmet Sezgin'in, gazeteci-yazar Uğur Mumcu'nun menfur bir suikast neticesinde öldürül-mesine ilişkin gündem dışı açıklaması ve SHP İçel Milletvekili Aydın Güven Gürkan, ANAP Manisa Milletvekili Ekrem Pakdemirli, DYP Erzurum Milletvekili İsmail Köse, CHP Ankara Milletvekili H. Uluç Gürkan ve RP Malatya Milletvekili Oğuzhan Asiltürk'ün grupları adına konuşmaları

BAŞKAN - Görüşmelere geçmeden önce, demokrasi ve insan hakları savunucusu, değerli gazeteci Uğur Mumcu'nun katledilmesiyle ilgili bilgi vermek üzere İçişleri Bakanı Sayın İsmet Sezgin'e gündem dışı söz veriyorum; buyurun.

İÇİŞLERİ BAKANI İSMET SEZGİN (Aydın) - Sayın Başkan, Yüce Meclisin değerli üyeleri, aziz arkadaşlarım; Meclisimizin, ulusumuzun, basınımızın ve Türkiye'nin aydınlık ve güzel geleceğinden kendini sorumlu gören herkesin üzüldüğü bir konu üzerinde, İçişleri Bakanı olarak verebileceğim ölçüde bilgi arz etmek üzere huzurunuzu işgal etmiş bulunuyorum.

24 Ocak 1993 günü saat 13.30 sularında, Gaziosmanpaşa Karlı Sokak, Erdem Apartmanı 65/9 numaralı dairede ikamet eden ve ülkemizin demokratik düzende yaşaması için, kendine özgü üslubuyla, her türlü

gayreti, anlayışı; bilgisi çerçevesinde, yolsuzluklarla mücadeleyi, araştırmayı kendine şiar edinen değerli dostum, arkadaşımız, kardeşim, gazeteci yazar Uğur Mumcu, ikamet yerinin karşısında bulunan İSKİ'ye ait su deposu duvarı önüne park ettiği 06 AR 245 plakalı otosuna

157

bindiği esnada, daha önceden, otonun hareketli kısımlarının birisine yerleştirilen, tahrip gücü yüksek bir bombanın patlaması sonucunda hayatını yitirmiştir.

Acımız büyüktür. Gerçektefi, bir döneme adlarını veren gazeteci arkadaşlarımızdan birisi olan ve özellikle son yıllarda terör ve anarşi belası ve gaailesi üzerindeki araştırmaları, gayretleri ve yapıtlarıyla, devlete, ulusa büyük hizmetleri olan değerli bir kalem, usta bir kalem susturulmuştur.

Söz konusu olayın meydana gelmesinden sonra, Milliyet Gazetesi Ankara, Cumhuriyet Gazetesi İstanbul bürolarıyla, inter Star televizyon yönetimine telefon eden bazı şahıslar, eylemi, İslamî Kurtuluş Örgütü adına gerçekleştirdiklerini söyleyerek, üstlenmiş bulunmaktadır.

Olayın vuku bulduğu anda seçim bölgemde bulunuyordum. Seçim bölgem ve İzmir'deki etkinliklerimi bırarak, hemen olay yerine döndüm.

Olay duyulur duyulmaz, başta Sayın Başbakanımız ve Başbakan Yardımcımız olmak üzere, devletin bütün emniyet görevlileri, yetkilileri, sorumluları ve bütün ilgililer vaka ma-halimdeydiler.

Olaydan hemen sonra bir araştırma grubu oluşturduk; Emniyet Genel Müdürlüğü, Emniyet Müdürlüğü, Millî İstihbarat Teşkilatı elemanlarından oluşan bir araştırma grubu derhal faaliyete geçti; halen çalışmalarını devam ettirmektedirler. Arkadaşlarımız, iki gün geceli gündüzlü devam eden bir çalışma dizisi içerisindeydiler.

Olay yerinde uzman personelce toplanan parçaların ince-

158

lenmesinde de anlaşıldığı üzere, araca yerleştirilen patlayıcının, kitlesi küçük, ancak tahrip gücünün yüksek, önceden uzman bir çalışma neticesi, uzman bir kişi tarafından ancak yapılabilen, konacak yere 45 ilâ 60 saniye arasında yerleştirilebilen RDX-C4 olarak tabir edilen, yüksek patlayıcı özelliğine sahip bir patlayıcı türü olduğu belirlenmiştir.

Yerli örgütlerin bugüne değin bu tür patlayıcı kullandığına rastlanılmamıştır.

Bu olayda kullanılan patlayıcının, ilimizde bundan önce, 28.10.1991 günü Mısır Büyükelçiliği Basın Ataşesi Hüseyin Kurabi'nin ve 7.3.1992 tarihinde İsrail Büyükelçiliğinde koruma görevlisi Ehad Sadda'nın öldürülmesi eyleminde kullanılan patlayıcıların aynısı olduğu ve aynı yöntemin kullanıldığı, ilk belirlemelere göre saptanmış bulunmaktadır.

Laboratuvar incelemelerimiz halen devam etmektedir. Eylemi gerçekleştiren fail veya faillerin yakalanmasıyla ilgili olarak birtakım araştırmalar yaptık. Değerli arkadaşlarımız, bu araştırmaların üzerine, 11 kişiyi gözaltına aldık. Bunların büyük çoğunluğu yabancı uyrukludur ve bunların sorgulamalarına devam edilmektedir.

Daha evvel de müteaddit vesilelerle ifade ettiğim gibi, emniyetimiz, bu olayın çözülmesini kendisi için bir imtihan olarak görmekte, Hükümet olarak da, emniyet örgütü olarak da hepimiz, Merhum Uğur Mumcu'nun ölümündeki esrar perdesinin kaldırılması ve menfur cinayetin, bu alçak cinayetin, doğrudan doğruya Türk demokrasisine yönelen bu saldınnm faillerinin bulunmasını bir onur sorunu haline getirdiğimizi ve

159

bu konuda bütün vatandaşlardan yardım istediğimizi; ellerinde bilgi, belge, delil olabilecek, ne olursa olsun, bir görüşü içeren bilgilerin emniyete verilmesi için belirli telefon numaralarımızın, hatta benim ve bütün arkadaşlarımızın telefon numaralarının emirlerinde olduğunu söyledik, bunu kamuoyuna duyurduk ve bunun dışında da, Hükümet olarak, bu cinayetin, bu menfur, bu alçak

cinayetlin failinin yakalanmasında yardımı olacak kişi ve kişilere de, emniyetin bugüne değin verdiği ikramiyelerin en büyüğünü verecek Şekilde dllendireceğimizi de ifade ettik.

Tekrar arz ediyorum ve yüce milletimizin, basınınımızın, değerli ve kederli ailesinin acılarına Hükümet olarak iştirak ediyoruz. Ayrıca Yüce Meclisimizin ve siyasal partilerimizin gösterdiği zarafete ve duyarlılığa da Őkranlarımızı sunuyoruz.

Yüce Meclisimizin emin olmasını rica ediyorum: Hükümet olarak, Başbakanından bu konuyla ilgili bekçisine kadar bu konunun süratle üzülmesi için elimizden gelen gayreti göstereceğiz.

Bu duygu ve inançlarla Yüce Meclise saygılarımı sunuyorum efendim. (DYP ve SHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ederiz Sayın Bakan.

SHP Grubu adına Sayın Aydın Güven Gürkan; buyurun efendim. (SHP sıralarından alkışlar)

SHP GRUBU ADINA AYDIN GÜVEN GÜRKAN (İçel) – Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; bilindiği üzere, 24 Ocak 1993 Pazar günü Uğur Mumcu arabasına konulan bir bombayla yok edildi.

Mumcu'nun kişiliği üzerinde burada yeniden övücü sözler söylemeyi gereksiz sayıyorum. Mumcu'nun çok saygın ve

160

rnek kişiliği üzerinde söylenebilecek yeni bir Şey kalmadı. Ulusal ve uluslararası düzeyde sözü dinlenen ve ağırlığı olan yüzlerce insan, Uğur Mumcu hakkında söylenebilecek her türlü güzel sözü söylediler, yapılabilecek her türlü değerlendirmeyi yaptılar. Bütün bunların, büyük bir içtenlikle yapıldığına inanıyorum. Ayrıca, toplumumuzun sağlam dokusunu oluşturan milyonlarca sade yurttaşımız da, siyasal eğilimleri ne olursa olsun, Uğur Mumcu'nun acımasızca öldürülmüş olmasından çok derin bir biçimde sarsıldılar. Büyük bir üzüntü, keder ve elem duydular.

Uğur Mumcu'nun tüm bunları hak etmiş olduğundan hiç kuşkum yok; çünkü o, bütün ömrünü ve varlığını ülkesi için, halkı için, ulusu için doğrularını aramaya ve bulmaya adanmıştı. Mumcu'nun bulduğuna inandiği, benimsediği ve savunduğu doğrularını herkes kendi doğrusu saymıyor olabilir, bu çok doğaldır, ama hiç kimse, Mumcu'nun bir ömür boyu büyük bir dürüstlük ve erdemlilikle halkı ve ülkesi için doğrulan aradığım yadsıyamaz.

Uğur Mumcu, insanlığın ve toplumumuzun demokrasi, özgürlük, banş, adalet ve refah yolundaki ortak arayış ve çabalarının çok önemli bir simgesidir. Kendisinin söylemiş ve savunmuş olduğu düşünceler de önemlidir, bu düşüncelere katılmayıp karşı düşünce üretenlerin söyledikleri de aynı derecede önemlidir. Bunların tümü, birbirini besleyen ve üreten bir bütünlük içinde ortak birikimimiz ve ortak düşünce zenginliğimizi oluşturmaktadır.

Sayın milletvekilleri, Türkiyemiz, çok uzun bir süredir siyasal amaçlı cinayetlerin kol gezdiği bir ülke haline dönüşmüştür. Bunların bir kesimi kolay açıklanabilir cinayet-

161

lerdir. Failleri, isim olarak bulunmuş olsa da, olmasa da, bunların amalan kolayca tahmin edilebilmekte, toplum büyük bir belirsizlik ve sahipsizlik duygusu içine düşmemektedir. Bu tür cinayetlerin bir bölümü intikam cinayetleridir, bir bölümü, çeşitli örgütlerin i hesaplaşma cinayetleridir; bir bölümü ise, gözdağı cinayetleridir. Bunların tümü de elbette çok önemlidir ve çok kötüdür. Elbette bunlar da mutlaka önlenmeli, suçlularını bulunmalı ve kökleri kurutulmalıdır. Siyasete, Őiddetin ve cinayetlin bulaşması, en sonunda siyasal yaşamı ve onu besleyen düşün yaşamını yok eder ve kurutur. Siyasetini Őiddetten, korkudan ve cinayetten anndıramamış bir toplum, niha tahlilde bozuk bir pusulayla enginlere salınmış bir gemiye benzer ve yazgısı da onunkin-den farklı olamaz.

Sayın milletvekilleri, Türkiyemizde siyasal cinayetler içinde, yine eski bir tür oluşmuştur ki, kanımca, sonuçlan en ağır olan da bu tür cinayetlerdir. Bunlara, rejim cinayetleri de denebilir.

Bu cinayetlerin en önemli yanını, zlememeleri durumunda, büyük

toplumsal yabancılaşmalara, kutuplaşmalara ve husumetlere neden olmasıdır.

Bunlar, bir toplumun iç diyaloguna ve iç bütünlüğüne yöneltilmiş cinayetlerdir. Bunların faillerini bulamadığınız zaman, bu cinayete kurban giden etkili ve önemli insanın simgelediği siyasal düşüncenin yanlışları, bir bütün olarak kendilerini saldırıya uğramış sayıyorlar; bir cinayet ve ölümlerle bir anda binlerce cinayet işlenmiş, binlerce insan öldürülmüş gibi oluyor; öfke, husumet ve tepki de aynı ölçüde büyük oluyor.

162

Eğer cinayetin suçluları bulunamamışsa, bu öfke, husumet ve tepki, varsayımsal suçlulara yöneliyor ve karşı siyasal akımları benimseyen kitleler -ki bunlar bireysel olarak ne kadar banşıl olursa olsun- suçlu olarak görülüyorlar. Bu, büyük bir toplumsal parçalanmayı beraberinde getiriyor. Bu cinayetleri işleyenler için de asıl hedef ve amaç da budur.

Aslında herkes de bilir ki, bir kişinin, on kişinin, yüz kişinin öldürülmesiyle hiçbir dava ve düşünce doğrudan zaafa uğratılamaz. Aksine, çoğu zaman cinayetler, o cinayetle zaafa uğratılmak istenen düşünce ve davalardan daha da taraftar bulmasına neden olur; ama bu tür cinayetlerde asıl amaç;- bir düşünceyi ve davayı zayıflatmaktan çok, bu düşünce ve davanın yandaşlarıyla karşıtlarını acımasız bir kitlesel mücadeleye itmektir. Amaç, toplumun iç diyalogunu, iç saygısını, iç sevgisini ve iç bütünselliğini yıkmak ve düşünsel gelişimini yok etmektir. Bugün, önümüzdeki büyük tehlike de budur. Toplumun çeşitli katmanları, çeşitli inanç grupları, çeşitli düşünce odakları, çeşitli etnik grupları, çeşitli siyasetleri karşı karşıya getirilmek istenmektedir. Onun için, bu cinayetler, rejim cinayetleridir. Katledilenin adı ne olursa olsun, düşüncesi ne yönde bulunursa bulunsun, katledilen, özünde, iç banştır, iç sevgidir, iç saygıdır ve iç bütünlüktür.

Sayın milletvekilleri, bu tür cinayetlerin istenilen etkiyi oluşturmasının ve amacına ulaşmasının en önemli koşulu, çözümsüz kalmasıdır. Bu nedenle de, büyük bir özen, dikkat ve ustalıkla işlenmektedir. Bu yüzden de yerleşik soruşturma ve kovuşturma mekanizmaları da, yerleşik kadrolar da, failleri

163

bulmakta yetersiz kalmaktadır. Bu durum ise, sonunda devlete yönelik, büyük bir güven bunalımına neden olmaktadır. Faili bulunmayan bu tür cinayetlerde kullanılan her bomba ve kurşunla, aynı zamanda devlet ve toplum arasındaki güven ilişkisi de katledilmiş oluyor.

Sayın milletvekilleri, faili bulunmayan bu tür rejim cinayetlerinde halk diyor ki, «Devlet bunları bulmuyor, çünkü devlet içinde bazı güçlük odakları, bunların bulunmasını istemiyor.» Halk diyor ki, «Devlet bunları bulmuyor, çünkü devlet içindeki bazı odakların bunlara karışmış olabileceğinden çekimiyor.» Halk diyor ki, «Devlet bunları bulmuyor, çünkü bulamıyor, kendi zaaf içinde.»

Bunların hangisi doğru olursa olsun, sonuç değişmiyor ve hep aynı kalıyor. O da, halkla devlet arasındaki güven ilişkisinin büyük ölçüde zedeleniyor olmasıdır.

Sayın milletvekilleri, sözünü ettiğim rejim cinayetlerinin arkasında, genelde, çok karmaşık ve gizli siyasal ilişkiler, dokular, hedefler, örgütlenmeler ve çıkarlar vardır. Bunların bütünü bu boyutlarıyla çözmek ve ortaya çıkarmak çoğu zaman klasik bir güvenlik ve adalet bürokrasisinin doğal yapısını da, kadrolarını da, yöntemlerini de ve hatta yetkilerini de aşar. Bu tür rejim cinayetlerinin birçoğunun, hatta hemen hemen tümünün karanlıklar içinde kalmış olmasında, sanıyorum, en yetkili siyasal organ olan Türkiye Büyük Millet Meclisinin, bu soruna bugüne değin yeterince kapsamlı olarak ve süreklilik içinde el atmamış olmasının küçümsenemez bir payı vardır.

164

Bugün halk, artık faili meçhul kalmış bu rejim cinayetlerinin çözülmemiş olmasının, çözülememiş olmasının nedenlerini araştırmak, bulmak ve gidermek üzere, Türkiye Büyük Millet Meclisinin duruma el

koymasını istemektedir. Uğur Mumcu cinayeti nedeniyle benim halktan aldığım izlenim odur ki, halk, bu tür cinayetlerin önlenmesini ve katillerinin bulunma yollarının açılmasını Türkiye Büyük Millet Meclisinden talep etmektedir. Halk, Meclisine halen daha büyük güven duymaktadır, onun sorunu çözeceğine ve çözebileceğine inanmaktadır. Halk, tüm yasal siyasal partilerden, bir bütünlük ve dayanışma içinde, yaşadığımız siyasal cinayetler trajedisine bir son vermesini beklemektedir. Korkarak söylemek isterim ki, bunu yapmamamız ya da yapamamamız durumunda, bu cinayetler, ulaşabilecekleri en üst ve nihai amaca da ulaşmış olacaklardır, o da, halkın rejime ve onun kalbi olan Meclise olan güven duygusunu yitirmesidir. Sayın milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisimizin kadroları arasında, adalet, güvenlik, istihbarat, iç siyaset ve dış siyaset konusunda yetkinliği ve uzmanlığı bilinen çok değerli parlamenterlerimiz vardır. Bunlardan, büyük bir özen ve sorumlulukla oluşturduğumuz bir Meclis araştırması komisyonunun, faili meçhul cinayetler konusunda yapacağı geniş ufuklu ve siyasal nitelikli bir araştırmanın çok yararlı olacağına inanıyoruz. Böyle bir komisyon, büyük bir olasılıkla, bazı somut sonuçlara da ulaşacaktır; bu da, toplumuzu ve rejimimizi çok rahatlatacaktır. Sayın milletvekilleri, biz, SHP Grubu olarak, böyle bir

165

Meclis araştırma önergesini tek başımıza verebilirdik; ancak, bizim SHP Grubu olarak asıl istediğimiz, Parlamentonun ve hükümetin bir bütün olarak duruma el koymasındır. Bu nedenle, Parlamentoda temsil edilen tüm siyasal partilerin yetkililerinin bir araya gelerek, böyle bir Meclis araştırmasının, gereği, yararı, gerekçesi ve kapsamı üzerinde düşünce alışverişinde bulunmalarını istiyoruz; artık bir Meclis araştırması önergesini hedefliyoruz.

Sayın milletvekilleri, burada, rahmetli Abdi İpekçi'nin eşi Sibel İpekçi'nin, Abdi İpekçi Banş ve Dostluk Ödülü törenine katılmayışının nedenlerini açıklayan mektubundan bir paragraf okumak istiyorum. Sayın İpekçi diyor ki: «Aradan tam onüç yıl geçti. Değerli Andreas Politakis'in girişimleriyle kurulan bu ödül, kök saldı, gelişti, yüzlerce değerli ürün verdi; ama bu onüç yıl içinde, eşimin yaşamını noktalayan kurşunların neden sıkıldığına dair, halen kesin bir bilgi elde edilemedi, kimi ipuçları yeterince değerlendirilmedi. Onüç yıl içinde, görev başında bulunan hükümetler bu konuda yeterli duyarlılığı göstermediler. Eşime o kurşunların sılımasına kim, neden karar vermişti; bu sorunun cevabı açıklığa kavuşmamışken, böylesine yüce, böylesine saygıdeğer bir törende bile olsa, kamuoyunun karşısına çıkma hakkını kendimde görmüyorum. Ya da, başka bir deyişle, şu ya da bu nedenle kamuoyu karşısına çıkmak gerekirse, içimden yalnızca şu soruyu haykırmak geliyor: Kim, neden?!» Sayın milletvekilleri, bu feryat, yalnızca Sibel İpekçi'nin feryadı değildir. Yıllardır, toplum olarak hep birlikte, tıpkı

166

Bayan İpekçi gibi aynı haykırışı yapıyor ve aynı kayıtsızlıkla karşılıyoruz. Kim, neden, niçin?!

Sayın milletvekilleri, Meclisimizin, durumun önemine uygun kararlar alacağı inancı içinde, sizlere saygılar sunuyor, bugüne değin siyasal cinayetlerde yitirdiğimiz değerli evlatlarımızın ve kardeşlerimizin anısı önünde, SHP Grubu olarak bir kez daha saygıyla eğiliyoruz. (SHP, CHP, DYP ve ANAP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ederiz.

Anavatan Partisi Grubu adına Sayın Ekrem Pakdemirli, buyurun efendim. ANAP GRUBU ADINA EKREM PAKDEMİRLİ (Manisa) – Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; Değerli Yazar Mumcu'nun katledilmesi dolayısıyla, Sayın Bakanın verdiği bilgiler üzerine. Grubumun da olayla ilgili fikirlerini, görüşlerini arz etmek için huzurunuzdayım. Hepinize saygılar sunuyorum.

Değerli milletvekilleri, sizlere, bir köşe yazan, bir milletvekili ' ve Anamuhalefet Partisinin Genel Başkan Yardımcısı olarak, hatırası önünde saygıyla eğildiğimiz merhum Uğur Mumcu hakkında derin

üzüntümüzü ifade etmeye çalışacağım.

Ankara'nın köklü Mumcuoğlu ailesinden olan merhum Uğur Mumcu, ülkemizde tartışmasız olarak bir başyazar unvanına sahipti. Her gün, okuyucuya, değişik konularda, sağlam, mantıklı, incelemeye dayanan ve onu sıkmayan bir yazı yazma, fevkalade zor bir iştir. Bu zor işi, merhum Mumcu her gün başarmaktaydı.

167

Yazılarınızda belli kesimlerin büyük tepkisini almayı göze almak ve tehditlere rağmen bu üslubu devam ettirmek, büyük irade ve cesaret işidir.

Merhum Mumcu, bu yönüyle çelikten bir irade ve üstün bir cesarete sahipti; ülkenin üstün menfaatlarnı, Atatürk ilkelerine sıkıca bağlı olmakta görür, toplumda görülen yolsuzluk ve suiistimal hastalığının kökünün kazınması için kalemini kullanırdı; düşüncelerini yazar, onların istismarını yapmazdı.

Siyasî görüşlerini kabullenmeyen insanlarımız dahi, bu vasıflarından dolayı merhum Mumcu'yu sayardı; savunduğu fikirler çerçevesinde yaşayan, olduğu gibi görünen, görüldüğü gibi olan bir kimseydi. Değerli milletvekilleri, hiç kimsenin, ama hiç kimsenin yaşama hakkını, hiçbir kimsenin elinden alamayacağım bütün semavî dinler emretmekte ise de, maalesef, insanlık tarihi, taşıdığı fikirler için öldürülmüş insanlarla doludur.

İlkel bir düşünce olan insan öldürme, artık çağımızda olmamalıdır. Ülkemizde çeşitli siyasî, ekonomik ve inanç mozaiğinin olması, toplumumuzun demokratik -yapısındaki sağlamlığı ve kültürünün zenginliği olarak düşünölmelidir. Bu anlayıştan yoksun, ilkel ve katil ruhlu satılmış bir avuç insan, maalesef, bu alçak saldırılan dün de yapmaktaydı, bugün de yapmakta bir sakınca görmemektedirler. Basın müntesibi olarak, bu kirli elleri lanetliyor ve bu büyük yazarın hatırası önünde saygıyla eğiliyorum.

Değerli milletvekilleri, bir milletvekili olarak bu çirkin

168

saldırımı, demokrasiye, insan haklarına ve adalete indirilmek istenen bir darbe olarak görüyor ve siz milletvekillerini, bu tür cinayetlerin faillerinin süratle ortaya çıkarılması ve sonuçlandırılması için gerekli yasal düzenlemeleri yapmaya çağırıyorum.

Terör suçlarına verilen cezalan gözden geçirmekte fayda görüyorum. Terör suçlularının aftan yararlanmalarının önünün tıkanması gerektiğine inanıyorum. Sık sık çıkanlan aflar, bu suçlann azalmasını sağlamamış, bilakis artırmıştır.

Gelin, bunlan tartışalım ve bir avuç bedbahtın, insana olan zulmünü ortadan kaldıracak tedbirleri alalım.

Bir milletvekili olarak, ülkemizin büyük bir yazarını kaybetmenin acısını tarifte güçlük çekiyor, aziz ruhu önünde tazimle eğiliyorum. Saym milletvekilleri, Anamuhalefet Partisinin Genel Başkan Yardımcısı olarak, tüm partililerin, bu olayı nefretle kınadığım biliyorum. Siyasî fikirlerimizin farklı oluşu, fikirlerinin muhteremliğine gölge düşüremezdi.

Partim, bu gibi menfur suikastlerde hayatım kaybeden gazeteci, yazar ve diğer terör kurbanlarının katillerinin bulunmasını Hükümetten talep ederken; Koalisyon ortaklarının, eskiden yaptığı gibi, konuyu istismar etmeyeceğine -çünkü, inanıyoruz ki, istismar uzun vadede terörü yeşerten bir olgudur- koltuk kuvvetlerinin serinkanlı, bilinçli ve azimli çalış-malanyla katillerin bulunacağına ve adalete teslim edileceğine inanmak istiyoruz. Konuya önyargısız yaklaşmak, konunun

169

daha çabuk çözümünü sağlayacaktır ve bunu bekliyoruz.

Yüce Türk Milletinden, tahriklere kapılmamasını ve olayları saptırma gayretine aldırmadan, cinayetin çözümüne yardımcı olmasını partim adına talep ediyorum.

Değerli milletvekilleri, Sayın İçişleri Bakanımızın cinayete ilgili verdiği bilgilerden, cinayeti işleyenin profesyonel bir katil olduğu anlaşılmalıdır; daha önce işlenen üç cinayete paralellik arz

ettiğini ifade etmiştir. Sayın Bakan, «Onbir kişinin sorgulanması devam etmektedir» dediler.

Bu cinayetin esrar perdesinin kaldırılmasını bir onur ve imtihan olarak kabul ettiklerini açıklamalarını takdir ediyoruz; ancak, bu imtihanda sınıfta kalmamalarını diliyoruz. Konunun takipçisi olacağımızı da ifade etmek istiyorum.

Parti Grubumuz, faili meçhul cinayetlerin araştırılmasıyla ilgili bir önerge vermiştir. Önergeye vereceğiniz destekle kurulacak, komisyonun, bugüne kadar işlenmiş faili meçhul cinayetlerin, hiç olmazsa bir kısmını aydınlığa çıkarabilirse; demokrasiye ve milletimize hizmet edeceğimize inanıyorum.

Parti Grubumuz, faili meçhul cinayetlerin araştırılmasıyla ilgili bir önerge vermiştir. Önergeye vereceğiniz destekle kurulacak, komisyonun, bugüne kadar işlenmiş faili meçhul cinayetlerin, hiç olmazsa bir kısmını aydınlığa çıkarabilirse; demokrasiye ve milletimize hizmet edeceğimize inanıyorum.

Sayın milletvekilleri, evet Sayın Mumcu susturuldu; ama fikirleri topla, tüfekle öldürmek, ortadan kaldırmak mümkün mü?! Daha nice Mumcular çıkar ve yollanna azimle devam eder...

170

Sayın millevekilleri. Partimin bütün fertlerinin bu konudaki üzüntüsünü sizlere ifade ediyor; Sayın Mumcu'nun ailesine, yakınlarına ve Yüce Türk Milletine başsağlığı diliyorum. (Alkışlar) BAŞKAN – Teşekkür ederiz.

Doğru Yol Partisi adına Sayın İsmail Köse; buyurun Sayın Köse. DYP GRUBU ADINA İSMAİL KÖSE (Erzurum) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Grubum ve şahsım adına Yüce Heyetinizi saygıyla selamlarken, menfur bir cinayete kurban giden Merhum Uğur Mumcu'ya, yine Grubum ve şahsım adına, Allah'tan rahmet diliyorum.

Hangi düşüncede olursa olsun, bu şekilde işlenen, profesyonelce işlenen, insanlık dışı bir hareketle korkunç bir cinayeti işleyenlerin, insanlıkla alakalan olmaması gerekir ve bu inançtayız. Bu korkunç cinayeti gören, basından ya da televizyondan, lime lime vücudunun parçalanmasına şahit olan insanların da tüyelerinin ürpermemesi yine insanlık dışı bir harekettir.

Öldürenlerin, katillerin muhakkak suretle en kısa sürede yakalanması en büyük arzumuzdur. Türkiye Büyük Millet Meclisi olarak, bu gibi meseleler üzerinde, bütün Meclisimizin, hassasiyetle üzerinde durması, Hükümet için güvenlik kuvvetleri için bir avantajdır.

! Altı aya yakın bir süre içerisinde büyük şehirlerde işlenen cinayetlerin faillerinin azamisi tespit edilmiş, yakalanmış, adli makamlara verilmiştir. Bununla ilgili olarak da, Sayın

171

Bakanın belirtmiş olduğu faillerin, inşallah gerçek failler olduğu ve diğer faili meçhul cinayetlerle alakalı olduğu ve her gün konuşulmaktan gerçekten üzüntü duyduğumuz bu gibi olayların da olmamasına bir örnek teşkil edecektir.

Tabii, burada hedef Sayın Mumcu'nun, Türkiye'nin başta bölünmez bütünlüğüyle alakalı meselelere eğilmesi ve özellikle bölücü hareketler ile kaçakçılık olaylarının birleşik hareket içerisinde olduğunu inceleyerek ortaya koyması ve ülkemizin, milletimizin aleyhine vuku bulan hadiselerle yakından ilgilenerken, devletimizin arşivlerinde bulunan bilgilerin de ötesinde, kendisinde biriktirmiş olduğu, gerçekten çok büyük ve değerli çalışmalarının bulunması, tabii ki, bu olaya hedef olmasına vesile teşkil etmiştir.

Sayın Mumcu, yapacağı çalışmalarla, belki kafalarımızda meçhul kalmış olan birçok suale gelecekte cevap verecekti veya bundan böyle olacak hadiselerde, güvenlik kuvvetlerimizin veya icra güçlerimizin yapacağı çalışmalarda, birçok görevin yerine getirilmesinde kolaylık sağlayacaktı. İşte bu cinayetin altında, önümüzdeki günlerde, bu gibi olayları yapanların, gerek bölücü kanatta, gerekse kaçakçılık kanadında, ülkeye ve millete zarar verecek hareketlerin ortaya çıkarılması gerekçesi yatmaktadır. Onunla birlikte, tabii rejimdir hedef olan, demokrasinin çökertilmesidir ve hukuk kuralları

içerisinde işleyen bir rejimden ziyade, halkın, vatandaşın, devlete olan güveninin sarsılmasıdır amaçlanan.

Failler kısa sürede yakalanır, kısa sürede adli makamlara intikal ettirilir ve toplumun karşısına, failleri kısa sürede yaka-

172

lamış bir güvenlik kuvvetleri veya Hükümet olarak çıkılırsa, elbette ki, toplumda meydana gelen reaksiyon süratle düşme durumunda olacaktır. Şu anda, toplumun her kesiminde, sokakta, bu şekilde işlenen bir cinayete karşı, esasen insanlarımızın içerisindeki merhamet duygusundan dolayı, diğer taraftan da, Sayın Uğur Mumcu'nun şahsiyetiyle alakalı olarak, bir tepki oluşmuştur. Meclis olarak, bu meseleyi gündeme getirip konuşurken, sokakta gösterilen tepkinin hedefinin şaşırtılmamasına muhakkak surette dikkat etmemiz gerekir, hedefi şaşırttırmamız lazımdır. Elbette ki, tepki konulacaktır; sokaklarda, caddelerde, her yerde vatandaşımız çeşitli eylemlerle tepkisini ortaya koyacaktır; ancak, bu tepkiler ortaya konurken, insanlarımızın birbirine karşı gelecekleri olaylardan ve eylemlerden de uzak durmasını sağlayacak tedbirler almamız gerekmektedir. Cinayet, şekliyle, işleniş tarzıyla, akıllara, hafsalaya sığmayacak şekilde organize edilmiş, ortaya konulmuş korkunç bir olaydır. Bu, toplumda, birçok meseleyi bir saatin içinde, bir tarafa bıraktıracak kadar önemli bir olaydır. Onun için, güvenlik kuvvetlerimizin, Hükümetimizin, meselenin üzerinde hassasiyetle durması, meseleyi çok kısa bir süre içerisinde aydınlığa kavuşturacak ciddi tedbirleri alması ve olayı aydınlığa kavuşturması gerekmektedir.

Konuyu çok iyi değerlendirmek lazım. Bir tarafta, güneşdoğudaki olaylar vardır, diğer tarafta da, gemiyle çok büyük miktarda eroin ve esrar kaçakçılığı yapan iki şebeke, güvenlik kuvvetleri tarafından ele geçirilerek sanıkları adli

173

makamlara intikal ettirilmiştir. Gemilerden birisi, kaçakçılar tarafından batırılmış, diğeri narkotik şube elemanlarınınca ele geçirilmiştir. Bu olayın, bu şebekelerin yakalanmasından sonra gündeme gelmesi de calibi dikkattir. O itibarla, mesele, yalnız bir gazetecinin, yalnız bir kişinin öldürülme olayı değildir. Bu olay, Sayın Uğur Mumcu'nun şahsında, Türkiye Cumhuriyeti Devletinin, Türkiye Cumhuriyeti Hükümetinin almış olduğu tedbirler, güvenlik kuvvetlerimizin başarılı çalışmaları sonucunda, son zamanlarda, gerek bölücü mihraklara, gerekse kaçakçı şebekelerine indirdiği darbenin, bir yerde de belki intikamıdır. O itibarla, meseleyi şahıstan öteye düşünerek, bu, konunun merhum Uğur Mumcu'nun kişiliğinde, muhakkak surette daha değişik boyutlarda değerlendirerek, meseleyi o şekilde nitelendirmekte fayda vardır.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; bütün arkadaşlarımız gibi, bir milletvekili olarak ben de, Sayın Uğur Mumcu'yu yazılarından takip eden, fevkalade istifade eden kişilerden birisiyim. Gerçekten, kendisi, olayları birbiriyle irtibatlandırması, değerlendirmesi; devlet kesiminde birçok bürokratin yapamayacağı kadar, bu meseleleri açıklıkla ortaya koyacak ve irdelleyebilecek kadar kendisini yetiştirmiş ve bu bilgilerle mücehhez bir kişiliğe sahipti.

Elindeki belgelerin ortaya konulması esnasında veya yazmış olduğu yazılar sonucunda; hakikatlerin dışında, gerçeklerin dışında bir şeyle karşılaşmanız da mümkün değildi. Onun içindir ki, gerek basın ve gerekse toplumumuz çok büyük bir değerini kaybetmiştir.

174

Merhum Uğur Mumcu'ya Allah'tan rahmet diliyor; grubum ve şahsım adına, ailesine, basınımıza ve milletimize başsağlığı diliyor, Yüce Meclisi saygıyla selamlıyorum. (DYP ve SHP sıralarından alkışlar) BAŞKAN – Teşekkür ederiz Sayın Köse.

Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Sayın Uluç Gürkan, Buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA H. ULUÇ GÜRKAN (Ankara) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; gazeteci yazar Uğur Mumcu 24 Ocak 1993 günü alçakça bir suikaste kurban gitti. Kendisi, Türk basınının araştırmacı

gazetecilik dalında önde gelen bir değeriydi; demokrasinin, laik cumhuriyetin inançlı ve kararlı bir savunucusuydu. Bu nitelikleriyle Uğur Mumcu'nun katledilmesi, kamuoyunu derinden sarstı. Değerli milletvekilleri, yaklaşık bir yıllık aradan sonra oluyor bu olay. Terörün yeniden kamuoyunda büyük yankı uyandıracak kişilere yönelmesi, bu bakımdan bir dizi soruyu da beraberinde getiriyor. Acaba, Uğur Mumcu'nun canına kim ya da kimler kastedebilir? Toplumun tamamına yakın bir bölümünce nefretle karşılanan bu alçakça suikaste niçin yönelinir?

Uğur Mumcu, sevilen, sayılan bir gazeteciydi. Hemen her kesimi ilgilendiren araştırmalarıyla tanınıyordu. Silah ve uyuşturucu kaçakçılığıyla ilgili dosyalan, Rabıta dosyası, şeriat diktası heveslilerine, PKK tetörüne ve yolsuzluklara karşı ödünsüz yazılarıyla dikkatle izleniyordu. Hiç kuşku yok ki, bütün bunlar ve ödünsüz kişiliği. Uğur Mumcu'ya karşı

175

kimi çevrelerin, özellikle de teröre kaynaklık eden bütün gizli odakların husumetini doğurmuştu. Silah ve uyuşturucu mafyası, PKK terörü, şeriat özlemcisi gruplar, hepsi bir arada... Uğur Mumcu'ya karşı husumeti, bir bakıma terör cephesi ya da terör bataklığı olarak tanımlayabiliriz. Bu bakımdan olay, işte bu terör bataklığının, şu ya da bu kesiminin ya da bütününün Uğur Mumcu ile hesaplaşması niteliğindedir, ama bunu, özel bir hesaplaşma, peşin suçlu ilan etme yanlısına düşmeden, toplumda çatışmaları körüklemekten tespit edip, gereğini yerine getirmemiz gerekir.

Değerli milletvekilleri, terör bataklığının bugüne kadar kıydığı canlar konusunda, ne yazık ki, yeterince aydınlanabilmiş değiliz. Suçlular, ne kişi olarak, ne de örgüt bağlantıları bakımından yakalanıp adalete teslim edilememişlerdir; az sayıda yakalananların ise, cezaevlerinden kaçışları önlememiştir. Bu durum, ülkemizde, terörün hak ettiği cezayı görmesini önlemekte, dolayısıyla, hukuk devleti düzenimizin teröre karşı caydınca bir işlem, işlev görmesini imkansızlaştırmaktadır.

Değerli milletvekilleri, bu konuda Cumhuriyet Halk Partisi Grubu olarak önemsemiğimiz bir noktanın altını çizmek istiyorum. Bugün, ne yazık ki, Uğur Mumcu cinayetini soruşturmakla görevli Devlet Güvenlik Mahkemesi Başsavcılığı da umut vermemektedir. Birkaç nedenle umut vermemektedir, birinci neden şudur: Bu Başsavcılık, Muammer Aksoy, Bahriye Üçok olaylarında başarılı olamamıştır, başarısızdır. Bugün

176

Uğur Mumcu cinayetini böyle bir ekiple soruşturmak, başsızsızlığı peşinen kabullenmek anlamına da gelebilir. (CHP sıralarından alkışlar)

İkinci neden: Uğur Mumcu, araştırmacı kimliğiyle, sağlam hukuk bilgisiyle, bu Başsavcılığa, bir hukuk adamı, bir savcı olarak güvensizliğini onlarca yazısında açıkça ortaya koymuştur, taraf olmuşlardır. Sağlıklı bir hukuk adamının, bu soruşturmada sorumluluğu üstlenmemesi gerekirdi.

Üçüncü neden, maalesef bütün bu kuşularımızı, tespitlerimizi doğrulayan: -basına da yansıdı- DGM Başsavcısının, olay yerine gidince, henüz hiçbir şey belli değilken, «dış mih-raklann işidir» gibi bir fikir spekülasyonuna hemen başlamasıdır. ,

Bu olay, öyledir ya da değildir, ama orada bu fikir spekülasyonunu yapacak, belki hedefi saptıracak bu spekülasyonu yapma görevi, maalesef, hukuk anlamında da o kişinin görevi olmamak gerekirdi. Bu bakımdan, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu olarak -Sayın Adalet Bakanımız da buradayken- hukuken bir yol bulunup, Uğur Mumcu cinayetini ve diğer faili meçhul benzeri cinayetleri soruşturacak, işinin en iyisi bir ekibe özel görevlendirmeye verilmesinin yolunun araştırılmasını diliyoruz ve öneriyoruz.

Onun ötesinde, devlet bütün kadrolarıyla, emniyetiyle, hiç kuşku yok ki, Sayın içişleri Bakanımızın da ifade ettiği gibi, bunu bir sınav niteliğinde ele almaktadır, bazı şeyleri yapmaktadır, ama korkarım

ki, bu DGM Başsavcılığının yönetiminde,
177

bu sınav kolay kolay başarılı olma umudu ve ışığı vermemektedir,
veremez.

Bunun ötesinde biz, Uğur Mumcu cinayetini, yalnızca basit bir adliye ya da emniyet olayı olarak da göremeyiz. Terörün etrafındaki bütün örgünün yırtılması için -Sosyal-demokrat Halkçı Parti Sözcüsü Sayın Aydın Güven Gürkan'ın söylediğine katılıyoruz- Türkiye Büyük Millet Meclisi olaya el koymalıdır. Bu çerçevede, hangi parti yaptı, nasıl yaptı, kim öncelik aldı tartışmasının ve komplekslerinin, hepsinin ötesinde. Cumhuriyet Halk Partisi Grubu olarak 2 Şubat Salı günü, hemen önümüzdeki 2 Şubat Salı günü -gensoruların hemen ardından- görüşülmesi dileğiyle, ve Meclisin bu araştırmayı da bitirene kadar çalışmasını sürdürmek dileğiyle verdiğimiz bir Meclis araştırması önergesi var. Bunu o gün görüşebilelim, zaman yitirmeyelim. Herhalde o araştırmayı görüşme kararını tek başına bir parti grubu almayacak, bütün gruplar alacak. Gerekiyorsa, araştırma gününün kararında yahut araştırma önergesinin görüşüldüğü gün, ortak bildirimler filan da çıkarabiliriz; ama, artık zaman yitirmeyelim. Bunu, önümüzdeki ilk günde görüşebilelim ve bu komisyonu, oluşturabilelim. Bunun için de. Yüce Meclisten, gene önemli bir dileğimiz var: Meclis, şu ya da bu nedenle, tatil girmeye -kısa bir süre için de olsa- hazırlıkları içinde görünüyor. Gelin değerli milletvekilleri, bundan vazgeçin. (CHP sıralarından alkışlar)

YILMAZ OVALI (Bursa) – Yok öyle bir şey.

H. ULUÇ GÜRKAN (Devamla) – Telefon edilip öneri geldi efendim.

178

Bundan vazgeçelim. Türkiye'nin koşulları, tatilde dahi olsa bu Meclis, olağanüstü toplanmasını gerektirecek önemde. Bu durumda, tatil fikrini aklımızdan çıkaralım ve yalnızca Uğur Mumcu cinayetini değil, diğer bütün terör kurbanlarının cinayetlerini de, aydınlatmak üzere, Meclisin koyacağı ağırlıkla, önemli, ciddi mesafeler kaydedebilir bir konuma gelelim.

Hepinizi, şahsım ve Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına saygıyla selamlarım.

Teşekkür ederim. (Alkışlar)

BAŞKAN – Refah Partisi Grubu adına Sayın Oğuzhan Asiltürk, buyurun.

(RP sıralarından alkışlar)

RP GRUBU ADINA OĞUZHAN ASİLTÜRK .(Malat-ya) – Muhterem Başkan, değerli milletvekilleri; gazeteci-yazar Uğur Mumcu'nun menfur bir cinayete kurban gitmesi üzerine, Sayın İçişleri Bakanımızın Meclisi aydınlatmasından sonra, Grubumuz adına, görüşlerimizi açıklamak üzere huzurlarınızda bulunuyorum. Sözlerime başlarken, değerli üyeleri saygıyla selamlamanın hemen akabinde, bu menfur cinayeti işleyenlerin ne kendileri ne -eğer varsa- örgütleri ve düşünceleri için, ne de memleket için hiçbir netice elde edemeyeceklerini çok açık bir şekilde hepimizin haykırması gerektiğine inancımı belirtiyorum. İnsanları öldürerek hiçbir yere ulaşmak mümkün değildir. Bu, geçmişte de denendi, çok insan bu uğurda hayatını kaybetti; ama, o insanları öldürenler, kendi fikirleri için, bir zerre

179

basan elde edemediler. Bu, yeni bir şey değildir; ihtilalden önceki dönemde, biz, bunları, acı acı yaşadık.

İnsanların öldürüldüğü, kurşunların sıkıldığı ortamda, fikir mücadelesi olmaz. Kurşunlar, önce, fikirleri ortadan kaldırırlar, onları katlederler. İnsanların düşüncelerini serbestçe söylemelerinin imkânının sağlanması gerekir. Karşımızdaki insanların hepsi bizim gibi düşünmeyebilirler, düşünmüyorlar da, düşünmelerini beklemek de yanlış olur; ama, herkes, kendi düşüncesini, medeni ölçüler içerisinde ortaya koyabilmelidir. Elbette, birisi bir şey söylediği zaman «senin dediğin en güzeldir» de denmiyor, karşısında, yanlışlıklar, tutarsızlıklar ortaya konuluyor, tenkit ediliyor, daha güzeli ortaya konuyor. Ancak bu yolun çıkar yol olduğuna inanıyorum. Dolayısıyla, hiçbir ayırm gözetmeksizin, öldürülen insan şu veya bu

fikirden olsun ayınnı olmaksızın, kime karşı bu cinayet işleniyorsa, elbirliği ile karşı çıkılması gerektiğini ifade etmek, bunun altını çizmek istiyorum.

Bu cinayetin, bana göre karanlık ve kalleşçe hedefleri var. Sadece görünen şekli, birinci derecede önemli değil, görünen şeklinin dışında hedefleri var. Uzmanların bildirdiğine göre, anlattıklarına göre -bunu, radyolarda dinledik, televizyonlarda seyrettik, gazetelerde okuduk, öğrendik ve ben birçoklarını o anda öğrendim- mesela; Uğur Mumcu'nun bir suikasta karşı çelik yelek kullandığını ben suikastten sonra öğrendim. Anlaşıyor ki, bu suikasti yapanlar, sıradan, çapraz ateş açarak öldüremeyeceklerini biliyorlarmış. Bu, toplumun bildiği bir şey değil; bu sıradan anarşistin bileceği bir şey

180

değil; özel örgütlerin bileceği ölçüde gizli şeyler. Nitekim, birçoklarınız gibi, ben de suikasten sonra bunu öğrendim. Demek ki, bu suikastın yapılabilmesi için başka metotlar, özel yöntemler kullanılmalıymış. Bunu biliyorlar ve yapıyorlar...

Suikastin bir başka şekli için -birçok gazetede var-kontağa bağlı olarak bu patlayıcının kullanıldığı söyleniyor. Halbuki, yerinde inceleme yapanlardan dinledim, kontağa bağlı değil, egzozu bağlı, «egzozun ısınması neticesinde» diye ifade ediliyor. Değil mi?..

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (İçel) - O da değil, hayır. İçişleri Bakanı açıkladı, teker dönünce ufak bir hareketle patlıyor.

OGUZHAN ASİLTÜRK (Devamla) - Evet, tasdik ediyorsunuz da, «acaba yanlışlık mı var?» diye sordum.

Öyle bir patlayıcı ki, şimdiye kadar, bu tip terörist eylemlerde kullanılan patlayıcıların bir kademe daha ilerisi. Bağlandıkları yerde, dış kablolan, biliyorsunuz, plastik maddeler koruyor, bunlar egzozun ısısından, zamanla ısı çok faz-lalaşınca eriyor; eriyince, ikisi de egzozu temas etmek suretiyle bir kısa devre oluyor, kısa devre olunca, doğrudan doğruya fünye patlıyor ve patlayıcıyı harekete geçiriyor. Şu patlayıcı, bir defa Türkiye'de imal edilmiyor.

İkincisi, bir başka karanlık emel daha var: Bir kişiyi öldürmeyi de hedeflemiyor. Bir kişiyi öldürmeyi hedeflese, bunlar kontağa da bağlanır, kontak elektriği geçirince fünye patlar, fuhya patlayınca patlayıcı patlayacağı için, o anda binen kişi, arabadaki kişi veya kişiler ölürlür. Halbuki, bu,

181

çalıştıktan bir süre sonra, trafiğe girdikten sonra patlayacak bir patlayıcıdır, dikkatlerinizi çekiyorum. Yani, kontağı çevirdiğiniz anda patlayıcı patlamaz; ne kadar zaman sonra patlar?.. O telleri koruyan, muhafaza eden plastik muhafaza eriyecek, eridiktçn sonra kısa devre olacak... Bu ne kadar zamanda olur? En az bir dakikadan sonra olur; en az, en hızlı bir zamanda bir dakikadan sonra olur, hatta soğuk zamanlarda bu bir dakikadan da fazla bir zaman alır soğuktan dolayı. O zaman ne olacak? Trafiğe gireceksiniz, önünüzde, yanınızda, arkanızda araba var, o arabalarda insanlar var, orada patlayacak ve orada üç, beş araba tahrip olacak ve beş, on kişi de ölecek.

Bu kadar hunharca ve belirli profesyonel insanlar tarafından düzenlenen bir suikast bu; öyle basit «bir olay değil... telefon etmiş de, efendim, filan kurtuluş örgütü üstlenmiş...» Bu kadar basit değil bu işler. O telefon eden, bir başka örgüt ismini de söyleyebilir, bir başka örgütün adını da verebilir, bu sefer o da üstlenmiş olur...

Sayın İçişleri Bakanımız burda bir değerlendirme, bir yorum yapmadan söyledi ama, İçişleri Bakanının bu sözü söylemesi, bir yönlendirme değildir. Bu toplumun bir kesiminin, bir kesimine, belli şekilde husumet beslemelerine sebep olur. Bu bir tecrübesizliktir, bir kötü niyeti olmadığını biliyorum; ama, uyarmak da benim görevim, onu bir kere daha ifade etmesinin çok yanlış olacağını burada hatırlatıyorum.

Değerli arkadaşlarım, Türkiye'de kamuoyu bir önemli olayla

ilgilileniyordu. Türkiye toprakları, Türkiye Büyük Millet
182

Meclisinin izni dışında, rızası dışında, bilgisi dışında başka bir ülkeye, savunmanın dışında bir gayeyle, taarruz gayesiyle kullanıldı. Bu, savaşın tarafı olmaktır, Birleşmiş Milletlerin tarifine göre. Birleşmiş Milletler tarif olarak diyor ki, «bir savaşın tarafı olmak, savaşan ülkelerden birinin silahlı gücüne hava sahasını açmak veya hava meydanlarını kullandırmaktır» hava sahasını açmak bile yeterlidir. Şimdi biz, bir savaşın tarafı haline geldik, büyük bir problem halinde Türkiye kamuoyunu ilgilendiriyor ve hakikaten Türkiye kamuoyu çalkalanıyor; ama, bir bakıyorsunuz, bir suikast oluveriyor; bütün bunlar ortadan kalkıyor. Yani, bunların arkasında başka birtakım hedefleri de mutlaka aramak lazım.

Sadece yetkililerin değil, değerli basın mensubu arkadaşlarımızın makalelerinde, Uğur Mumcu'nun, son açıklamalarında PKK-MİT ilişkilerinden bahsettiğini, onu belgelerle açıklayacağını ifade ettiğini hepimiz biliyoruz, duyduk, okuduk.

Bu arada, komisyon başkanı çok değerli bir arkadaşımızın beyanatı var gazetelerde, «Benimle de konuştu, bu belgelerle ilgili bazı şeyler söyledi. Buluşacaktık, ömrü vefa etmedi» diyor.

Bunlar soruşturulurken, devleti korumak için, müesseseleri korumak için, adı geçen müesseseleri, birtakım yanlış, hatta asılsız ithamların altından kurtarmak için, bu müesseseler için sokulmaz, korumak için sokulmaz. Halbuki, Sayın İçişleri Bakanımızın, soruşturma için bir ekip, bir grup kurulduğu ifadelerini hep beraber burada dinledik. Bu ekibin

183

içerisinde, hem Emniyet Genel Müdürlüğünden hem de MİT'ten elemanlar var.

Değerli arkadaşlarım, bir hadise var, soruşturuluyor. Bu hadisede, doğru veya yanlış -doğru olduğunu kimse peşin olarak söyleyemez, yargı karan yok ki, şu şöyledir diyebilelim. Diyemeyeceğimize göre, doğru veya yanlış- «MİT'le ilişkilerden dolayı öldürüldü» deniyor ve MİT de bu soruşturmanın içerisinde bulunuyor.

Bu, fevkalade yanlış bir şeydir. Yani, usul olarak yanlış bir şey. (RP sıralarından alkışlar) MİT'i korumak için yapmamak lazım, eğer korunması isteniyorsa, bilmiyorum tabii...

Sonra bir rapor çıkacak, herkeste şu kanaat hasıl olacak: Toplum, «Zaten itham edilen bunlardı. Bunlar da girdiler komisyona ve rapor hazırladılar. Sanki, raporlarında kendi kendilerini mi itham edeceklerdi?» diyecektir ve kimsenin de ağzını bağlamak mümkün olmayacaktır. Halbuki, bunları önlemek için yeterli elemanlar da vardır, bunların dışında yürütülür soruşturma. Bir şey yoksa, gelinir, açıkça ilan edilir, bir müessese de, şeref ve itibarını korumuş olur. Şimdi, gölge düşürüleceği intibai var toplumda. Bunu da iyi niyetle hatırlatıyorum; yaparlar veya yapmazlar...

Değerli arkadaşlarım, bunu niye söyledim? Daha önce, başka bir ülkede buna benzer bir hadise oldu; Ziya Ül Hak bir suikaste kurban gitti. Süikastte Amerikan istihbarat Teşkilatının parmağı olduğu söylendi. Neticede -ne garip iştir, insan anlayamıyor- Pakistanlılar, Amerikalılarla birlikte bir komisyon kurdular, bunu incelediler, sonra da hiçbir şey

184

çıkmadı. Yani, ne bekleyeceğiz, bir şey çıkacağını beklemek mümkün değildir...

Bizden bir miSal vereyim: Muavenet muhribini takır takır vurdular, arkasından Amerikalılarla bizim subaylarımızın iştirak ettiği bir komisyon kuruldu, incelendi, raporu bile açıklanmadı.

Bu kabil olayların, hakikaten üstesinden gelmek lazım, doğruyu ortaya çıkarmak lazım. Peşin fikirle kimsenin hareket ermesinin bir faydası olmadığını hepimiz biliyoruz. Doğruyu ortaya çıkarmak lazım; ama, bu da, eğer belli prensipler gözetilerek yapılırsa elde edilebilir, yoksa, elde edilmesi fevkalade güçtür.

Bu işlemler, bir elçiliğe 20 metre mesafede yapılıyor ve elçilik 24

saat korunuyor, 24 saat görevliler var... Sıradan, yan amatör bir örgüt, bu işleri, evvela cesaret edip orada yapmaz. Yani, öyle bir emniyet var ki... -Nasıl oluyorsa, bu işi yapanlar kendilerinden o kadar eminler ki, kimsenin dikkatinin çekilmeyeceği ortamlar meydana geliyor demek ki... Öyle kimseler yapıyor ki bunu, hiç kimsenin dikkatini çekmeden de yapabiliyorlar. Nitekim, işte kimsenin dikkatini de çekmemişler, gelmişler, bu kadar önemli ve hassas bölgenin koruması altında bulunan bir yere -yirmi metre mesafe demek, hassas bölgenin koruması altında demektir- bu patlayıcıyı yerleştirebilmişler...

Değerli arkadaşlarım, olayın arkasında neleri arayabiliriz? Oluş şekliyle, bu patlayıcının Türkiye'de yapılamayacağını da uzmanlar ifade ettiğine göre, bunun arkasında birtakım gizli

185

mihrakları aramamız mümkündür. Çok fazla dedektifliğe de ihtiyaç olacağını zannetmiyorum. Şu anda Türkiye'de birçok ajanlar cirit atıyor ve bu ajanlar, bizim dost bildiğimiz ülkeleri* ı ajanlarıdır. Şu hadise münasebetiyle de basına aksetti; biz, hadise dolayısıyla, Amerikan İstihbarat Teşkilatından ve MCSSAD'tan bilgi talep etmişiz; CIA ve MOSSAD'tan bilgi talep ediyoruz. «Kadı ola davacı ve muhbir dahi şahit, ol mahkemenin hükmüne derler mi hiç adalet» diye bir söz var ya!.. (RP sıralarından alkışlar)

Şu halimize bakınız; bizim kendi istihbarat teşkilatımız, gözümüzün bebeği gibi koruduğumuz, her türlü imkânı kendilerine verdiğimiz istihbarat teşkilatımız, gidecek, Yahudi istihbarat teşkilatından bilgi alırsa, bunu aydınlatacak, CIA'den bilgi alırsa bunu aydınlatacak, bunlardan bilgi talep edecek!..

Ben, bunu doğru bulmadığım gibi, bu işin, kesin çözümüne ulaşmasını engelleyen bir yanlış tutum olarak da görüyorum.

İSMAİL KÖSE (Erzurum) – Gazete haberi bu...

OĞUZHAN ASİLTÜRK (Devamla) – Değil, gazete haberi değil.

Bizim istihbarat teşkilatımızın, bu istihbarat teşkilatlarıyla müşterek çalıştığı, fikir alışverişinde bulunduğu zaten bilinen - benim sadece İçişleri Bakanlığım'dan bildiğim bir şey değil- bir şey, herkesin bildiği bir şey; bunu kimse de inkâr etmiyor. Önlemeye çalışıyorsunuz; ama, gücünüz yetmiyor. Bunun mutlaka önlenmesi lazım, bunun halledilmesi lazım. Bu halledilmeden, başka meseleleri halletmemiz mümkün değildir.

186

Yönlendiriliyoruz; yönlendirildiğimiz için, yanlış istikametlere gidiyoruz.

Düşünün bir kere; bu kadar profesyonelce böyle önemli bir olay olmuş, birisi inter Star'a telefon etmiş; «bunu, İslami Kurtuluş Örgütü olarak üstlendik» demiş.

Bu ham haberi; İçişleri Bakanı burada söyleyemez. Bu haberlerin değerlendirilmesinin ve uzmanları tarafından istihbarat haberi haline getirilmesinin prosedürü vardır, bu söylenemez. Birisi gitseydi ve «bu işi, Aydın'daki filan dernek olarak üstleniyoruz» deseydi, Sayın İçişleri Bakanımız bunu burada söyleyebilir miydi?

ORMAN BAKANI VEFA TANIR (Konya) – Söyler söyler...

OĞUZHAN ASİLTÜRK (Devamla) – Söyleyemezdi, söylerse mesuliyetli olurdu.

ORMAN BAKANI VEFA TANIR (Konya) – Söyler...

OĞUZHAN ASİLTÜRK (Devamla) – Sayın Bakan, orman işleriyle ilgili olduğu için, bu işlerin hassasiyetini bilmiyor, herhalde bilmiyor, söylenmez bunlar. Bunlar yönlendirme olur, yönlendirme olunca da, gidiliyor, Şile'de bizim ilçe teşkilatımızın binası tahrip ediliyor. Mesuliyet o zaman sizin üzerinizdedir. Öyle iş olmaz. (RP sıralarından alkışlar) Ağzınızdan çıkanı kulağınız duyacak...

Gelip de birisi çıksaydı, filan örgüt, deseydi ne olacaktı? Nitekim, inter Star, Sayın Bakanın söylemediği başka bir örgütün de ismini verdi. Niçin, Sayın Bakan, birden fazla örgütü söyleyip de, bunun bir provokasyon olduğu intibai uya-

187

nacak diye onlardan bir tanesini zikrediyor?

Bir hadisenin üzerine tarafsız gitmeden, o hadiseyi çözmek mümkün değildir. Hele hel, eğer yurt dışı ilişkileri var da, bunu birtakım istihbarat teşkilatları yönlendiriyorlarsa, onları korumak, onları sıyanet etmek için Türkiye içinde bazı mihraklar aramaya çalışırsak, yazık olur; Türkiye'ye yazık olur, bu iktidara da yazık olur, bu millete de yazık olur, bu Parlamente'ye de yazık olur... Bunları, tarafsız bir biçimde mutlaka önlemek mecburiyetindeyiz, bunu önlemenin şartlarını meydana getirmek zorundayız.

Değerli bir yazar olan Necati Doğru arkadaşımızın makalesinin sonunda şöyle bir değerlendirmesi var: «İki soru var ortada: 1. Uğur Mumcu, sistemi, demokrasi dışına taşımak isteyen bazı güçler tarafından mı öldürüldü; yoksa, kendilerince susturulması gereken bir kalemi, ortadan kaldırmak isteyenler-ce mi öldürüldü?» Mafya ile ilişkisi ifade edildi, demin söylediğim dosyalarla ilişkisi ifade edildi; «... yoksa, bunların, Uğur Mumcu'yu ortadan kaldırması hadisesi mi?» diyor.

Bunlar, önemi ve ağırlığı olan ihtimallerdir. Hiçbir şeye, bu, mutlaka böyledir» demek, mümkün değildir. Ancak, bir başka şey daha var; bu ikisinin altına, makaleye ilave edilecek üçüncü şey şu olmalı: «... yoksa, Türkiye'yi, hem bir kargaşaya sokarak rahatsız etmek, halkın bir kesimini diğerine düşmanlığa teşvik edecek tahriklerde bulunmak hem de Türkiye'nin gündemini değiştirerek, Batılı işgalci güçlerin Birleşmiş Milletler kararlarına da aykırı olarak, Irak'ta, Uğur Mumcu suikastı gibi suikastleri, silahlı güçleriyle açıktan ya-

188

panların üzerlerinden dikkatleri başka tarafa çekmek isteyen-lerce mi öldürüldü?» Elbette bunların da mutlaka önemle ele alınması ve cevabının verilmesi lazımdır.

Nitekim, Mısır Büyükelçiliği ile İsrail Büyükelçiliğindeki koruma görevlilerinin ve ABD'li bir kişinin öldürülmesinde kullanılan - uzmanların ifade ettiği- bu bomba, aynı bombadır. Hiç kimsenin saflık etmemesi gerekir. Faili meçhul cinayetlerin çözümü için elimizden gelen yardımı yapmaya, buradaki bütün siyasi partiler, hepimiz hazırdır.

Biz, kontrgerilla için bir araştırma önergesi verdik. Bu, önerge gündeme ne zaman gelecek, ne zaman konuşulacak, bilmiyorum; ama, Sayın Gürkan'ın, SHP Grubu adına ifade ettiği şeye yardımcı olacağımızı ifade ediyorum. Onun da muvaka araştırılması için, Grubumuz adına, destek olacağımızı ifade ediyorum.

Bir araya gelerek, bu karanlık oyunları -ki, bu karanlık oyunlar bizim yandaşımız olan ülkelerin istihbarat teşkilatları tarafından da yapılıyorsa- mutlaka ortaya çıkarmak için her şeyin yapılması gerektiğine inanarak, hepinizi saygıyla, sevgiyle selamlıyorum. (RP sıralandıktan alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Asiltürk.

İÇİŞLERİ BAKANI İSMET SEZGİN (Aydın) - Sayın Başkan, bir düzeltme için söz istiyorum.

BAŞKAN - Sayın Bakana, çok kısa olmak üzere, amacını aşan bir nitelermeyi düzeltmesi için söz veriyorum.

İÇİŞLERİ BAKANI İSMET SEZGİN (Aydın) - Sayın Başkan, değerli arkadaşları; hatırlarsanız, kürsüyü işgal

189

ettiğim zaman, bilgi vermek için huzurunuza çıktığımı ifade etmişim. Bu arada da, söz konusu olayın meydana gelmesinden sonra, eylemi, çeşitli gazete ve televizyon idarehanelerine telefon eden, bahsettiğim örgütlerin üstlendiğini ifade etmişim.

Refah Partisi Grubu sözcüsü Sayın Asiltürk, açıkça olmasa da, sözlerimi, kamuoyunu ve görevlileri yöneltmem şeklinde yorumladı.

OĞUZHAN ASİLTÜRK (Malatya) - Anlaşılabilir...

İÇİŞLERİ BAKANI İSMET SEZGİN (Devamla) - Benim böyle bir yönlendirmede bulunmayacağımı en iyi bilmesi gereken kişilerden birisinin, Sayın Asiltürk olması gerekir.

Olayın olduğu gün, -hadise daha soğumadan- gazeteci arkadaşlarımıza söylediğim husus, önemli olan bu cinayeti kimin üstlendiği değil, kim tarafından yapıldığı ve bunun bulunması olduğunu ifade ettim. Değerli milletvekilleri, hepiniz biliyorsunuz ki, bu beynelmilel terör, bir tedhişe, şiddete, propagandaya, reklama ve ismini her fırsatta ve olayda kullandırma hedefine ve amacına yöneliktir. Bu olayı da, sadece bir örgüt değil ayn ayrı dört örgüt üstlendi.

OĞUZHAN ASİLTÜRK (Malatya) – Ama, söylemek lazım...

İÇİŞLERİ BAKANI İSMET SEZGİN (Devamla) – Biz, Yüce Meclise devletin bilgilerini sunduk. Böyle bir yönlendirmenin düşünölemeyeceğinin bilinmesi lazım. Bizim için mesele şu veya bu örgüt değildir. Burada, ne hiçbir

190

örgütün savunucusu oluruz ne de onları töhmet altında bırakan duruma gireriz.

Değerli arkadaşlarım, biz burada, Uğur Mumcu cinayetinin faillerinin bulunması için büyük bir gayret içindeyiz. Görüyorum ki, aynı gayret. Yüce Meclisimizi teşkil eden değerli gruplarımızda da var. Gruplarımızın bu değerli ilgileri de bize güç veriyor, kuvvet veriyor.

Büyük bir tarafsızlık içinde, -sanıyorum Sayın Asiltürk de inanırlar- nereden gelirse gelsin, arkasında kim olduğu iddia edilirse edilsin, bu cinayetin çözümü için, güvenlik güçlerimiz, ellerinden gelen her türlü gayreti göstermektedirler, göstermeye de devam edeceklerdir. Bundan, Yüce Meclisin emin olmasını tekrar rica ediyorum değerli arkadaşlarım.

Sayın Başkan, onun dışında, yine Refah Partisi sözcüsü Sayın Asihltürk, MİT ile ilişkilerinden ötürü öldüröldüğu iddia edilen bir kişinin soruşturma ekibinde MİT'ten bir üyenin bulunmasını garipsedim» diye -buradan çok iyi anlaşölmamakla beraber- bir ifade kullandı.

Böyle büyük bir siyasal parti sözcüsünün belirttiği bir dedikoduya dayanarak, Milli İstihbarat Teşkilatımızı töhmet altında bulundurabilecek ve onun deneyiminden, birikiminden ve onun büyük olanaklarından gerçekten yararlanmamak gibi bir şeyi düşünmek, en azından suç olur sevgili arkadaşlarım.

Sayın Asiltürk'ün de hiçbir endişesi olmasın; biz. Uğur Mumcu cinayetinin çözümü için elimizden gelen bütün gayreti gösteriyoruz, göstermeye de devam edeceğiz.

191

Değerli arkadaşlarım, buradan denildi ki, «Uç-dört cinayetin failleri henüz bulunmadı ve güneydoğuda işlenen birtakım cinayetlerin de failleri bulunmadı.»

Bunları mazeret için söylemiyorum. Devletin mazereti olmaz sevgili arkadaşlarım; ama, şunu ifade etmeme izninizi rica ediyorum: Ne görgü tanıkları ne maktul yakınları ne de olaya uzaktan yakından şahit olanlar veya blgisi olanlar, hiçbir şekil ve surette güvenlik güçlerine yardımcı olmuyorlar.

MEHMET SEVİGEN (İstanbul) – İstihbarat Örgütü nerede Sayın Bakan?..

İÇİŞLERİ BAKANI İSMET SEZGİN (Aydın) – Efendim, İstihbarat örgütünün de öğesi insandır ve insan, bir yerde korku içerisinde. Korku, insanın zihnine girince, o zihni ifsat ediyor. Olay buradan kaynaklanıyor. Ama, biz, her şeye rağmen, bu cinayetlerin faaülerinin de bulunması için büyük gayret içerisindeyiz.

Yüce Meclisimize, halkımıza, kamuoyuna çok yakın bir zamanda müjdeler vermek için büyük bir gayretin içerisindeyiz. Bu konuda gösterdiğiniz duyarlılığınız, bizi yüreklendiren değerli irşatlarınız için hepinize şükranlarımı sunuyor, saygılarımı yineliyorum efendim. (Alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ederiz Sayın Bakan.

Faili meçhul cinayetlerle ilgili. Meclisimizin duyarlılığı, bugün bir kez daha ortaya kondu. Uğur Mumcu'nun ailesine, basın âlemine ve milletimize başsağlığı diliyorum.

Ölkemizin, korkusuzca gezilebilen, her yurttaşımızın can güvenliğinin sağlandığı bir ortama kavuşturulması konusunda,

Meclisimizin ve Hükümetimizin, elinden geleni yapacağına inanıyoruz. Merhuma yeniden rahmet diliyoruz.

2. - Sımak Milletvekili Orhan Doğan'ın gazeteci-yazar Uğur Mumcu'nun katline ilişkin gündem dışı konuşması ve İçişleri Bakanı İsmet Sezgin'in cevabı.

BAŞKAN - Gündem dışı iki arkadaşına daha söz vereceğim.

Uğur Mumcu'nun katliyle ilgili, şahsı adına, Şırnak Milletvekili Sayın Orhan Doğan, buyurun efendim.

ORHAN DOĞAN (Şırnak) - Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; sözlerime, tüm basın şehitlerine rahmet dileyerek başlarken. Yüce Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Partilerin değerli grup başkanvekilleri, değerli gazeteci-yazar Uğur Mumcu'nun katline ilişkin görüşlerini açıkladılar. Ben de şahsım adına, olaya, izninizle, değişik bir açıdan bakmak istiyorum.

Tarih 5 Nisan 1909, muhabir Hasan Fehmi Bey, ilk basın şehidi; tarih 24 Ocak 1993, araştırmacı, gazeteci-yazar Sayın Uğur Mumcu, 34'ncü basın şehidi... Dikkatleri çekmek istiyorum. 1909'dan 1992'ye kadar, yani, geçen 84 yılda 20 gazeteci yaşamını yitirirken, ülkemizde son bir yılda 11 'i sol görüşlü olmak üzere 14 gazeteci, faili meçhul şekilde katlediliyor.

Amerika'da faaliyet gösteren ve tarafsızlığı tüm uluslarca kabul edilen Freedom Housen Firmasının çok enteresan bir raporu var; enteresan olduğu kadar da, ülkem adına, Türkiye adına kaygı verici bir rapor. Türkiye ve Peru, savaşta

193

olmadığı halde, gazeteciler açısından dünyanın öldürücü iki ülkesi durumundalar. Yani, en çok gazeteci öldürülen iki ülke var, bunlardan biri Peru, biri de Türkiye!..

Yine, Türkiye, Uluslararası Af Örgütü ve Dünya Gazeteciler Enstitüsünün açıklamalarına göre, ülkelerinde gazetecilerin can güvenliğinin olmadığı yer ilan ediliyor, bu nedenle de kara listeye alınıyor. Yine, aynı kurulun raporundan bir paragraf: «Son bir yıl içinde bütün dünyada 80 gazeteci öldürüldü; bunlardan 54'ü gazetecilik faaliyetlerine misilleme olarak, 22 tanesi de bir kıyımın yaşandığı Bosna Hersek'te gerçekleştirildi.»

1992, dünyada gazeteciler için kara yıl olarak ilan edilirken, Türkiye -altını çizerek söylüyorum- gazeteciler için en tehlikeli ülke seçiliyor ve Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgeleri, yine bu raporda -çok enteresandır- Türkiye'de farklı bir konuma konularak, «gidilmez yer» ilan ediliyor.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; bizler bu kürsüye çıkıp işkencelerden, katliamlardan, baskılardan, tehditlerden söz etmekten, gerçekten bıktığımızı usandıığımızı ve bunları söylerken de Türkiye adına utanç duyduğumu, mahcup olduğumu, yüzümün kızardığını ve burada titrediğimi, üzülerek ifade etmek istiyorum. Ancak, bazı gerçekler vardır ki, gizlenmesinde kimse için yarar yoktur; ne Hükümetin yararı vardır ne Türkiye'ye demokrasinin gelmesini istemeyen insanların yarar vardır ne de muhalefetin bir yarar vardır. Bu gerçekleri, başta bu kürsüden olmak üzere, yaşamın her alanında dile getirmek, tartışmaya açmak ve gizliliğin, ka-

194

ranlığın üzerine yiğitçe gitmek, hepimizin insanlık borcudur. Bugün ülkemizde, İslami Kurtuluş Örgütü, İslami Hareket, İslami Şahin, İslami Cihat-B, İslami Yumruk, Hizbullah, Hizbulkontra gibi, gizli yeraltı örgütlerinin kontrgerilla faaliyetleri yaptığı iddia edilmekte ve hatta bu iddialar, zaman zaman da kanıtlanmaktadır. Şimdi, bir şeyin yanlış anlaşılması için, altını tekrar çiziyorum: Ben, «bunlar var» demiyorum, bu iddia var, ama, zaman zaman da bu iddialar kanıtlanıyor. Ben, Sayın Başbakanın bilgün aramızda olmasını isterdim... Geçen yıl bu kürsüden yine gündeme getirmiştik, birkaç gün önce de bir sayın arkadaşım dile getirdi; o zaman SHP'de mületvekiliydik -Sayın İnönü de çok iyi hatırlarlar- Silvan'da, bir yüzbaşının, 1 kontrgerilla adına kiralık bir katil

tuttuğunu ve SHP Diyarbakır İl Meclisi Üyesinin de ölümüne karar verildiğini, anlaşma yapıldığını, anlaşılan paranın bir kısmının ödendiğini, olayda kullanılan silah ve mühimmatın da teslim edildiğini söylemiştik.

Sayın Başbakan'a bir grup heyetle gittik -Sayın Sezgin de anımsarlar- «Olmaz böyle bir şey» dedi, infial gösterdi Sayın Başbakan. «Bu, bir iddia, kanıtlanması da sizin boynunuzun borcu» dedik. MİT'e haber verildi. Emniyet Genel Müdürü ve İçişleri Bakanlığı Müsteşarı Başbakanlık konutuna geldiler ve kiralık katil ile, kiralaayan yüzbaşı arasında, teknik sistemle bir telefon bağlantısı yaptılar -efendim, çok enteresan, tekrar söylemek istiyorum- Bu telefon konuşmasında, kiralık katil, yüzbaşıya, olayları A'dan Z'ye çok açık anlattı. Sayın Başba-

195

kanın o zamanki yüz halini görmeyi isterdim; renkten renge girmişti, terliyordu, «Benim Türkiyemde böyle bir şey olamaz» diyordu; ama, oldu; ispatladık, kanıtladık...

LATİF SAKICJ (Muğla) - Sayın Başbakanın aleyhinde mi konuşuyorsun?
ORHAN DOĞAN (Devamla) - Efendim, Başbakanı ben de çok seviyorum, şahsım adına çok seviyorum, sizi de çok seviyorum, hepinizi çok seviyorum Sayın Sakıcı.

O yüzbaşı, yargıya teslim edileceğine, devlet aklanacağına. Hükümet aklanacağına, Trakya'da bir kampın komutanlığına, bir sosyal tesisin komutanlığına getirilerek ödüllendirildi ve olay örtbas edildi. Şimdi ben soruyorum: Nerede insan hakları, nerede demokrasi?.. Hani Kontrgerilla yoktu! İşte, bu bir örnek...

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; ülkemizde, eski adıyla Özel Harp Dairesi, yeni adıyla da Özel Kuvvetler Komutanlığı denilen bir kuruluş var... Zaman zaman bu kuruluşun kontrgerilla eylemlerine katıldığı, kontrgerillanın da onlar tarafından yönetildiği iddiası var ve yine çok enteresan, bir zamanların Başbakanı Sayın Ecevit. yakın bir tarihdeki bir televizyon programında, kontrgerillanın varlığını, Özel Harp Dairesinin bunun için kurulduğunu, kendisini Başbakan sıfatı olmasına rağmen, buna engel olunamadığını üzüntüyle ifade etti ve 60 milyon insan da bunu üzüntüyle izledi. Şimdi kendimize bakıyoruz, biraz da kendimizi eleştirmemiz gerekiyor... Ne bu Parlamento ne de Hükümet, olayın üzerine gitme kararlılığını gösteremedi.

Ben bir şeyden çok korkuyorum: Bir saat kadar önce

196

Akay'dan iniyordum, 10 binlerce insan -dikkatinizi çekiyorum 10 binlerce insan- «Kahrolsun kontrgerilla» diye feryat ediyordu 10 binlerce insan «Kahrolsun Hükümet» «Hükümet istifa» diye sloganlar atıyordu...

Ben yine söylemek istiyorum, o insanları birileri örgütlemeyi; Uğur Mumcu'nun ölümü o insanları, o toplumu muhalefete getirdi; Uğur Mumcu'nun katli, insanlarda toplu sal dinamiği harekete geçirdi. Korkarım ki, bir gün, bu Parlamentodan ve Hükümetten umudunu kesen halk kendi iktidarını kurar ve biz seyirci kalırız... Ben buna üzülüyorum.

SALMAN KAYA (Ankara) - Bundan güzel bir şey mi var?

MEHMET GÖZLÜKAYA (Denizli) - Parlamentomuz mu yapacak bu işi?

BAŞKAN - . Süreniz doldu Sayın Doğan, lütfen başlayınız.

ORHAN DOĞAN (Devamla) - Bitiriyorum Sayın Başkanım.

Değerli arkadaşlar, ben kötü bir kasıtlı söylemedim. Tabii ki, halkın vekilleri var burada biz halkın vekilleriyiz; ama, Türkiye'de bir kötü oyun oynanıyor. Bu oyunu görmemiz gerekiyor.

HALİL ORHAN ERGÜDER (İstanbul) - Grup başkanvekilleri ne diyor bu cümleye.

ORHAN DOĞAN (Devamla) - Sayın Ergüder, grubumuz olmadığı için biz çok kısıtlı zamanlarda konuşma hakkına sahibiz...

HALİL ORHAN ERGÜDER (İstanbul) - Hayır, diğer grup

197

başkanvekilleri ne diyor konuşmaya; takip ediyorlar mı?

ORHAN DOĞAN (Devamla) – İzin veriniz, 10 dakikalık konuşmaya bir 10 dakika daha... Lütfen, istirahat ediyorum sizden...

Bugün Türkiye'de bir oyun oynanıyor. Ya bu oyunu görmüyoruz ya da bu oyunu görüyor ama, bir şeyler yapmak istemiyoruz. Ben bunu çözemem bir türlü.

Şimdi, Türkiye'nin doğusunda, işte, ülkemizin bir kentinde, Batman'da, geçen bir yılda 139 insan öldürülüyor, faili meçhul ve son 20 günde 25 insan öldürülüyor, yine faili belli değil...

Mardin'in bazı köylerinde ve ilçelerinde -İçişleri Bakanına da arz ediyorum bunu, belki haberleri yoktur bu konuda- polis karakola çekiliyor, asker kışlaya dönüyor, korucularla halk karşı karşıya getiriliyor... Mardin'de asker yok şimdi; çünkü, askerler kışlasına çekilmiştir; PKK'ya karşı mücadele eden asker yok, polis de yok; asker kışlada, polis karakolda, korucularla halk karşı karşıya gelmiş... Korucu, gidip, halkı evinden çıkarıyor, yakalıyor ve mahkemeye götürüyor. Yani, güvenlik kuvvetlerinin yapması gereken, zabitanın yapması gereken her şeyi, korucular çok rahatlıkla yapabiliyorlar...

Bir zamanlar, Türkiye'de komünizmle ülkücülük çatışması vardı. 1970'li yıllarda biz talebeydik ve o zaman komünizm, öcü gibiydi, insanlar korkuyordu ve ülkücülük, buna karşı örgütlenmeye çalışıyordu. Türkiye bir iç savaşa götürülmeye çalışıldı. Bir ara, Maraş olayları ile -yaşanmasını istemiyoruz- Sünnilik ve Alevilik çatışması gündeme getirildi;

198

Türkiye bir iç savaşa doğru, her geçen gün, götürülmeye çalışıldı. Şimdi, Türkiye'de bir savaş daha var, yapılmak istenen bir yer var: Kürtçülük -Türkçülük savaş var, Atatürkçülük- dincilik çatışması var, laiklik-gericilik çatışması var. İşte, Türkiye, bu tür kavramların üzerine bu Parlamentoyla gitmediği müddetçe, olası bir iç savaşa, ne yazık ki, seyirci kalabilecektir. Biz bunu istemiyoruz.

Sayın Başkanımın da engin hoşgörülerine sığınarak bir örnek vermek istiyorum: 13 Ekim'de, Kuzey Irak operasyonunda yaşamını yitiren bir Mehmetçik kardeşimiz, 18 Ekimde Alanya'ya getirilir. Normal cenaze töreninin -dini gerekler de dikkate alınır- bir iki günde tamamlanması gerekir; ancak, ne sebeplerdir bilinmez, İlçe Güvenlik Komutanlığı, Belediye Başkanlığına yazdığı bir yazıyla, şehit düşen askerin cenazesinin 29 Ekim törenlerinden sonra yapılacağını ve cenazenin camide ziyarete açıldığını, halkın ziyarete gelebileceğini, tüm Alanyalıların 29 Ekimdeki törene katılmalarının gerektiğini, bildirir. Belediye Başkanlığı, bunu, hergün, mutlak vasıtalarla, üç beş kez anons eder; halkı toplar ve -yine çok acıdır ki, 29 Ekim günü Alanya'da antikürtçülük başlar, Kürtlerle Türkler karşı karşıya getirilmek istenir.

Şimdi, düşünün, bin yıldır, asırlardır beraberce yaşamış iki kardeş halk var; ama birtakım insanlar -bizim bildiğimiz insanlar, Sayın Bakanımın bildiği insanlar, Hükümetin bildiği insanlar, halkın bildiği insanlar- bu savaşa gitmeye, «dur» demezler, biz demeyiz!.. Sayın milletvekilleri, Sayın Mumcu'yu katledenler bir şey daha yaptılar, aslında bunu düşünmemişlerdi... Ben, olayın fa-

199

illerine buradan sesleniyorum: Onun dirisinden korkanlar, şimdi onun ölüsünden korksunlar. Çünkü, onun ölüsü bile -ölmesini istemezdim, uzun ömürler de diliyordum, keşke yaşasaydı- çok şey kazandırmıştır bu insanlara; bir kazanım olmuştur. İşte, onu katletmekle, ülkenin gündeminde bulunan birtakım demokratik açılımlar da gündem dışı tutulmaya çalışıldı. Anayasasının Geçici 15'inci maddesi değişecek, generaller yargılanacaktı; Kenan Evren, demokrasinin kurumları yargılanacaktı; ama, Mumcu cinayeti olunca, basın ve kamuoyunun gündemi ve dikkatler ne yazık ki, ona çekildi...

O halde, ne yapılabilir? Ben, SHP Grup Başkanvekili Sayın Gürkan'ın önerisine katılıyorum, -zaten benim konuşma metnimde de vardı- iki komisyon kurulmalıdır... Sayın İçişleri Bakanı Sezgin, biraz önce. «güvenlik kuvvetlerine kimse yardımcı olmuyor, görgü tanıkları yok,

insanlar da korkuyor, korku olduğu için de kilitleniyor ve biz olayların üzerine gidemiyoruz, çözemiyoruz» dediler. Ben farklı bir şey söylüyorum: İki komisyon kuralım; bir komisyon, Türkiye'nin Edirne'sinden Şırnak'ına, Şırnak'mdan Sinop'una, Sinop'undan Mersin'ine kadar, ne kadar faili meçhul cinayet varsa araştırsın; Parlamentoda bir komisyon daha kurulsun, -bu komisyona HEP'ten de üye alınır mı alınmaz mı bilmiyorum, bunu yine Parlamenteonun takdirine sunuyorum- gitsinler güneydoğuya, bizim vereceğimiz faili meçhullar listesini, bizim dışımızda, kendileri araştırsınlar; askere sorsunlar, polise sorsunlar, kaymakama sorsunlar, valiye sorsunlar, seçilmiş insanlara sorsunlar, sıradan insanlara sorsunlar, kahvelerde sorsunlar ve gelsinler; eğer, faili meçhul

200

birçok cinayetin faillerinin, devletin içinde, maaş alan insanlar tarafından yönlendirildiği ortaya çıkmazsa, biz ve ben, milletvekilliğimizi ortaya koyuyoruz.

Sayın Sezgin tabii haklı... Bir olay yansıyor, bölge milletvekili olarak ben iddia ediyorum, telefon açıyorum, şöyle bir iddia var diyorum, «araştıracam» diyor, araştırıyor; valiye telefon açıyor, vali, emniyet müdürüne telefon açıyor ve olay kilitleniyor, ama, orada insanlar var, demek akla gelmiyor. Yani, Sayın Sezgin olayı araştırırken, Hükümet olayı araştırırken, Bölge Valisine, valiye değil de on kişiye, halka sorsa, «kardeşim, güneydoğuda ne oluyor, siz ne istiyorsunuz, amacınız nedir?» dese bu Parlamento kilitlenmeyecektir ve çoğu olayların da önü açılacaktır. Ama nedense, 70 yıllık sistemimizin bir gereği, hükümetler sürekli, hep böyle yaptılar; olayı, olayın failine sordular, bu nedenle de ortaya çıkmadı. Onun için, ne Emeç'in faili ortaya çıkar, ne Mumcu'nun faili çıkar, ne Aksoy'un çıkar, ne bir başkasının çıkar; çıkmaz... Önce biz kararlı olmak zorundayız, biz, kendimizi vermek zorundayız. Parlamento, bunu, siyasal ve partilerüstü bir durum olarak görüp, önüne koymalıdır. Bunu biz yapmazsak, . hükümetler yapamazlar.

BAŞKAN – Bağlayın Sayın Doğan.

ORHAN DOĞAN (Devamla) – Bitiriyorum efendim.

Dileğimiz, Mumcu'nun, bu siyasal cinayetler zincirinin son halkasını oluşturmasıdır.

Sözlerimi, bütün basın şehitlerine rahmet okuyarak tamamlarken, Yüce Heyetinizi de saygıyla, sevgiyle selamlıyorum efendim. (HEP sıralarından alkışlar)

201

BAŞKAN – Teşekkür ederiz Sayın Doğan.

Buyurunuz Sayın İçişleri Bakanı.

İÇİŞLERİ BAKANI İSMET SEZGİN (Aydın) – Sayın Başkan, Yüce Meclisimizin değerli üyeleri, aziz arkadaşlarım; Halkın Emek Partisi Şırnak Milletvekili Sayın Orhan Doğan, merhum Uğur Mumcu'nun hunhar bir cinayete kurban gitmesini bahis konusu ederek ve ondan yararlanarak, maalesef, bu kürsüde bugüne kadar söyleyegeldikleri konulan, abartmak suretiyle bir defa daha ifade ettiler. Yani, bendeniz, gündem dışı söz almanın amacının, merhum Mumcu'nun bu alçak cinayete maruz kalması sonucu mu, yoksa kendi görüşlerini, düşüncelerini bir defa daha ifade etmek için mi olduğunu anlamakta, doğrusu, güçlük çektim.

Değerli arkadaşlarım, Sayın Doğan, «bazı olaylar oluyor ve bazı raporlar var, Amerika Birleşik Devletlerinde yayınlanan; gazeteciler açısından, Türkiye, en tehlikeli ülke ilan ediliyor» diyorlar.

İşinize geldiği zaman Amerika'yı yerden yere vuracaksınız, işinize yaradığı zaman da, Amerika'da, yayınlanan bir rapordan istiane ederek, ondan yardım, fayda umarak, onu bir delil olarak ortaya koyacaksınız ve görüşünüzü kuvvetlendirmeye gayret edeceksiniz!.. Bunu anlamak mümkün değil.

Sayın Doğan, «Türkiye adına utanç duyuyorum bazı olaylardan» diyor.

Evet, bu kendi düşünceleridir, utanç duyabilirler.

Sayın Başkanım, sevgili arkadaşlarım; bizler de, Yüce Mecliste oturan

milletvekillilerinin pek çoğu da, adına yemin ettikleri ve o uğurda çalışacaklarım ifade ettikleri; ülkenin
202

bütünlüğü, ulusun birliği ve devletin tekliğini koruyacağına dair burada ant içtikleri halde, tamamen bunun dışında hareket eden insanlardan utanç duyuyoruz. (DYP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar)

MAHMUT KILINÇ (Adıyaman) – İspatla Sayın Bakan, ispatla!..
İÇİŞLERİ BAKANI İSMET SEZGİN (Devamla) – Bu kürsüye geleceksiniz, çok değerli bir arkadaşımızın, maalesef hunharca katlini vesile itti haz ederek, burada, devleti bölmeyi, ülke bütünlüğünü parçalamayı, ulusal birliği bozmayı amaçlayan, bu menfur amaçlara uygun konuşma yapacaksınız!..

Bnu anlamak mümkün değil. Daha sonra da «Toplumun iç dinamiğini harekete geçirdi» diyeceksiniz. «Toplumun iç dinamiğini harekete geçirdi» tümcesinden, sayın arkadaşımızın neyi ifade ettiğini bilmiyorum. Daha açıkça ifade etseydi daha iyi anlaşılırdı. Sevgili arkadaşlarım, toplumun, ülke bütünlüğüne karşı, devletin tekliğine karşı, ulusal birliğe karşı, devletin yüceliğine karşı bugüne kadar gösterdiği birlikten ve oluşturduğu ulusal mutabakattan anlaşılıyor ki, toplum, iç dinamiğini kullandığı zaman, devlet düşmanlarına, ülke düşmanlarına karşı mücadele eden güvenlik güçlerimizle bir ve beraber oluyor, destek oluyor.

Kontrgerilladan bahsediliyor.

Her zaman ifade ediyorum, «kontrgerillayı kim biliyorsa bunu kanıtlasın» diyorum.

203

MUSTAFA BAŞ (İstanbul) – Yüzbaşı olayını merak ediyoruz!..

İÇİŞLERİ BAKANI İSMET SEZGİN (Devamla) – Eski bir sayın Başbakanın bu konudaki konuşmalarından bahsettiler.

İki yıl başbakanlık yapan bir kişinin başbakanlığından sonra «kontrgerilla var» demesi durumunda, «Başbakanlığın zamanında neden bu kontrgerilla ile mücadele etmedin, onu kaldırmadın?» diye sorarlar insana aziz arkadaşlarım.

Konuşmacı, «ülke, Kürtçülük-Türkçülük diye bir savaşa götürülmek isteniyor» diyor.

Sevgili milletvekili arkadaşlarım, bu insanlar bu topraklar üzerinde, kaderde, tasada, kıvançta, en az bin yıldır bir ve bölünmez ülkeler etrafında; ırk, dil, din, mezhep farkı gözetmeksizin kardeşçe yaşadılar, hâlâ da yaşıyorlar. Ama, burada «Ben, Kürt davasının savunucusuyum» diyen ortaya çıkacaksınız, ben şunun savunucusuyum diye ortaya çıkacaksınız, sonra da buraya gelip, «Savaş hali var» diyeceksiniz!

Hiç savaş hali falan yok sevgili arkadaşlarım. Vatandaşlarımız, bu topraklar üzerinde kardeşçe yaşıyorlar. Savaş, bazı insanları kafasında var, savaş, bazı insanların içinde var; ama, o savaş, hiçbir şekilde ve surette -vatandaşlarımızın arasına serptikleri nifak tohumlarına rağmen yeşerteme-yeceklerdir. Bundan hiç kimsenin şüphesi olmasın değerli arkadaşlarım.

Burada, Kuzey Irak operasyonundan söz edildi.

204

Kuzey Irak'ta yapılan operasyon ve oradan gelen cenazelerin Alanya'da bir olayın meydana gelmesine sebep olması, normal olarak etki-tepki olayıdır; ama, biz, devlet olarak, Hükümet olarak, böylesine bir tepkiyi kanalize etmek ve onu, bulunduğu yerde durdurmak, söndürmek için gerekli her türlü önlemi alırız.

Biz, devlet olarak, ülkeyi bölmeyi amaçlayan, «Türkiye Cumhuriyetinin köpekleri, piçleri» diye bağıran insanları, onları alkışlayanları da korumak durumundayız sevgili arkadaşlarım.

Edirne'den Şımak'a kadar, faili meçhul cinayetlerin, devletten maaş alan insanlar tarafından yapıldığı bu kürsüden iddia edildi.

ORHAN DOĞAN (Şırnak) – Doğrudur. İddia ediyoruz, açıktır!..

İÇİŞLERİ BAKANI İSMET SEZGİN (Devamla) – Bu cinayetlerin pek çoğu, aranızda bulunan kimselerin bazılarının yakınları tarafından

işlenmiştir. Bunu siz de biliyorsunuz. (DYP sıralarından alkışlar) Sevgili arkadaşlarım, Edirne'den Şımak'a kadar, faili meçhul cinayetlerin, devletten maaş alan kimseler tarafından yapıldığını ispat etmediğiniz takdirde, bu, sizi, hukuk dilinde bir başka türlü nitelendirir; bunu bilmenizi rica ediyorum.

SIRRI SAKIK (Muş) – Parlamentoya hitap edin, Parlamentaoya...

İÇİŞLERİ BAKANI TSMET SEZGİN (Devamla) – Sevgili arkadaşlarım, gazetecilik hayatı boyunca, ülkenin bütünlüğü.

205

devletin tekliği, ulusun birliği için; ülkeye demokratik düzenin gelmesi, kökleşmesi ve bunun devletimize egemen olması, vatandaşımızın yaşam biçimi haline dönüşmesi için mücadele veren -bu uğurda PKK ile böylesine mücadele veren- bir merhum arkadaşımızın ölüsünü, burada bu şekilde istismar etmenin hiçbir anlamı yoktur. (DYP sıralarından alkışlar)

MUKADDER BAŞEĞMEZ (İstanbul) – Yüzbaşı olayı doğru mu Sayın Bakan?

Kiralık katil tutan yüzbaşı olayı doğru mu, yanlış mı?

BAŞKAN – Oturun efendim...

İÇİŞLERİ BAKANI İSMET SEZGİN (Devamla) – Efendim, yüzbaşı olayı, adalete tevdi edilmiş bir olaydır. Adalete tevdi edilen olay üzerinde benim burada konuşma imkânım yoktur.

Yüce Meclise saygılar sunuyorum Sayın Başkanım. (DYP ve SHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ederiz.

MAHMUT KILINÇ (Adıyaman) – Sayın Başkan, Sayın Bakan bizi ciddi bir biçimde itham etmiştir, bize sataşmıştır, cevap hakkı istiyorum.

İÇİŞLERİ BAKANI İSMET SEZGİN (Aydın) – Hiç itham etmedim.

BAŞKAN – Oturun efendim.

MAHMUT KILINÇ (Adıyaman) – Ciddi bir şekilde, bizi bölücülükle itham etmiştir, zabitleri açıp okuyabilirsiniz.

BAŞKAN – Yerinize buyurun efendim.

MAHMUT KILINÇ (Adıyaman) – Neden buyurayım

206

Sayın Başkan? Bizi ciddi bir şekilde itham etmiştir; tutanaklara bakın. Neden bu ithamla birlikte yaşamamıza sebep olsun?

BAŞKAN – Müsaade edin...

ORHAN DOĞAN (Şırnak) – Sayın Başkan, ben o anlamda şeyler söylemedim. Benim söylediklerim çarpıtıldı; ben o anlamda şeyler söylemedim. Ben farklı şeyler söyledim, Sayın Bakan farklı şeyler söyledi. Ben. «o olayda, olayı işleyen yüzbaşının, olayı işleyenlerin devletten maaş aldığı öğrendik» dedim; zatı âlileri burada, «doğrudur» dedi. Ben de soruyorum; nerede yüzbaşı?

BAŞKAN – Buyurun oturun.

Sayın Doğan, ses, yan taraftan yeteri kadar duyulmuyor, öyle zannediyorum...

ORHAN DOĞAN (Şırnak) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Müsaade eder misiniz?..

... Çünkü, ' sayın bakanlar birbirlerine de soruyorlar, konuşmaların oradan iyi duyulmadığını ben de biliyorum; bu ses düzeni konusunda gereğini yerine getireceğiz. Ancak, benim de duyduğum kadıyla, yalnız yüzbaşıyla ilgili değil, faili meçhul cinayetlerle ilgili, devletten maaş alanlar tarafından...

ORHAN DOĞAN (Şırnak) – «Birtakım insanlar» dedim, genelleme yapmadım.

BAŞKAN – İzin verir misiniz?.. Yani, yalnız yüzbaşıyla ilgili değil...

ORHAN DOĞAN (Şımak) – «birtakım insanlar» dedim, «bütün insanlar» demedim.

BAŞKAN – Bütün insanlar değil efendim... Ben

207

anladığımı söyleyeyim, eğer anladığım yanlışsa onu tekrar düzeltirsiniz.

«Birtakım faili meçhul cinayetlerde, bir kısım, devletten memur olarak maaş alan insanlar tarafından yapıldığı izlenimi vardır, şüphesi vardır» dediniz. Öyle mi? Yani, yalnız yüzbaşıya mahsus

değil.

ORHAN DOĞAN (Şırnak) – Doğrudur.

BAŞKAN – Ben duyduğumu söylüyorum. Sayın Bakan da «Böyle bir şey yok» diyor. Siz bir şey ileri sürüyorsunuz. Sayın Bakan da «Böyle bir şey yok» diyor. Bunu, uzun uzun daha ne kadar tartışacağız?..

MAHMUT KILINÇ (Adıyaman) – Sayın Başkan, ayrıca bize sataşma var. Bizi bölücülükle itham etmiştir Sayın Bakan. Halkın Emek Partisi milletvekillerinin tümünü bölücülükle itham etmiştir. Bizlerin bununla yaşamasına neden olamazsınız, cevap vermek istiyoruz.

BAŞKAN – Müsaade eder misiniz efendim?

Sayın Bakan «Böyle bir şey söylemedim» diyor...

MAHMUT KILINÇ (Adıyaman) – Söyledi; tutanakları açıp bakın.

BAŞKAN – Ben de biliyorum ki, Halkın Emek Partisi milletvekilleri bölücü değildir.

MAHMUT KILINÇ (Adıyaman) – Müsaade edin de, bunu biz söyleyelim Sayın Başkan.

BAŞKAN – Müsaade edin efendim...

«Söylemedim» diyor... O zaman, tutanağı inceleriz.

Buyurun...

208

TİLLA

COŞKUN

•

UĞUR

MUMCU

CİNAYETİ

4735

Uğur Mumcu'yu kim ya da kimler öldürdü? Amaçları neydi?..

Cinayetin soruşturması ne ölçüde ciddi yürütülüyor?

Mumcu cinayetinin üzerindeki esrar perdesi kaldırılabilir ve katiller yakalanabilecekler mi?.. Türkiye Cumhuriyeti Devleti ve ilgili kuruluşları, bu cinayeti aydınlatmaya gerçekten kararlı mı?

Uğur Mumcu'nun öldürülmesinin üzerinden bir yıl geçti. Ama bu sorular hâlâ gündemde ve yanıt bekliyor.. Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Başsavcısı Nusret Demiral'ın, soruşturmanın sonuçlanabilmesi için istediği bir yıllık süre dolmuş bulunuyor.

Şimdi Nusret Demiral ne yapacak?

Uğur Mumcu, 24 Ocak 1993 günü katledildi...

Uğur Mumcu, düşüncelerinden, siyasi inançlarından ve gazetecilik görevini yaptığından dolayı öldürüldü...

Türkiye'de kurulu düzenle uzlaşmaksızın aydın olmak, gazetecilik yapmak zordur. Ödülü; hapisane, işkence ve ölümdür. Uğur Mumcu, bu ödüllerin herbirinden payına düşeni almıştır.

Uğur Mumcu cinayeti ve cinayetin soruşturulması çerçevesinde pek çok senaryolar kurgulanıyor ve oyunlar oynanıyor.

Kimler ne tür amaçlarla, kimlere karşı ne gibi oyunları sahneliyor? örneğin bir "sahte MİT belgesi".

Bir "Görgü tanığı" olayı yaşandı. Kimdi bu tanık? Kim yolladı bu kişiyi? Amacı neydi?

Gizli istihbarat örgütleri, Uğur Mumcu'nun kim tarafından öldürüldüğünü biliyorlar mı?

Atilla Coşkun bu yapıtı, titiz araştırma ve inceleme sonucunda hazırladı. Yayınevimiz sevgili Uğur Mumcu'nun katledilişi üzerindeki karanlığa ışık tutan bu değerli

çalışmayı okuyucularına sunmaktan kıvanç duyar.

^J.

T

O Ov

Z 03 fi